

Athanasii

De vita Antonii

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ
ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΑΝΤΩΝΙΟΥ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΑΛΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΝ ΤΗ, ΞΕΝΗ,
ΜΟΝΑΧΟΥΣ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕΧΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Ἄγαθὴν ἄμιλλαν ἐνεστήσασθε πρὸς τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ μοναχοὺς, ἥτοι παρισωθῆναι, ἢ καὶ ὑπερβάλλεσθαι τούτους προελόμενοι τῇ κατ' ἀρετὴν ὑμῶν ἀσκήσει. Καὶ γὰρ καὶ παρ' ὑμῖν λοιπὸν μοναστήρια, καὶ τὸ τῶν μοναχῶν ὄνομα πολιτεύεται. Ταύτην μὲν οὖν τὴν πρόθεσιν δικαίως ἂν τις ἐπαινέσειε, καὶ εὐχομένων ὑμῶν, ὁ Θεὸς τελειώσειεν· ἐπειδὴ δὲ ἀπητήσατε καὶ παρ' ἐμοῦ περὶ τῆς πολιτείας τοῦ μακαρίου Ἄντωνίου, μαθεῖν θέλοντες ὅπως τε ἤρξατο τῆς ἀσκήσεως, καὶ τίς ἦν πρὸ ταύτης, καὶ ὅποιον ἔσχε τοῦ βίου τὸ τέλος, καὶ εἰ ἀληθῆ τὰ περὶ αὐτοῦ λεγόμενά ἐστιν, ἵνα καὶ πρὸς τὸν ἐκείνου ζῆλον ἑαυτοὺς ἀγάγητε· μετὰ πολλῆς προθυμίας ἐδεξάμην τὸ παρ' ὑμῶν ἐπίταγμα. Κάμοι γὰρ μέγα κέρδος ὠφελείας ἐστὶ καὶ τὸ μόνον Ἄντωνίου μνημονεύειν. Οἶδα δὲ, ὅτι καὶ ὑμεῖς ἀκούσαντες, μετὰ τοῦ θαυμάσαι τὸν ἄνθρωπον, θελήσετε καὶ ζηλωσαὶ τὴν ἐκείνου πρόθεσιν· ἔστι γὰρ μοναχοῖς ἰκανὸς χαρακτήρ πρὸς ἀσκησιν ὁ Ἄντωνίου βίος. Οἷς μὲν οὖν ἠκούσατε περὶ αὐτοῦ παρὰ τῶν ἀπαγγειλάντων, μὴ ἀπιστήσητε, ὀλίγα δὲ μᾶλλον ἀκηκοέναι παρ' αὐτῶν νομίζετε· πάντως γὰρ κἄκεῖνοι μόγις τοσαῦτα διηγήσαντο. Ἐπεὶ κἀγὼ, προτραπεῖς παρ' ὑμῶν, ὅσα ἂν διὰ τῆς ἐπιστολῆς σημανῶ, ὀλίγα τῶν ἐκείνου μνημονεύσας ἐπιστείλω· καὶ ὑμεῖς δὲ μὴ παύσησθε τοὺς ἐνθένδε πλέοντας ἔρω-

τᾶν. Ἴσως γὰρ, ἐκάστου λέγοντος ὅπερ οἶδε, μόγις ἐπαξίως ἢ περὶ ἐκείνου γένηται διήγησις. Ἐβουλόμην γὰρ οὖν, δεξάμενος ὑμῶν τὴν ἐπιστολὴν, μεταπέμψασθαί τινας τῶν μοναχῶν, τῶν μάλιστα πυκνότερον εἰωθότων πρὸς αὐτὸν παραγίνεσθαι ὡς ἂν τι πλέον μαθῶν πληρέστερον ὑμῖν ἐπιστείλω· ἐπειδὴ δὲ γὰρ καὶ ὁ καιρὸς τῶν πλωϊμῶν συνέκλειε, καὶ ὁ γραμματοφόρος ἔσπευδε· διὰ τοῦτο ἅπερ αὐτός τε γινώσκω #πολλάκις γὰρ αὐτὸν ἐώρακᾶ, καὶ ἂ μαθεῖν ἡδυνήθην παρ' αὐτοῦ, ἀκολουθήσας αὐτῷ χρόνον οὐκ ὀλίγον, καὶ ἐπιχέων ὕδωρ κατὰ χεῖρας αὐτοῦ, γράψαι τῇ εὐλαβείᾳ ὑμῶν ἐσπούδασα· πανταχοῦ τῆς ἀληθείας φροντίσας, ἵνα μήτε πλέον τις ἀκούσας ἀπιστήσῃ, μήτε πάλιν ἐλάττονα τοῦ δέοντος μαθῶν, καταφρονήσῃ τοῦ ἀνδρός.

Ἄντωνιος γένος μὲν ἦν Αἰγύπτιος, εὐγενῶν δὲ γονέων καὶ περιουσίαν αὐτάρκη κεκτημένων, καὶ Χριστιανῶν αὐτῶν ὄντων, Χριστιανικῶς ἀνήγετο καὶ αὐτός. Καὶ παιδίον μὲν ὢν, ἐτρέφετο παρὰ τοῖς γονεῦσι, πλέον αὐτῶν καὶ τοῦ οἴκου μηδὲν ἕτερον γινώσκων· ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐξήσας ἐγένετο παῖς, καὶ προέκοπτε τῇ ἡλικίᾳ, γράμματα μὲν μαθεῖν οὐκ ἠνέσχετο, βουλόμενος ἐκτὸς εἶναι καὶ τῆς πρὸς τοὺς παῖδας συνηθείας· τὴν δὲ ἐπιθυμίαν πᾶσαν εἶχε, κατὰ τὸ γεγραμμένον περὶ τοῦ Ἰακῶβ, ὡς ἄπλαστος οἰκεῖν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. Συνήγετο μέντοι μετὰ τῶν γονέων ἐν τῷ Κυριακῷ· καὶ οὔτε ὡς παῖς ἐρῥαθύμει, οὔτε ὡς τῇ ἡλικίᾳ προκόπτων κατεφρόνει· ἀλλὰ καὶ τοῖς γονεῦσιν ὑπετάσσετο, καὶ τοῖς ἀναγνώσμασι προσέχων, τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν ἐν ἑαυτῷ διετήρει.

Οὔτε δὲ πάλιν ὡς παῖς ἐν μετρίᾳ περιουσίᾳ τυγχάνων ἠνώχλει τοῖς γονεῦσι ποικίλης καὶ πολυτελοῦς ἕνεκα τροφῆς, οὔτε τὰς ἐκ ταύτης ἡδονὰς ἐζήτει· μόνοις δὲ οἷς ἠὔρισκεν ἠρκεῖτο, καὶ πλέον οὐδὲν ἐζήτει.

Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τῶν γονέων, αὐτὸς μόνος κατελείφθη μετὰ μιᾶς βραχυτάτης ἀδελφῆς· καὶ ἦν ἐτῶν ἐγγύς δέκα καὶ ὀκτώ, ἢ καὶ εἴκοσι γεγονῶς, αὐτός τε τῆς οἰκίας καὶ τῆς ἀδελφῆς ἐφρόντιζεν. Οὔπω δὲ μῆνες ἐξ παρήλθον τοῦ θανάτου τῶν γονέων αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὸ εἰωθὸς προερχόμενος εἰς τὸ Κυριακόν, καὶ συνάγων ἑαυτοῦ τὴν διάνοιαν, ἐλογί-

ζετο περιπατῶν, πῶς οἱ μὲν ἀπόστολοι πάντα κατα-
 λιπόντες ἠκολούθησαν τῷ Σωτῆρι· οἱ δὲ ἐν ταῖς Πρά-
 ξεσι πωλοῦντες τὰ ἑαυτῶν ἔφερον καὶ ἐτίθουν παρὰ
 τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων, εἰς διάδοσιν τῶν χρεῖαν
 ἐχόντων, τίς τε καὶ πόση τούτοις ἐλπίς ἐν οὐρανοῖς
 ἀπόκειται. Ταῦτα δὴ ἐνθυμούμενος, εἰσῆλθεν εἰς τὴν
 ἐκκλησίαν, καὶ συνέβη τότε τὸ Εὐαγγέλιον ἀναγι-
 νάσκεισθαι, καὶ ἤκουσε τοῦ Κυρίου λέγοντος τῷ πλου-
 σίῳ· *Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε, πώλησον*
πάντα τὰ ὑπάρχοντά σοι, καὶ δός πτωχοῖς,
καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν
οὐρανοῖς. Ὁ δὲ Ἀντώνιος, ὥσπερ θεόθεν ἐσχηκῶς
τὴν τῶν ἁγίων μνήμην, καὶ ὡς δι' αὐτὸν γενομένου
τοῦ ἀναγνώσματος, ἐξελθὼν εὐθύς ἐκ τοῦ Κυρια-
κοῦ, τὰς μὲν κτήσεις ἃς εἶχεν ἐκ προγόνων ἄρουραι
δὲ ἦσαν τριακόσiai εὐφοροὶ καὶ πάνυ καλαῖαι, ταύτας
ἐχαρίσατο τοῖς ἀπὸ τῆς κώμης, ἵνα εἰς μηδ' ὀτιοῦν
ὀχλήσωσιν αὐτῷ τε καὶ τῇ ἀδελφῇ. Τὰ δὲ ἄλλα
ὅσα ἦν αὐτοῖς κινητὰ, πάντα πωλήσας, καὶ συναγαγὼν ἀργύριον ἱκανὸν,
δέδωκε τοῖς πτωχοῖς, τηρήσας
ὀλίγα διὰ τὴν ἀδελφὴν.
 Ὡς δὲ, πάλιν εἰσελθὼν εἰς τὸ Κυριακὸν,
 ἤκουσεν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Κυρίου λέγοντος, *Μὴ*
μεριμνήσητε περὶ τῆς αὔριον, οὐκ ἀνασχόμενος ἔτι
μένειν, ἐξελθὼν διέδωκε κάκεῖνα τοῖς μετρίοις. Τὴν
δὲ ἀδελφὴν παραθέμενος γνωρίμοις καὶ πισταῖς παρ-
θένοις, δούς τε αὐτὴν εἰς Παρθενῶνα ἀνατρέφε-
σθαι, αὐτὸς πρὸ τῆς οἰκίας ἐσχόλαζε λοιπὸν τῇ ἀσκή-
σει, προσέχων ἑαυτῷ καὶ καρτερικῶς ἑαυτὸν ἄγων.
 Οὕτω γὰρ ἦν οὕτως ἐν Αἰγύπτῳ συνεχῆ μονα-
 στήρια, οὐδ' ὅλως ἦδει μοναχὸς τὴν μακρὰν ἔρημον,
 ἕκαστος δὲ τῶν βουλομένων ἑαυτῷ προσέχειν οὐ μα-
 κρὰν τῆς ἰδίας κώμης καταμόνας ἡσκεῖτο. Ἦν
 τοίνυν ἐν τῇ πλησίον κώμῃ τότε γέρων, ἐκ νεότητος
 τὸν μονήρη βίον ἀσκήσας· τοῦτον ἰδὼν Ἀντώνιος,
 ἐζήλωσεν ἐν καλῷ· καὶ πρῶτον μὲν ἤρξατο καὶ αὐτὸς
 μένειν ἐν τοῖς πρὸ τῆς κώμης τόποις. Κάκεῖθεν εἶ που
 τινὰ σπουδαῖον ἤκουεν, προερχόμενος ἐζήτηε τοῦτον
 ὡς ἡ σοφὴ μέλισσα· καὶ οὐ πρότερον εἰς τὸν
 ἴδιον τόπον ἀνέκαμπτεν, εἰ μὴ τοῦτον ἐωράκει, καὶ
 ὥσπερ ἐφόδιόν τι τῆς εἰς ἀρετὴν ὁδοῦ παρ' αὐτοῦ λα-

βῶν, ἐπανήει. Ἐκεῖ τοίνυν τὰς ἀρχὰς διατρίβων, τὴν δianoian ἐστάθμιζεν, ὅπως πρὸς μὲν τὰ τῶν γονέων μὴ ἐπιστρέφεται, μηδὲ τῶν συγγενῶν μνημονεύη· ὅλον δὲ τὸν πόθον καὶ πᾶσαν τὴν σπουδὴν ἔχη περὶ τὸν τόνον τῆς ἀσκήσεως. Εἰργάζετο γοῦν ταῖς χερσὶν, ἀκούσας· Ὁ δὲ ἀργὸς μηδὲ ἐσθιέτω· καὶ τὸ μὲν εἰς τὸν ἄρτον, τὸ δὲ εἰς τοὺς δεομένους ἀνήλυσκε. Προσηύχετο δὲ συνεχῶς, μαθὼν, ὅτι δεῖ κατ' ἰδίαν προσεύχασθαι ἀδιαλείπτως. Καὶ γὰρ προσεῖχεν οὕτως τῇ ἀναγνώσει, ὡς μηδὲν τῶν γεγραμμένων ἀπ' αὐτοῦ πίπτειν χαμαὶ, πάντα δὲ κατέχειν, καὶ λοιπὸν αὐτῷ τὴν μνήμην ἀντὶ βιβλίων γίνεσθαι. Οὕτω μὲν οὖν ἑαυτὸν ἄγων, ἠγαπᾶτο παρὰ πάντων ὁ Ἄντωνιος· αὐτὸς δὲ τοῖς σπουδαίοις, πρὸς οὓς ἀπήρχετο, γνησίως ὑπετάσσετο, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐκάστου τὸ πλεονέκτημα τῆς σπουδῆς καὶ τῆς ἀσκήσεως κατεμάνθανε· καὶ τοῦ μὲν τὸ χαρίεν, τοῦ δὲ τὸ πρὸς τὰς εὐχὰς σύντονον ἐθεώρει· καὶ ἄλλου μὲν τὸ ἀόργητον, ἄλλου δὲ τὸ φιλάνθρωπον κατενόει· καὶ τῷ μὲν ἀγρυπνοῦντι, τῷ δὲ φιλολογοῦντι προσεῖχε· καὶ τὸν μὲν ἐν καρτερίᾳ, τὸν δὲ ἐν νηστείαις καὶ χαμευνίαις ἐθαύμαζε· καὶ τοῦ μὲν τὴν πραότητα, τοῦ δὲ τὴν μακροθυμίαν παρετηρεῖτο· πάντων δὲ ὁμοῦ τὴν εἰς τὸν Χριστὸν εὐσέβειαν, καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην ἐσημειοῦτο· καὶ οὕτω πεπληρωμένος, ὑπέστρεφεν εἰς τὸν ἴδιον τοῦ ἀσκητηρίου τόπον· λοιπὸν αὐτὸς τὰ παρ' ἐκάστου συνάγων εἰς ἑαυτὸν, καὶ σπουδάζων ἐν ἑαυτῷ τὰ πάντων δεικνύναι· καὶ γὰρ πρὸς τοὺς καθ' ἡλικίαν ἴσους οὐκ ἦν φιλόνοιος, ἢ μόνον ἵνα μὴ δεύτερος ἐκείνων ἐν τοῖς βελτίοσι φαίνεται· καὶ τοῦτο ἔπραττεν ὥστε μηδένα λυπεῖν, ἀλλὰ κἀκείνους ἐπ' αὐτῷ χαίρειν. Πάντες μὲν οὖν οἱ ἀπὸ τῆς κώμης καὶ οἱ φιλόκαλοι, πρὸς οὓς εἶχε τὴν συνήθειαν, οὕτως αὐτὸν ὀρῶντες, ἐκάλουν θεοφιλή· καὶ οἱ μὲν ὡς υἱὸν, οἱ δὲ ὡς ἀδελφὸν ἠσπάζοντο. Ὁ δὲ μισόκαλος καὶ φθονερὸς διάβολος οὐκ ἤνεγκεν ὀρῶν ἐν νεωτέρῳ τοιαύτην πρόθεσιν. Ἄλλ' οἷα μεμελέτηκε ποιεῖν, ἐπιχειρεῖ καὶ κατὰ τούτου πράττειν· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐπείραζεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀσκήσεως καταγαγεῖν, ὑποβάλλων μνήμην τῶν κτη-

μάτων, τῆς ἀδελφῆς τὴν κηδεμονίαν, τοῦ γένους τὴν οἰκειότητα, φιλαργυρίαν, φιλοδοξίαν, τροφῆς τὴν ποικίλην ἡδονὴν, καὶ τὰς ἄλλας ἀνάσεις τοῦ βίου, καὶ τέλος τὸ τραχὺ τῆς ἀρετῆς, καὶ ὡς πολὺς αὐτῆς ἐστὶν ὁ πόνος· τοῦ τε σώματος τὴν ἀσθένειαν ὑπετίθετο, καὶ τοῦ χρόνου τὸ μῆκος. Καὶ ὅλως πολλὸν ἤγειρεν αὐτῷ κονιορτὸν λογισμῶν ἐν τῇ διανοίᾳ, θέλων αὐτὸν ἀποσχοινίσαι τῆς ὀρθῆς προαιρέσεως. Ὡς δὲ εἶδεν ἑαυτὸν ὁ ἐχθρὸς ἀσθενοῦντα πρὸς τὴν τοῦ Ἀντωνίου πρόθεσιν, καὶ μᾶλλον ἑαυτὸν καταπαλαιόμενον ὑπὸ τῆς ἐκείνου στεργρότητος, καὶ ἀνατρεπόμενον τῇ πολλῇ πίστει, καὶ πίπτοντα ταῖς συνεχέσιν Ἀντωνίου προσευχαῖς· τότε δὴ τοῖς ἐπ' ὀμφαλοῦ γαστροῦ ὅπλοις ἑαυτοῦ θαρρόων, καὶ καυχώμενος ἐπὶ τούτοις #ταῦτα γὰρ ἐστὶν αὐτοῦ τὰ πρῶτα κατὰ τῶν νεωτέρων ἔνεδρῶν, προσέρχεται κατὰ τοῦ νεωτέρου, νυκτὸς μὲν αὐτὸν θορυβῶν, μεθ' ἡμέραν δὲ οὕτως ἐνοχλῶν, ὡς καὶ τοὺς ὄρωντας αἰσθῆσθαι τὴν γινομένην ἀμφοτέρων πάλιν. Ὁ μὲν γὰρ ὑπέβαλλε λογισμοὺς ῥυπαροὺς, ὁ δὲ ταῖς εὐχαῖς ἀνέτρεπε τούτους· καὶ ὁ μὲν ἐγαργάλιζεν, ὁ δὲ, ὡς ἐρυθρίαν δοκῶν, τῇ πίστει καὶ ταῖς εὐχαῖς καὶ νηστείαις ἐτείχιζε τὸ σῶμα· καὶ ὁ μὲν διάβολος ὑπέμενεν ὁ ἄθλιος καὶ ὡς γυνὴ σχηματίζεσθαι νυκτὸς, καὶ πάντα τρόπον μιμεῖσθαι, μόνον ἵνα τὸν Ἀντώνιον ἀπατήσῃ· ὁ δὲ τὸν Χριστὸν ἐνθυμούμενος, καὶ τὴν δι' αὐτὸν εὐγένειαν, καὶ τὸ νοερὸν τῆς ψυχῆς λογίζομενος, ἀπεσβέννυε τὸν ἄνθρακα τῆς ἐκείνου πλάνης. Πάλιν τε ὁ μὲν ἐχθρὸς ὑπέβαλλε τὸ λεῖον τῆς ἡδονῆς· ὁ δὲ, ὀργιζομένῳ καὶ λυπούμένῳ ἑοικῶς, τὴν ἀπειλὴν τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ σκώληκος τὸν πόνον ἐνεθυμεῖτο· καὶ ἀντιτιθεὶς ταῦτα, διέβαινε τούτων ἀβλαβῆς. Ἦν δὲ ταῦτα πάντα πρὸς αἰσχύνην γινόμενα τοῦ ἐχθροῦ. Ὁ γὰρ νομίσας ὅμοιος γενέσθαι Θεῷ ὑπὸ νεανίσκου νῦν ἐπαίζετο· καὶ ὁ σαρκὸς καὶ αἵματος κατακαυχώμενος ὑπὸ ἀνθρώπου σάρκα φοροῦντος ἀνετρέπετο. Συνήργει γὰρ ὁ Κύριος αὐτῷ, ὁ σάρκα δι' ἡμᾶς φορέσας, καὶ τῷ σώματι δοὺς τὴν κατὰ τοῦ διαβόλου νίκην· ὥστε τῶν ὄντως ἀγωνιζομένων ἕκαστον λέγειν· Οὐκ ἐγὼ δὲ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἢ σὺν ἐμοί.

Τέλος γοῦν, ὡς οὐκ ἠδυνήθη τὸν Ἀντώνιον
 οὐδ' ἐν τούτῳ καταβαλεῖν ὁ δράκων, ἀλλὰ καὶ ἔβλε-
 πεν ἑαυτὸν ἐξωθούμενον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτοῦ,
 τρίζων τοὺς ὀδόντας, κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ
 ὡσπερ ἐξιστάμενος, οἷός ἐστι τὸν νοῦν, τοιοῦτος
 ὕστερον καὶ τῇ φαντασίᾳ μέλας αὐτῷ φαίνεται παῖς·
 καὶ ὡσπερ ὑποπίπτων, οὐκέτι μὲν λογισμοῖς ἐπέβαι-
 νεν #ἐκβέβλητο γὰρ ὁ δόλιο\$, λοιπὸν δὲ ἀνθρω-
 πίνῃ χρώμενος φωνῇ, ἔλεγε· Πολλοὺς μὲν ἠπάτησα,
 καὶ πλείστους κατέβαλον· νῦν δὲ, ὡς ἐπὶ πολλοῖς καὶ
 ἐπὶ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς πόνοις προσβαλὼν, ἠσθένησα.
 Εἴτα τοῦ Ἀντωνίου πυθομένου· Τίς εἶσὺ ὁ τοιαῦτα
 λαλῶν παρ' ἐμοί; εὐθύς ἐκεῖνος οἰκτρὰς ἠφίει φω-
 νὰς· Ἐγὼ τῆς πορνείας εἰμὶ φίλος· ἐγὼ τὰ εἰς ταύτην
 ἔνεδρα, καὶ τοὺς ταύτης γαργαλισμοὺς κατὰ
 τῶν νέων ἀνεδεξάμην, καὶ πνεῦμα πορνείας κέκλη-
 μαί. Πόσους θέλοντας σωφρονεῖν ἠπάτησα! Πόσους
 ἐγκρατευομένους μετέπεισα γαργαλίζων! Ἐγὼ
 εἰμι δι' ὃν καὶ ὁ προφήτης μέμφεται τοὺς πεσόντας,
 λέγων· Πνεύματι πορνείας ἐπλανήθητε· δι' ἐμοῦ
 γὰρ ἦσαν ἐκεῖνοι σκελισθέντες. Ἐγὼ εἰμι ὁ πολλάκις
 σοὶ ὀχλήσας, καὶ τοσαυτάκις ἀνατραπεῖς παρὰ σοῦ.
 Ὁ δὲ Ἀντώνιος εὐχαριστήσας τῷ Κυρίῳ, καὶ κατα-
 θαρρήσας αὐτοῦ, φησὶ πρὸς αὐτόν· Πολὺ τοίνυν
 εὐκαταφρόνητος τυγχάνεις· καὶ γὰρ μέλας εἶ τὸν
 νοῦν, καὶ ὡς παῖς ἀσθενής· οὐδὲ μία μοι λοιπὸν ἐστι
 φροντίς περὶ σοῦ· Κύριος γὰρ ἐμοὶ βοηθός, κἀγὼ
 ἐπόψομαι τοὺς ἐχθρούς μου. Ταῦτα ἀκούσας ὁ
 μέλας ἐκεῖνος, εὐθύς ἔφυγε καταπτήξας τὰς φωνὰς,
 καὶ φοβηθεὶς ἔτι κἂν ἐγγίσει τῷ ἀνδρί.
 Τοῦτο πρῶτον ἄθλον Ἀντωνίου γέγονε κατὰ
 τοῦ διαβόλου· μᾶλλον δὲ τοῦ Σωτήρος καὶ τοῦτο γέ-
 γονεν ἐν τῷ Ἀντωνίῳ τὸ κατόρθωμα, τοῦ τὴν
 ἀμαρτίαν κατακρίναντος ἐν τῇ σαρκί, ἵνα τὸ δι-
 καίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν, τοῖς μὴ
 κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα.
 Ἄλλ' οὔτε Ἀντώνιος, ὡς ὑποπεσόντος τοῦ δαίμονος,
 ἠμέλει λοιπὸν καὶ κατεφρόνει ἑαυτοῦ· οὔτε ὁ ἐχθρὸς,
 ὡς ἠττηθεὶς, ἐπαύετο τοῦ ἐνεδρεύειν. Περιήρχετο
 γὰρ πάλιν ὡς λέων, ζητῶν τινα πρόφασιν κατ' αὐ-
 τοῦ. Ὁ δὲ Ἀντώνιος, μαθὼν ἐκ τῶν Γραφῶν πολλὰς

εἶναι τὰς μεθοδείας τοῦ ἐχθροῦ, συντόμως ἐκέχρητο τῇ ἀσκήσει, λογιζόμενος, ὅτι, εἰ καὶ μὴ ἴσχυσε τὴν καρδίαν ἐν ἡδονῇ σώματος ἀπατήσαι, πειράσει πάντως δι' ἑτέρας ἐνεδρεῦσαι μεθόδου· ἔστι γὰρ φιλαμαρτημῶν ὁ δαίμων. Μᾶλλον οὖν καὶ μᾶλλον ὑπεπίαζε τὸ σῶμα καὶ ἐδουλαγῶγει, μήπως, ἐν ἄλλοις νικήσας, ἐν ἄλλοις ὑποσυρῆ. Βουλευέται τοίνυν σκληροτέραις ἀγωγαῖς ἑαυτὸν ἐθίζειν. Καὶ πολλοὶ μὲν ἐθαύμαζον, αὐτὸς δὲ ῥᾶον τὸν πόνον ἔφερον· ἡ γὰρ προθυμία τῆς ψυχῆς, πολὺν χρόνον ἐμμείνασα, ἔξιν ἀγαθὴν ἐνειργάζετο ἐν αὐτῷ· ὥστε καὶ μικρὰν πρόφασιν λαμβάνοντα παρ' ἑτέρων, πολλὴν εἰς τοῦτο τὴν σπουδὴν ἐνδείκνυσθαι· ἡγρύνει γὰρ τοσοῦτον, ὡς πολλάκις καὶ ὅλην τὴν νύκτα διατελεῖν αὐτὸν ἄϋπνον· καὶ τοῦτο δὲ οὐχ ἄπαξ, ἀλλὰ καὶ πλειστάκις ποιῶν ἐθαυμάζετο. Ἦσθιέ τε ἄπαξ τῆς ἡμέρας μετὰ δύσιν ἡλίου· ἦν δ' ὅτε καὶ διὰ δύο, πολλάκις δὲ καὶ διὰ τεσσάρων μετελάμβανε. Καὶ ἦν αὐτῷ ἡ τροφή ἄρτος καὶ ἄλας· καὶ τὸ ποτὸν ὕδωρ μόνον. Περὶ γὰρ κρεῶν καὶ οἴνου περιττόν ἐστι καὶ λέγειν· ὅπου γε οὐδὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις σπουδαίοις ἠύρισκετό τι τοιοῦτον. Εἰς δὲ τὸν ὕπνον ἤρκειτο ψιαθίῳ· τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ἐπὶ γῆς μόνῃς κατέκειτο. Ἀλείφεσθαι δὲ ἐλαίῳ παρητεῖτο, λέγων μᾶλλον πρέπειν τοὺς νεωτέρους ἐκ προθυμίας ἔχειν τὴν ἀσκήσιν, καὶ μὴ ζητεῖν τὰ χαυνοῦντα τὸ σῶμα· ἀλλὰ καὶ ἐθίζει αὐτὸ τοῖς πόνοις, λογιζομένους τὸ τοῦ Ἀποστόλου ῥητόν· *Ὅταν ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι.* Τότε γὰρ ἔλεγεν ἰσχύειν τῆς ψυχῆς τὸν τόνον, ὅταν αἰ τοῦ σώματος ἀσθενῶσιν ἡδοναί. Καὶ ἦν αὐτῷ παράδοξος ὄντως καὶ οὗτος ὁ λογισμὸς· οὐ γὰρ ἡξίου χρόνῳ μετρεῖν τὴν τῆς ἀρετῆς ὁδὸν, οὐδὲ τὴν δι' αὐτὴν ἀναχώρησιν, ἀλλὰ πόθῳ καὶ τῇ προαιρέσει. Αὐτὸς γοῦν οὐκ ἐμνημόνευε τοῦ παρελθόντος χρόνου· ἀλλὰ καθ' ἡμέραν, ὡς ἀρχὴν ἔχων τῆς ἀσκήσεως, μείζω τὸν πόνον εἶχεν εἰς προκοπὴν, ἐπιλέγων ἑαυτῷ τὸ τοῦ Παύλου ῥητόν συνεχῶς· *Τῶν ὀπισθεν ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος·* μνημονεύων τε καὶ τῆς φωνῆς τοῦ προφήτου Ἠλίου λέγοντος· *Ζῆ Κύριος, ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ σήμερον.* Παρατηρεῖτο γὰρ, ὅτι, *σήμερον*

λέγων, οὐκ ἐμέτρει τὸν παρελθόντα χρόνον· ἀλλ' ὡς ἀρχὴν αἰεὶ καταβαλλόμενος, καθ' ἡμέραν ἐσπούδαζεν ἑαυτὸν παριστάνειν τοιοῦτον, οἷον χρὴ φαίνεσθαι τῷ Θεῷ, καθαρὸν τῇ καρδίᾳ, καὶ ἔτοιμον ὑπακούειν τῷ βουλήματι αὐτοῦ, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ. Ἔλεγε δὲ ἐν ἑαυτῷ, δεῖν τὸν ἀσκητὴν ἐκ τῆς πολιτείας τοῦ μεγάλου Ἡλίου καταμανθάνειν, ὡς ἐν ἐσόπτρῳ τὸν ἑαυτοῦ βίον αἰεὶ.

Οὕτω δὴ οὖν συσφίγξας ἑαυτὸν ὁ Ἀντώνιος, ἀπήρχετο εἰς τὰ μακρὰν τῆς κώμης τυγχάνοντα μνήματα, καὶ παραγγείλας ἐνὶ τῶν γνωρίμων δι' ἡμερῶν πολλῶν αὐτῷ κομίζειν τὸν ἄρτον, αὐτὸς εἰς-ελθὼν εἰς ἐν τῶν μνημάτων, καὶ κλείσαντος ἐκείνου κατ' αὐτοῦ τὴν θύραν, ἔμενε μόνος ἔνδον. Ἐνθα δὴ μὴ φέρων ὁ ἐχθρὸς, ἀλλὰ μὴν καὶ φοβούμενος, μὴ κατ' ὀλίγον καὶ τὴν ἔρημον ἐμπλήσῃ τῆς ἀσκήσεως· προσελθὼν ἐν μιᾷ νυκτὶ μετὰ πλήθους δαιμόνων, τοσοῦτον αὐτὸν ἔκοψε πληγαῖς, ὡς καὶ ἄφωνον αὐτὸν ἀπὸ τῶν βασάνων κεῖσθαι χαμαί· δι-εβεβαιούτο γὰρ οὕτω σφοδροῦς γεγενῆσθαι τοὺς πό-νους, ὡς λέγειν μὴ δύνασθαι τὰς παρὰ ἀνθρώπων πληγὰς τοιαύτην ποτὲ βάσανον ἐμποιῆσαι. Θεοῦ δὲ προνοία #οὐ γὰρ παρορᾷ Κύριος τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτὸν\$, τῇ ἐξῆς παραγίνεται ὁ γνώριμος, κομί-ζων τοὺς ἄρτους αὐτῷ· ἀνοίξας τε τὴν θύραν, καὶ τοῦτον ἰδὼν χαμαὶ κείμενον ὡς νεκρὸν, βαστά-σας ἔφερεν εἰς τὸ τῆς κώμης Κυριακὸν, καὶ τίθησιν ἐπὶ τῆς γῆς. Πολλοὶ τε τῶν συγγενῶν, καὶ οἱ ἀπὸ τῆς κώμης, παρεκαθέζοντο ὡς ἐπὶ νεκρῷ τῷ Ἀντωνίῳ. Περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον εἰς ἑαυτὸν ἐλθὼν ὁ Ἀντώ-νιος, καὶ διεγερθεὶς, ὡς εἶδε πάντας κοιμωμένους, καὶ μόνον τὸν γνώριμον γρηγοροῦντα, νεύσας ἤκειν αὐτὸν πρὸς αὐτὸν, ἡξίου πάλιν αὐτὸν βαστά-σαι καὶ ἀποφέρειν εἰς τὰ μνήματα, μηδένα ἐξυπνίσαντα. Ἀπηνέχθη οὖν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς, καὶ συνήθως τῆς θύρας κεκλεισμένης, ἔνδον ἦν πάλιν μόνος. Καὶ στήκειν μὲν οὐκ ἴσχυε διὰ τὰς πληγὰς· ἀνακεί-μενος δὲ ἤϋχετο. Καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν ἔλεγε μετὰ κραυγῆς· Ὡδέ εἰμι ἐγὼ Ἀντώνιος· οὐ φεύγω τὰς παρ' ὑμῶν πληγὰς. Κἂν γὰρ πλείονας ποιήσητε, οὐδέν με χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Εἶτα

καὶ ἔψαλλεν· Ἐὰν παρατάξῃται ἐπ' ἐμὲ παρεμβολῇ, οὐ φοβηθήσεται ἡ καρδία μου. Ὁ μὲν οὖν ἄσκητῆς ἐφρόνει καὶ ἔλεγε ταῦτα· ὁ δὲ μισόκαλος, ἐχθρὸς, θαυμάσας, ὅτι καὶ μετὰ τὰς πληγὰς ἐθάρρῃσεν ἐλθεῖν, συγκαλέσας αὐτοῦ τοὺς κύνας, καὶ διαρρήγνυμενος, ἔφη· Ὁρᾶτε ὅτι οὐ πνεύματι πορνείας, οὐ πληγαῖς ἐπαύσαμεν τοῦτον· ἀλλὰ καὶ θρασύνεται καθ' ἡμῶν· προσέλθωμεν ἄλλως αὐτῷ. Εὐκόλον δὲ τῷ διαβόλῳ τὰ εἰς κακίαν σχήματα. Τότε δὴ οὖν ἐν τῇ νυκτὶ κτύπον μὲν τοιοῦτον ποιοῦσιν, ὡς δοκεῖν πάντα τὸν τόπον ἐκεῖνον σείεσθαι· τοὺς δὲ τοῦ οἰκίσκου τέσσαρας τοίχους ὥσπερ ῥήξαντες οἱ δαίμονες, ἔδοξαν δι' αὐτῶν ἐπεισέρχεσθαι, μετασχηματισθέντες εἰς θηρίων καὶ ἐρπετῶν φαντασίαν· καὶ ἦν ὁ τόπος εὐθύς πεπληρωμένος φαντασίας λεόντων, ἄρκτων, λεοπάρδων, ταύρων, καὶ ὄφρων, ἀσπίδων, καὶ σκορπίων, καὶ λύκων. Καὶ ἔκαστον μὲν τούτων ἐκίνει κατὰ τὸ ἴδιον σχῆμα. Ὁ λέων ἔβρυχε, θέλων ἐπελθεῖν, ὁ ταῦρος ἐδόκει κερατίζειν, ὁ ὄφις ἔρπων οὐκ ἔφθανε, καὶ ὁ λύκος ὀρμῶν ἐπείχετο· καὶ ὅλως πάντων ὁμοῦ ἦσαν τῶν φαινομένων οἱ ψόφοι δεινοὶ, καὶ οἱ θυμοὶ χαλεποί. Ὁ δὲ Ἀντώνιος, μαστιζόμενος καὶ κεντούμενος παρ' αὐτῶν, ἦσθετο μὲν δεινότερου πόνου σωματικοῦ. Ἀτρέμας καὶ μᾶλλον τῇ ψυχῇ γρηγορῶν ἀνέκειτο· καὶ ἔστενε μὲν διὰ τὸν τοῦ σώματος πόνον· νήφων δὲ τῇ διανοίᾳ καὶ ὥσπερ χλευάζων, ἔλεγεν· Εἰ δύναμίς τις ἦν ἐν ὑμῖν, ἤρκει καὶ μόνον ἕνα ἐξ ὑμῶν ἐλθεῖν· ἐπειδὴ δὲ ἐξελεύρωσεν ὑμᾶς ὁ Κύριος, διὰ τοῦτο κἂν τῷ πλήθει πειράζετέ πως ἐκφοβεῖν· γνώρισμα τῆς ἀσθενείας ὑμῶν τὸ τὰς ἀλόγων ὑμᾶς μιμεῖσθαι μορφάς. Θαρρῶν γοῦν πάλιν ἔλεγεν· Εἰ δύνασθε καὶ ἐξουσίαν ἐλάβετε κατ' ἐμοῦ, μὴ μέλλετε, ἀλλ' ἐπιβητε· εἰ δὲ μὴ δύνασθε, τί μάτην ταρασσεσθε; Σφραγίς γὰρ ἡμῖν καὶ τεῖχος εἰς ἀσφάλειαν ἢ εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν πίστις. Πολλὰ τοίνυν ἐπιχειρήσαντες, ἔτριζον κατ' αὐτοῦ τοὺς ὀδόντας, ὅτι μᾶλλον ἔπαιζον ἑαυτοῦς, καὶ οὐκ ἐκεῖνον.

Ὁ δὲ Κύριος οὐδὲ ἐν τούτῳ ἐπελάθετο τῆς ἀθλήσεως Ἀντωνίου, ἀλλ' εἰς ἀντίληψιν αὐτοῦ παραγένονεν. Ἀναβλέψας γοῦν, εἶδε τὴν στέγην

ὥσπερ διανοιγομένην, καὶ ἀκτινὰ τινα φωτὸς κατα-
ερχομένην πρὸς αὐτόν. Καὶ οἱ μὲν δαίμονες ἐξαίφνης
ἄφαντοι γέγονασιν· ὁ δὲ πόνος τοῦ σώματος εὐθὺς
ἐπέπαυτο, καὶ ὁ οἶκος πάλιν ἦν ὀλόκληρος. Ὁ δὲ
Ἄντωνιος, αἰσθόμενος τῆς ἀντιλήψεως, καὶ πλέον
ἀναπνεύσας, κουφισθείς τε τῶν πόνων, ἐδέετο τῆς
φανείσης ὀπτασίας, λέγων· Ποῦ ἦς; διὰ τί μὴ ἐξ
ἀρχῆς ἐφάνης, ἵνα μου τὰς ὀδύνας παύσης; Καὶ
φωνὴ γέγονε πρὸς αὐτόν· Ἄντωνιε, ὦδε ἤμην, ἀλλὰ
περιέμενον ἰδεῖν τὸ σὸν ἀγώνισμα. Ἐπεὶ οὖν
ὑπέμεινας, καὶ οὐχ ἠττήθης, ἔσομαί σοι ἀεὶ
βοηθός, καὶ ποιήσω σε ὀνομαστὸν πανταχοῦ γενέ-
σθαι. Ταῦτα ἀκούσας, ἀναστὰς ἠύχετο· καὶ τοσοῦτον
ἴσχυσεν, ὡς αἰσθῆσθαι αὐτόν, ὅτι πλείονα δύναμιν
ἔσχεν ἐν τῷ σώματι μᾶλλον, ἢς εἶχε τὸ πρότερον.
Ἦν δὲ τότε λοιπὸν ἐγγὺς τριάκοντα καὶ πέντε ἐτῶν.
Τῇ δὲ ἐξῆς προελθὼν, ἔτι μᾶλλον προθυμό-
τερος ἦν εἰς τὴν θεοσέβειαν, καὶ γενόμενος πρὸς τὸν
γέροντα τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον, ἠξίου τὴν ἔρημον οἰκῆ-
σαι σὺν αὐτῷ. Τοῦ δὲ παραιτησαμένου διὰ τε τὴν
ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ μηδέπω εἶναι τοιαύτην συν-
ήθειαν, εὐθὺς αὐτὸς ὥρμησεν εἰς τὸ ὄρος. Ἀλλὰ καὶ
πάλιν ὁ ἐχθρὸς, βλέπων αὐτοῦ τὴν σπουδὴν καὶ θέ-
λων ἐμποδίσει ταύτην, ὑπέβαλεν ἐν ταῖς ὁδοῖς
ἀργυροῦ δίσκου μεγάλου φαντασίαν. Ἄντωνιος δὲ,
συνεὶς τοῦ μισοκάλου τὴν τέχνην, ἔστη, καὶ τῷ
δίσκῳ βλέπων, τὸν ἐν αὐτῷ διάβολον ἠλεγχε λέγων·
Πόθεν ἐν ἐρήμῳ δίσκος; Οὐκ ἔστιν ἡ ὁδὸς αὕτη τε-
τριμμένη, οὐδέ ἐστιν ἴχνος ὀδυσάντων ὧδέ τινων·
ἐκπεσὼν οὐκ ἠδύνατο λαθεῖν μέγιστος ὢν. Ἀλλὰ καὶ
ὁ ἀπολέσας, ἀναστρέψας καὶ ζητήσας εὗρεν ἂν διὰ
τὸ ἔρημον εἶναι τὸν τόπον. Τοῦτο τέχνη τοῦ διαβό-
λου γέγονεν. Οὐκ ἐμποδίσεις ἐν τούτῳ μου τὴν προ-
θυμίαν, διάβολε. Τοῦτο γὰρ σὺν σοὶ εἶη εἰς ἀπ-
ώλειαν. Καὶ τοῦτο τοῦ Ἄντωνίου λέγοντος, ἐξέλιπεν
ἐκεῖνος, ὡσεὶ καπνὸς ἀπὸ προσώπου πυρός.
Εἶτα πάλιν οὐκ ἔτι φαντασίαν, ἀληθινὸν δὲ
χρυσὸν ἐρρίμμενον ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐώρακεν ἀπερχόμε-
νος. Εἶτε δὲ τοῦ ἐχθροῦ δείξαντος, εἶτε τινὸς κρείτ-
τονος δυνάμεως γυμναζούσης τὸν ἀθλητὴν, καὶ δει-
κνυούσης τῷ διαβόλῳ, ὅτι μηδὲ τῶν ἀληθῶς φροντί-

ζει χρημάτων· οὔτε αὐτὸς ἀπήγγειλεν, οὔτε ἡμεῖς
 ἔγνωμεν, πλὴν ὅτι χρυσὸς ἦν ὁ φαινόμενος. Ὁ δὲ
 Ἄντωνιος τὸ μὲν πλῆθος ἐθαύμασεν, ὡς δὲ πῦρ
 ὑπερβάς, οὔτως αὐτὸν παρήλθεν ὡς μηδὲ στρα-
 φῆναι· ἀλλὰ καὶ δρόμῳ σπουδάσαι τοσοῦτον, ὥστε
 κρύψαι καὶ λαθεῖν τὸν τόπον. Μᾶλλον οὖν καὶ μᾶλ-
 λον ἐπιτείνας τὴν πρόθεσιν, ὥρμησεν εἰς τὸ ὄρος.
 Καὶ παρεμβολὴν ἔρημον, καὶ διὰ τὸν χρόνον μεστήν
 ἔρπετων εὐρῶν εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ, ἐκεῖ μετ-
 ἔθηκεν ἑαυτὸν, καὶ ὤκησεν ἐν αὐτῇ. Τὰ μὲν οὖν
 ἔρπετα, ὥσπερ τινὸς διώκοντος, εὐθύς ἀνεχώρησαν·
 αὐτὸς δὲ, τὴν εἴσοδον ἀναφράξας, καὶ ἄρτους εἰς μῆ-
 νας ἕξ ἀποθέμενος #ποιοῦσι δὲ τοῦτο Θηβαῖοι, καὶ
 πολλάκις μένουσι καὶ ὄλον ἐνιαυτὸν ἀβλαβεῖς, ἔχων
 ἔνδον ὕδωρ, ὥσπερ ἐν ἀδύτοις ἐγκαταδυόμενος
 μόνος ἔμενεν ἔνδον, μήτε αὐτὸς προίων, μήτε τινὰ
 τῶν ἐρχομένων βλέπων. Αὐτὸς μὲν οὖν πολὺν χρόνον
 οὕτω συνῆψεν ἀσκούμενος· κατ' ἐνιαυτὸν μόνον ἄνω-
 θεν ἀπὸ τοῦ δώματος δεύτερον δεχόμενος τοὺς ἄρ-
 τους
 Οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν ἐρχόμενοι τῶν γνωρίμων,
 ἐπεὶ μὴ συνεχῶρει τούτους εἰσελθεῖν, ἕξω πολλάκις
 ἡμέρας καὶ νύκτας ποιοῦντες, ἤκουον ὡς ὄχλων ἔν-
 δον θορυβούντων, κτυπούντων, φωνὰς ἀφιέντων οἰ-
 κτρὰς, καὶ κραζόντων· Ἀπόστα τῶν ἡμετέρων· τί
 σοὶ καὶ τῇ ἐρήμῳ; οὐ φέρεις ἡμῶν τὴν ἐπιβου-
 λήν. Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν εἶναι τινὰς σὺν αὐτῷ μαχο-
 μένους ἀνθρώπους, καὶ τούτους διὰ κλιμάκων εἰς-
 εληλυθέναι πρὸς αὐτὸν ἐνόμιζον οἱ ἕξωθεν· ὡς δὲ διά
 τινος τρυμαλιᾶς παρακύψαντες, οὐδένα ἔβλεπον, τότε
 δὴ λογισάμενοι δαίμονας εἶναι τούτους, καὶ φοβηθέν-
 τες αὐτοῖ, τὸν Ἄντωνιον ἐκάλουν. Ὁ δὲ μᾶλλον τού-
 των ἤκουεν, ἢ ἐκείνων ἐφρόντιζε. Καὶ προσελ-
 θὼν ἐγγὺς τῆς θύρας, παρεκάλει τοὺς ἀνθρώπους
 ἀναχωρεῖν καὶ μὴ φοβεῖσθαι· οὕτω γὰρ ἔλεγε τοὺς
 δαίμονας φαντασίας ποιεῖν κατὰ τῶν δειλιώντων.
 Ὑμεῖς οὖν σφραγίσσατε ἑαυτοὺς, καὶ ἄπιτε θαρρῶν-
 τες· καὶ τούτους ἄφετε παίζειν ἑαυτοῖς. Οἱ μὲν οὖν
 ἀπήρχοντο τετειχισμένοι τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ.
 Ὁ δὲ ἔμενε, καὶ οὐδὲν ἐβλάπτετο παρ' αὐτῶν· ἀλλ'
 οὐδὲ ἔκαμνε ἀγωνιζόμενος· ἢ γὰρ προσθήκη τῶν

γινομένων αὐτῷ τῶν ἄνω θεωρημάτων, καὶ ἡ τῶν ἐχθρῶν ἀσθένεια, πολλὴν αὐτῷ τῶν πόνων ἀνάπαυ-
λαν παρείχετο, καὶ εἰς πλείονα προθυμίαν παρ-
εσκεύαζε. Καὶ γὰρ συνεχῶς παρέβαλλον οἱ γνώρι-
μοι, νομίζοντες εὐρίσκειν αὐτὸν νεκρὸν, καὶ ἤκουον
αὐτοῦ ψάλλοντος· Ἀναστήτω, ὁ Θεὸς, καὶ δια-
σκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ, καὶ φυγέ-
τωσαν ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οἱ μισοῦντες αὐτόν.
Ὡς ἐκλείπει καπνὸς, ἐκλείπέτωσαν ὡς τήκεται
κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρὸς, οὕτως ἀπόλοιτο
οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ· καὶ πάλιν· Πάντα τὰ ἔθνη
ἐκύκλωσάν με, καὶ τῷ ὀνόματι
Κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς.

Ἐἴκοσι τοίνυν ἐγγὺς ἔτη διετέλεσεν, οὕτω καθ’
ἑαυτὸν ἀσκούμενος, οὔτε προίων, οὔτε παρά τινων
συνεχῶς βλεπόμενος. Μετὰ δὲ ταῦτα, πολλῶν ποθούν-
των καὶ θελόντων αὐτοῦ τὴν ἄσκησιν ζηλῶσαι,
ἄλλων τε γνωρίμων ἐλθόντων, καὶ βία τὴν θύραν
καταβαλόντων καὶ ἐξεωσάντων· προῆλθεν ὁ Ἀντώνιος
ὥσπερ ἔκ τινος ἀδύτου μεμυσταγωγημένος καὶ θεο-
φορούμενος· καὶ τότε πρῶτον ἀπὸ τῆς παρεμ-
βολῆς ἐφάνη τοῖς ἐλθοῦσι πρὸς αὐτόν. Ἐκεῖνοι μὲν
οἶν, ὡς εἶδον, ἐθαύμαζον ὀρώντες αὐτοῦ τό τε σῶμα
τὴν αὐτὴν ἔξις ἔχον, καὶ μήτε πιανθὲν, ὡς ἀγύμνα-
στον, μήτε ἰσχνωθὲν ὡς ἀπὸ νηστειῶν καὶ μά-
χης δαιμόνων· τοιοῦτος γὰρ ἦν, οἶον καὶ πρὸ τῆς
ἀναχωρήσεως ἠδειςαν αὐτόν· τῆς δὲ ψυχῆς πάλιν κα-
θαρὸν τὸ ἦθος· οὔτε γὰρ ὡς ὑπὸ ἀνίας συνεσταλμέ-
νον ἦν, οὔτε ὑφ’ ἡδονῆς διακεχυμένον, οὔτε ὑπὸ
γέλωτος ἢ κατηφείας συνεχόμενον· οὔτε γὰρ ἑωρακῶς
τὸν ὄχλον ἐταράχθη, οὔτε ὡς ὑπὸ τοσοῦτων κατασπα-
ζόμενος ἐγεγήθει· ἀλλ’ ὅλος ἦν ἴσος, ὡς ὑπὸ τοῦ
λόγου κυβερνώμενος, καὶ ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἑστῶς.
Πολλοὺς γοῦν τῶν παρόντων τὰ σώματα πάσχοντας
ἐθεράπευσεν ὁ Κύριος δι’ αὐτοῦ· καὶ ἄλλους ἀπὸ δαι-
μόνων ἐκαθάρισε. Χάριν τε ἐν τῷ λαλεῖν ἐδίδου τῷ
Ἀντωνίῳ· καὶ οὕτω πολλοὺς μὲν λυπουμενούς παρ-
εμυθεῖτο, ἄλλους δὲ μαχομένους διήλλαττεν εἰς φι-
λίαν· πᾶσιν ἐπιλέγων μηδὲν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ προ-
κρίνειν τῆς εἰς Χριστὸν ἀγάπης. Διαλεγόμενος δὲ καὶ
παραίνων μνημονεύειν περὶ τῶν μελλόντων

ἀγαθῶν καὶ τῆς εἰς ἡμᾶς γενομένης τοῦ Θεοῦ φιλαν-
θρωπίας, ὃς οὐκ ἐφείσατο τοῦ ἰδίου Υἱοῦ, ἀλλ’
ὕπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν· ἔπεισε πολ-
λοὺς αἰρήσασθαι τὸν μονήρη βίον· καὶ οὕτω λοιπὸν
γέγονε καὶ ἐν τοῖς ὄρεσι μοναστήρια, καὶ ἡ ἔρημος
ἐπολίσθη ὑπὸ μοναχῶν, ἐξεληθόντων ἀπὸ τῶν ἰδίων, καὶ ἀπογραψαμένων
τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς πο-
λιτείαν.

Χρείας δὲ γενομένης διελθεῖν αὐτόν τὴν τοῦ
Ἀρσενοῖτου διώρυγα #χρεία δὲ ἦν ἡ τῶν ἀδελφῶν
ἐπίσκεψις, πλήρης ἦν ἡ διώρυξ κροκοδείλων. Καὶ
μόνον εὐξάμενος, ἐνέβη αὐτός τε καὶ πάντες οἱ σὺν
αὐτῷ, καὶ διήλθον ἀβλαβεῖς. Ὑποστρέψας δὲ εἰς τὸ
μοναστήριον, τῶν αὐτῶν εἶχετο σεμνῶν καὶ νεανικῶν
πόνων. Διαλεγόμενός τε συνεχῶς, τῶν μὲν ἤδη μο-
ναχῶν τὴν προθυμίαν ἠῦξανε, τῶν δὲ ἄλλων τοὺς
πλείστους εἰς ἔρωτα τῆς ἀσκήσεως ἐκίνει, καὶ τα-
χέως, ἔλκοντος τοῦ λόγου, πλεῖστα γέγονε μοναστή-
ρια, καὶ πάντων αὐτῶν ὡς πατήρ καθηγεῖτο.

Μιᾶ γοῦν ἡμέρᾳ προελθὼν, καὶ πάντων τῶν
μοναχῶν ἐλθόντων πρὸς αὐτόν, ἀξιούντων τε παρ’
αὐτοῦ ἀκοῦσαι λόγον, ἔλεγεν αὐτοῖς τῇ Αἰγυπτιακῇ
φωνῇ ταῦτα· Τὰς μὲν Γραφὰς ἱκανὰς εἶναι πρὸς δι-
δασκαλίαν· ἡμᾶς δὲ καλὸν παρακαλεῖν ἀλλήλους ἐν
τῇ πίστει, καὶ ἀλείφειν ἐν τοῖς λόγοις. Καὶ ὑμεῖς
τοίνυν ὡς τέκνα φέρετε τῷ πατρὶ λέγοντες ἃ οἴδατε·
κἀγὼ δὲ ὡς τῇ ἡλικίᾳ πρεσβύτερος ὑμῶν, ἃ οἶδα καὶ
ᾧ πεπείραμαι μεταδίδωμι. Ἔστω δὲ προηγουμένως
κοινὴ πᾶσιν αὕτη σπουδὴ, ἀρξαμένους μὴ ὑπενδοῦ-
ναι, μηδὲ ἐκκακεῖν ἐν τοῖς πόνοις, μηδὲ λέγειν· Ἐχρο-
νίσσαμεν ἐν τῇ ἀσκήσει· ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἀρχόμενοι
καθ’ ἡμέραν, τὴν προθυμίαν ἐπαυξήσωμεν. Ὅλος
γὰρ ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος βραχύτατός ἐστι, μετρού-
μενος πρὸς τοὺς μέλλοντας αἰῶνας· ὥστε καὶ πάντα
τὸν χρόνον ἡμῶν μηδὲν εἶναι πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν.
Καὶ πᾶν μὲν πρᾶγμα ἐν τῷ κόσμῳ τοῦ ἀξίου πιπρά-
σκεται, καὶ ἴσον ἴσῳ τις ἀντικαταλλάσσει· ἡ δὲ ἐπαγ-
γελία τῆς αἰωνίου ζωῆς ὀλίγου τινοῦς ἀγοράζεται.
Γέγραπται γάρ· Αἱ ἡμέραι τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν
αὐτοῖς ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐὰν δὲ ἐν δυναστείαις,
ὀγδοήκοντα ἔτη, καὶ τὸ πλεῖον αὐτῶν, κόπος καὶ

πόνος. Ὅταν τοίνυν πάντα τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη, ἢ καὶ ἑκατὸν διαμείνωμεν ἐν τῇ ἀσκήσει, οὐκ ἴσα τοῖς ἑκατὸν ἔτεσι βασιλεύσομεν, ἀλλ' ἀντὶ τῶν ἑκατὸν αἰῶνας αἰώνων βασιλεύσομεν· καὶ ἐπὶ γῆς ἀγωνισάμενοι, οὐκ ἐν γῇ κληρονομοῦμεν, ἀλλ' ἐν οὐρανοῖς ἔχομεν τὰς ἐπαγγελίας· πάλιν δὲ φθαρτὸν ἀποθέμενοι τὸ σῶμα, ἀφθαρτὸν ἀπολαμβάνομεν αὐτό.

Ὡστε, τέκνα, μὴ ἐκκακῶμεν, μηδὲ νομίζωμεν χρονίζειν, ἢ μέγα τι ποιεῖν. Οὐ γὰρ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς δόξαν. Μηδὲ εἰς τὸν κόσμον βλέποντες νομίζωμεν μεγάλοις τισὶν ἀποτετάχθαι· καὶ γὰρ καὶ αὐτὴ πᾶσα ἡ γῆ βραχυτάτη πρὸς ὅλον τὸν οὐρανὸν ἐστίν. Εἰ τοίνυν καὶ πάσης τῆς γῆς κύριοι ἐτυγχάνομεν, καὶ ἀπετασόμεθα τῇ γῇ πάση, οὐδὲν ἄξιον ἦν πάλιν πρὸς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὡς γὰρ εἴ τις καταφρονήσειε μιᾶς χαλκῆς δραχμῆς, ἵνα κερδήσῃ χρυσᾶς δραχμᾶς ἑκατὸν, οὕτως ὁ πάσης τῆς γῆς κύριος ὢν, καὶ ἀποτασόμενος αὐτῇ, ὀλίγον ἀφήσει, καὶ ἑκατονταπλασίονα λαμβάνει. Εἰ δὲ οὐδὲ πᾶσα ἡ γῆ ἄξια τῶν οὐρανῶν ἐστίν, ὁ ἄρα ἀφείας ὀλίγας ἀρούρας, ὡς οὐδὲν καταλιμπάνων, κἂν οἰκίαν ἢ χρυσίον ἱκανὸν ἀφῆ, οὐκ ὀφείλει καυχᾶσθαι ἢ ἀκηδιᾶν. Ἄλλως τε ὀφείλομεν λογίζεσθαι, ὅτι, κἂν μὴ ἀφῶμεν δι' ἀρετὴν, ἀλλ' ὕστερον ἀποθνήσκοντες καταλιμπάνομεν αὐτὰ πολλάκις καὶ οἷς οὐ θέλομεν, ὡς ἐμνημόνευσεν ὁ Ἐκκλησιαστής. Διὰ τί οὖν μὴ δι' ἀρετὴν ἡμεῖς καταλιμπάνομεν, ἵνα καὶ βασιλείαν κληρονομήσωμεν; Διὰ τοῦτο μηδὲ τοῦ κτᾶσθαι τις ἡμῶν ἐπιθυμίαν λαμβανέτω. Τί γὰρ κέρδος ταῦτα κτᾶσθαι, ἃ μηδὲ αἴρομεν μεθ' ἑαυτῶν; τί οὐ μᾶλλον ἐκεῖνα κτώμεθα, ἃ καὶ μεθ' ἑαυτῶν ἄραι δυνάμεθα, ἃτινά ἐστι φρόνησις, δικαιοσύνη, σωφροσύνη, ἀνδρεία, σύνεσις, ἀγάπη, φιλοπτωχία, πίστις ἢ εἰς Χριστὸν, ἀοργησία, φιλοξενία; Ταῦτα κτώμενοι, εὐρήσομεν αὐτὰ πρὸ ἑαυτῶν ἐκεῖ ποιοῦντα ἡμῖν ξενίαν ἐν τῇ γῇ τῶν πραέων.

Ὡστε καὶ ἐκ τοιούτων πειθέτω τις ἑαυτὸν μὴ ὀλιγωρεῖν· καὶ μάλιστα, ἐὰν λογίσηται, δοῦλον ἑαυτὸν εἶναι τοῦ Κυρίου, καὶ ὀφείλοντα τῷ δεσπότῃ δουλεύειν. Ὡσπερ οὖν ὁ δοῦλος οὐκ ἂν τολμήσῃ λέ-

γειν· Ἐπειδὴ χθὲς εἰργασάμην, οὐκ ἐργάζομαι σήμερον· οὐδὲ τὸν παρελθόντα χρόνον μετρῶν, παύσεται τῶν ἐξῆς ἡμερῶν, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν, ὡς ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ γέγραπται, τὴν αὐτὴν προθυμίαν δείκνυσιν, ἵνα τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ἀρέσκη, καὶ μὴ κινδυνεύσῃ· οὕτω καὶ ἡμεῖς καθ' ἡμέραν ἐπιμένωμεν τῇ ἀσκήσει, εἰδότες, ὅτι, ἐὰν μίαν ἡμέραν ἀμελήσωμεν, οὐ διὰ τὸν παρελθόντα χρόνον ἡμῖν συγχωρήσει, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀμέλειαν ἀγανακτήσει καθ' ἡμῶν. Οὕτως καὶ ἐν τῷ Ἰεζεχιήλ ἠκούσαμεν· οὕτως καὶ ὁ Ἰούδας διὰ νύκτα μίαν ἀπώλεσε καὶ τοῦ παρελθόντος χρόνου τὸν κάματον.

Ἐχώμεθα οὖν, τέκνα, τῆς ἀσκήσεως, καὶ μὴ ἀκηδιῶμεν. Ἐχομεν γὰρ ἐν τούτῳ καὶ τὸν Κύριον συνεργόν, ὡς γέγραπται· Παντὶ τῷ προαιρουμένῳ τὸ ἀγαθὸν συνεργεῖ ὁ Θεὸς εἰς τὸ ἀγαθόν. Εἰς δὲ τὸ μὴ ὀλιγωρεῖν ἡμᾶς καλὸν τὸ τοῦ Ἀποστόλου ῥητὸν μελετᾶν, τὸ, *Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω*. Ἄν γὰρ καὶ ἡμεῖς, ὡς ἀποθνήσκοντες καθ' ἡμέραν, οὕτως ζῶμεν, οὐχ ἁμαρτήσομεν. Ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον τοιοῦτον, ἵνα, ἐγειρόμενοι καθ' ἡμέραν, νομίζωμεν μὴ μένειν ἕως ἑσπέρας, καὶ πάλιν μέλλοντες κοιμᾶσθαι, νομίζωμεν μὴ ἐγειρεσθαι· ἀδήλου φύσει καὶ τῆς ζωῆς ἡμῶν οὔσης, καὶ μετρομένης καθ' ἡμέραν παρὰ τῆς Προνοίας. Οὕτω δὲ διακείμενοι, καὶ καθ' ἡμέραν οὕτω ζῶντες, οὔτε ἁμαρτήσομεν, οὔτε τινὸς ἐπιθυμίαν ἔξομεν, οὔτε μηνιοῦμέν τι, οὔτε θησαυρίσομεν ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλ' ὡς καθ' ἡμέραν προσδοκῶντες ἀποθνήσκειν, ἀκτῆμονες ἐσόμεθα, καὶ πᾶσι πάντα συγχωρήσομεν· ἐπιθυμίας δὲ γυναικὸς, ἢ ἄλλης ῥυπαρᾶς ἡδονῆς, οὐδ' ὅλως κρατήσομεν, ἀλλ' ὡς παρερχομένην ἀποστραφισόμεθα· ἀγωνιῶντες αἰεὶ καὶ προβλέποντες τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως. Ἄει γὰρ ὁ μείζων φόβος καὶ ὁ ἀγὼν τῶν βασάνων διαλύει τὸ λεῖον τῆς ἡδονῆς, καὶ τὴν ψυχὴν κλίνουσαν ἀνίστησιν.

Οὐκοῦν ἀρξάμενοι καὶ ἐπιβάντες ἤδη τῇ ὁδῷ τῆς ἀρετῆς, ἐπεκτεινώμεθα μᾶλλον ἵνα φθάσωμεν ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν. Καὶ μηδεὶς εἰς τὰ ὀπίσω στρεφῆσθω, ὡς ἡ γυνὴ τοῦ Λῶτ· μάλιστα ὅτι Κύριος εἴρηκεν· *Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον,*

καὶ στραφεῖς εἰς τὰ ὀπίσω, εὐθετός ἐστιν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Τὸ δὲ στραφῆναι οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ μεταμεληθῆναι, καὶ πάλιν κοσμικὰ φρονεῖν. Μὴ φοβεῖσθε δὲ ἀκούοντες περὶ ἀρετῆς, μηδὲ ξενίζεσθε περὶ τοῦ ὀνόματος· οὐ γὰρ μακρὰν ἀφ' ἡμῶν ἐστιν οὐδ' ἕξωθεν ἡμῶν συνίσταται, ἐν ἡμῖν δὲ ἐστὶ τὸ ἔργον, καὶ εὐκολόν ἐστι τὸ πρᾶγμα, εἰ μόνον θελήσωμεν. Ἕλληνες μὲν οὖν ἀποδημοῦσι, καὶ θάλατταν περῶσι, ἵνα γράμματα μάθωσιν· ἡμεῖς δὲ οὐ χρεῖαν ἔχομεν ἀποδημῆσαι διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, οὔτε περᾶσαι θάλατταν διὰ τὴν ἀρετὴν. Φθάσας γὰρ εἶπεν ὁ Κύριος· Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐντός ὑμῶν ἐστιν· Οὐκοῦν ἡ ἀρετὴ τοῦ θέλειν ἡμῶν μόνου χρεῖαν ἔχει· ἐπειδήπερ ἐν ἡμῖν ἐστὶ, καὶ ἐξ ἡμῶν συνίσταται. Τῆς γὰρ ψυχῆς τὸ νοερόν κατὰ φύσιν ἐκούσης, ἡ ἀρετὴ συνίσταται. Κατὰ φύσιν δὲ ἔχει, ὅτ' ἂν ὡς γέγονε μένει, γέγονε δὲ καλὴ καὶ εὐθῆς λίαν. Διὰ τοῦτο ὁ μὲν τοῦ Ναυῆ Ἰησοῦς παραγγέλλων ἔλεγε τῷ λαῷ· *Εὐθύνατε τὴν καρδίαν ὑμῶν πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ· ὁ δὲ Ἰωάννης· Εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους ὑμῶν.* Τὸ γὰρ εὐθειᾶν εἶναι τὴν ψυχὴν, τοῦτό ἐστι τὸ κατὰ φύσιν νοερόν αὐτῆς ὡς ἐκτίσθη. Πάλιν δὲ ὅτ' ἂν ἐκκλίνῃ, καὶ ἐν διαστροφῇ τοῦ κατὰ φύσιν γένηται, τότε κακία ψυχῆς λέγεται. Οὐκοῦν οὐκ ἔστι δυσχερὲς τὸ πρᾶγμα· εἰ μὲν γὰρ μείνωμεν ὡς γεγόναμεν, ἐν τῇ ἀρετῇ ἐσμεν· εἰ δὲ λογιζώμεθα τὰ φαῦλα, ὡς κακοὶ κρινόμεθα. Εἰ μὲν οὖν ἕξωθεν ἦν ποριστέον τὸ πρᾶγμα, δυσχερὲς ὄντως ἦν· εἰ δὲ ἐν ἡμῖν ἐστὶ, φυλάξωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ ῥυπαρῶν λογισμῶν, καὶ ὡς παρακαταθήκην λαβόντες, τηρήσωμεν τῷ Κυρίῳ τὴν ψυχὴν· ἵνα αὐτὸς ἐπιγνῶ τὸ ποίημα αὐτοῦ, οὕτως οὔσαν, ὥσπερ αὐτὴν καὶ πεποίηκεν αὐτήν.

Ἔστω δὲ ἡμῖν ἀγὼν, ὥστε μὴ τυραννεῖν ἡμῶν θυμὸν, μηδὲ κρατεῖν ἡμῶν ἐπιθυμίαν. Γέγραπται γὰρ, ὅτι *Ὁργὴ ἀνδρὸς δικαιοσύνην Θεοῦ οὐ κατεργάζεται· ἡ δὲ ἐπιθυμία, συλλαβοῦσα, τίκτει ἁμαρτίαν· ἡ δὲ ἁμαρτία, ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον.* Οὕτω δὲ πολιτευόμενοι νήφωμεν ἀσφαλῶς· καὶ, ὡς γέγραπται, πάση φυλακῇ τηρῶμεν ἑαυ-

τῶν τὴν καρδίαν. Ἐχθροὺς γὰρ ἔχομεν δεινοὺς καὶ πανούργους, τοὺς πονηροὺς δαίμονας· καὶ πρὸς τοὺς ἐστὶν ἡμῖν ἡ πάλη, ὡς εἶπεν ὁ Ἀπόστολος· Οὐ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, καὶ πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. Πολὺς μὲν οὖν ἐστὶν αὐτῶν ὁ ὄχλος ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ἀέρι, καὶ μακρὰν οὐκ εἰσὶν ἀφ' ἡμῶν· πολλὴ δὲ τίς ἐστὶν ἐν αὐτοῖς ἡ διαφορὰ. Καὶ περὶ μὲν τῆς φύσεως αὐτῶν καὶ τῆς διαφορᾶς πολὺς ἂν εἴη λόγος, καὶ ἄλλων μειζόνων ἢ καθ' ἡμᾶς ἐστὶ τὸ τοιοῦτον διήγημα· τὸ δὲ νῦν κατεπεῖγον καὶ ἀναγκαῖον ἡμῖν, γνῶναί ἐστι μόνον τὰς καθ' ἡμῶν αὐτῶν πανουργίας. Πρῶτον τοίνυν τοῦτο γινώσκωμεν, ὅτι οἱ δαίμονες οὐ καθ' ὃ δαίμονες καλοῦνται, οὕτω γεγόνασιν· οὐδὲν γὰρ κακὸν ἐποίησεν ὁ Θεός· ἀλλὰ καλοὶ μὲν γεγόνασι καὶ αὐτοὶ, ἐκπεσόντες δὲ ἀπὸ τῆς οὐρανίου φρονήσεως, καὶ λοιπὸν περὶ τὴν γῆν καλινδούμενοι, τοὺς μὲν Ἑλληνας ἠπάτησαν ταῖς φαντασίαις, ἡμῖν δὲ τοῖς Χριστιανοῖς φθονοῦντες, πάντα κινουσί, θέλοντες ἐμποδίσαι ἡμᾶς τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀνόδου· ἵνα μὴ ὄθεν ἐξέπεσον αὐτοὶ ἀνέλθωμεν ἡμεῖς. Δι' ὃ καὶ πολλῆς εὐχῆς, καὶ ἀσκήσεώς ἐστι χρεία· ἵνα τις, λαβὼν διὰ τοῦ Πνεύματος χάρισμα διακρίσεως πνευμάτων, γνῶναι δυνηθῇ τὰ κατ' αὐτούς· καὶ τίνες μὲν αὐτῶν εἰσὶν ἔλαττον φαῦλοι, τίνες δὲ ἐκείνων φαυλότεροι, καὶ περὶ ποῖον ἐπιτήδευμα ἕκαστος αὐτῶν ἔχει τὴν σπουδὴν, καὶ πῶς ἕκαστος αὐτῶν ἀνατρέπεται καὶ ἐκβάλλεται. Πολλὰ γὰρ αὐτῶν ἐστὶ τὰ πανουργεύματα, καὶ τὰ τῆς ἐπιβουλῆς κινήματα. Ὁ μὲν οὖν μακάριος Ἀπόστολος καὶ οἱ κατ' αὐτὸν ἠδειςαν τὰ τοιαῦτα λέγοντες· Οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν· ἡμεῖς δὲ ἀφ' ὧν ἐπειράθημεν παρ' αὐτῶν, ὀφείλομεν ἀλλήλους ὑπ' αὐτῶν διορθοῦσθαι. Ἐγὼ γοῦν, ἐκ μέρους πεῖραν αὐτῶν ἔχων, ὡς τέκνοις λέγω. Οὗτοι μὲν οὖν, ἐὰν ἴδωσι καὶ πάντας μὲν Χριστιανοὺς, μάλιστα δὲ μοναχοὺς, φιλοπονοῦντας καὶ προκόπτοντας, πρῶτον μὲν ἐπιχειροῦσι καὶ πειράζουσιν, ἐχόμενα τρίβου τιθέντες σκάνδαλα· σκάνδαλα δὲ αὐτῶν εἰσὶν οἱ πονηροὶ λογισμοί. Οὐ δεῖ δὲ

ἡμᾶς φοβεῖσθαι τὰς ὑποβολὰς αὐτῶν· εὐχαῖς γὰρ καὶ
 νηστεῖαις καὶ τῇ εἰς τὸν Κύριον πίστει πίπτουσιν
 εὐθὺς ἐκεῖνοι. Ἄλλὰ καὶ πεσόντες οὐ παύονται, αὐ-
 θις δὲ πάλιν προσέρχονται πανούργως καὶ δολίως.
 Ἐπειδὴν γὰρ ἐκ φανεροῦ καὶ ῥυπαρᾶς ἡδονῆς
 μὴ δυνηθῶσιν ἀπατήσαι τὴν καρδίαν, ἄλλως πάλιν
 ἐπιβαίνουσι καὶ λοιπὸν φαντασίας ἀναπλάττοντες
 ἐκφοβεῖν προσποιοῦνται, μετασχηματιζόμενοι, καὶ
 μιμούμενοι γυναικας, θηρία, ἔρπετὰ, καὶ μεγέθη
 σωμάτων, καὶ πλῆθος στρατιωτῶν. Ἄλλ' οὐδὲ οὕτως
 δεῖ τὰς τούτων φαντασίας δειλιάν· οὐδὲν γὰρ
 εἰσιν, ἀλλὰ καὶ ταχέως ἀφανίζονται· ἐὰν μάλιστα τῇ
 πίστει καὶ τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ ἑαυτὸν τις περι-
 φράττη. Τολμηροὶ δὲ εἰσι καὶ λίαν ἀναιδεῖς. Ἐὰν
 γὰρ καὶ οὕτως ἡττηθῶσιν, ἄλλω τρόπῳ πάλιν ἐπι-
 βαίνουσι. Καὶ προσποιοῦνται μαντεύεσθαι, καὶ προ-
 λέγειν τὰ μεθ' ἡμέρας ἐρχόμενα, δεικνύειν τε ἑαυ-
 τοὺς ὑψηλοὺς ἄχρι τῆς στέγης φθάνοντας, καὶ πλατεῖς
 τῷ μεγέθει· ἵνα οὐς οὐκ ἡδυνήθησαν ἀπατήσαι τοῖς
 λογισμοῖς, κὰν ταῖς τοιαύταις φαντασίαις ὑφαρπά-
 σωσιν. Ἐὰν δὲ καὶ οὕτως εὖρωσι τὴν ψυχὴν ἠσφαλισμένην τῇ πίστει, καὶ
 τῇ ἐλπίδι τῆς διανοίας,
 λοιπὸν ἐπάγονται τὸν ἄρχοντα ἑαυτῶν
 Καὶ φαίνεσθαι αὐτοὺς πολλάκις ἔλεγε τοιού-
 τους, οἷον τὸν διάβολον τῷ Ἰὼβ ὁ Κύριος ἀπεκάλυψε,
 λέγων· *Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς εἶδος ἑωσφόρου.*
Ἐκ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύονται λαμπάδες και-
όμεναι, καὶ διαρρίπτονται ἐσχάραι πυρός·
ἐκ μυκτῆρων αὐτοῦ ἐκπορεύεται καπνὸς καμίνου
καιομένης πυρὶ ἀνθράκων. Ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἄν-
θρακες· φλόξ δὲ ἐκ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύε-
ται. Τοιοῦτος δὲ φαινόμενος ὁ τῶν δαιμονίων ἄρχων,
 ἐκφοβεῖ, καθὰ προεῖπον, μεγάλα λαλῶν ὁ πανούργος,
 ὡς πάλιν ἐξήλεγξεν αὐτὸν ὁ Κύριος, τῷ μὲν Ἰὼβ
 λέγων· *Ἥγηται μὲν γὰρ σίδηρον ἄχυρα, χαλκὸν*
δὲ ὥσπερ ξύλον σαθρόν· ἥγηται δὲ θάλασσαν
ὥσπερ ἐξάλειπτρον, τὸν δὲ τάρταρον τῆς ἀβύσ-
σου ὥσπερ αἰχμάλωτον· ἐλογίσατο ἄβυσσον ὡς
περίπατον· διὰ δὲ τοῦ προφήτου· *Ἐῖπεν ὁ ἐχθρός·*
Διώξας καταλήψομαι· καὶ πάλιν δι' ἑτέρου· Τὴν
οἰκουμένην ὅλην καταλήψομαι τῇ χειρὶ μου, ὡς

νεοσσιάν, καὶ ὡς καταλελειμμένα ὡὰ ἀρῶ. Καὶ
ὄλως τοιαῦτα κομπάζειν ἐπιχειροῦσι, καὶ ἐπαγγέλ-
λονται ταῦτα, ὅπως ἀπατήσωσι τοὺς θεοσεβοῦν-
τας. Ἄλλ' ἡμᾶς οὐδ' οὕτως πάλιν χρή τοὺς πιστοὺς
τάς τε φαντασίας αὐτοῦ φοβεῖσθαι, καὶ ταῖς φωναῖς
αὐτοῦ προσέχειν. Ψεύδεται γὰρ, καὶ οὐδὲν ὄλως ἀλη-
θές λαλεῖ. Ἀμέλει τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα λαλῶν καὶ
θρασυνόμενος, ὡς μὲν δράκων εἰλκύσθη τῷ ἀγκίστρῳ
παρὰ τοῦ Σωτήρος, ὡς δὲ κτήνος φορβαίαν
ἔλαβε περὶ τὰς ῥίνας, ὡς δὲ δραπέτης κρίκῳ δέδεταί
τοὺς μυκτῆρας, καὶ ψελλίῳ τετρύπηται τὰ χεῖλη.
Καὶ δέδεταί μὲν παρὰ τοῦ Κυρίου ὡς στρουθίον, εἰς
τὸ καταπαίζεσθαι παρ' ἡμῶν· τέθεινται δὲ αὐτός τε
καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δαίμονες, ὡς σκορπίοι καὶ ὄφεις, εἰς
τὸ καταπατεῖσθαι παρ' ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν. Καὶ
τούτου γνώρισμα, τὸ νῦν ἡμᾶς πολιτεύεσθαι κατ'
αὐτοῦ. Ὁ γὰρ τὴν θάλασσαν ἐπαγγελλόμενος ἐξαλεί-
φειν καὶ τὴν οἰκουμένην καταλαμβάνειν, ἰδοὺ νῦν οὐ
δύναται κωλύσαι τὴν ἄσκησιν ὑμῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἐμὲ
λαλοῦντα κατ' αὐτοῦ. Μὴ τοίνυν προσέχωμεν οἷς ἂν
λαλῆ #ψεύδεται γὰρ, μηδὲ δειλιῶμεν αὐτοῦ τὰς φαν-
τασίας, ψευδεῖς καὶ αὐτὰς τυγχανούσας. Οὐ γὰρ φῶς
ἔστιν ἀληθές τὸ φαινόμενον ἐν αὐταῖς· τοῦ δὲ
ἠτοιμασμένου πυρὸς αὐτοῖς μᾶλλον τὰ προοίμια καὶ
τὰς εἰκόνας φέρουσι· καὶ ἐν οἷς κατακαίεσθαι μέλ-
λουςιν, ἐν τούτοις ἐκφοβεῖν τοὺς ἀνθρώπους πειρά-
ζουσιν. Ἀμέλει φαίνονται, καὶ παρ' αὐτὰ πάλιν ἀφα-
νίζονται· βλάψαντες μὲν οὐδένα τῶν πιστῶν, φέροντες
δὲ μεθ' ἑαυτῶν τὴν ἀφομοίωσιν τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ δέχεσθαι πυρός.
Ἔθεν οὐδὲ οὕτως φοβεῖσθαι τούτους
προσῆκει· πάντα γὰρ αὐτῶν διὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ χάριν εἰς οὐδὲν ἔστι τὰ
ἐπιτηδεύματα.
Δόλιοι δὲ εἰσι καὶ ἔτοιμοι πρὸς πάντα μετα-
βάλλεσθαι καὶ μετασχηματίζεσθαι. Πολλάκις γοῦν
καὶ ψάλλειν μετ' ᾧδῆς προσποιοῦνται μὴ φαινόμε-
νοι, καὶ μνημονεύουσι τῶν ἀπὸ τῶν Γραφῶν λέξεων·
ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἀναγινωσκόντων ἡμῶν, εὐθὺς ὥσπερ
ἡχῶ λέγουσιν αὐτοῖ τὰ αὐτὰ πολλάκις ἅπερ ἀνέγνω-
σται· καὶ κοιμωμένους ἡμᾶς διεγείρουσιν εἰς
προσευχάς· καὶ τοῦτο συνεχῶς ποιοῦσι, σχεδὸν μὴ
ἐπιτρέποντες ἡμῖν μηδὲ κοιμᾶσθαι. Ἔστι δὲ ὅτε καὶ

ἀποτυποῦντες ἑαυτοὺς εἰς σχήματα μοναχῶν, ὡς εὐλαβεῖς προσποιοῦνται λαλεῖν, ἵνα τῷ ὁμοίῳ σχήματι πλανήσωσι, καὶ λοιπὸν ἔνθα θέλουσιν ἐλκύσωσι τοὺς ἀπατηθέντας παρ' αὐτῶν. Ἄλλ' οὐ χρὴ προσέχειν αὐτοῖς, κἂν εἰς προσευχὴν διεγείρωσι, κἂν συμβουλεύωσι μὴθ' ὄλως ἐσθίειν, κἂν κατηγορεῖν καὶ ὄνειδίζειν προσποιῶνται, ἐν οἷς ποτε συνέγνωσαν ἡμῖν. Οὐ γὰρ δι' εὐλάβειαν ἢ ἀλήθειαν ταῦτα ποιοῦσιν, ἀλλ' ἵνα τοὺς ἀκεραίους εἰς ἀπόγνωσιν ἐνέγκωσι, καὶ ἀνωφελῆ τὴν ἄσκησιν εἴπωσι, ναυτιᾶσαί τε ποιήσωσι τοὺς ἀνθρώπους, ὡς φορτικοῦ καὶ βαρυτάτου ὄντος τοῦ μονήρους βίου, καὶ ἐμποδίσωσι τοὺς κατ' αὐτῶν πολιτευομένους.

Ὁ μὲν οὖν προφήτης ἀποσταλεῖς παρὰ τοῦ Κυρίου, ἐταλάνιζε τοὺς τοιούτους λέγων· *Οὐαὶ ὁ ποτίζων τὸν πλησίον αὐτοῦ ἀνατροπὴν θολεράν.*

Τὰ γὰρ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα καὶ ἐνθυμήματα ἀνατρεπτικὰ τῆς εἰς ἀρετὴν φερούσης ἐστὶν ὁδοῦ. Ὁ δὲ Κύριος αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, καίτοι τάληθῆ λέγοντας τοὺς δαίμονας ἄληθῆ γὰρ ἔλεγον· *Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς Θεοῦ* ὅμως ἐφίμου, καὶ λαλεῖν ἐκώλυε, μὴ ποτε μετὰ τῆς ἀληθείας καὶ τὴν ἰδίαν κακίαν ἐπισπείρωσι, καὶ ἵνα καὶ ἡμᾶς συνενθίση, μηδέποτε τοῖς τοιούτοις προσέχειν, κἂν δοκῶσι τάληθῆ λέγειν· καὶ γὰρ ἀπρεπές, ἔχοντας ἡμᾶς τὰς ἀγίας Γραφὰς, καὶ τὴν παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἐλευθερίαν, διδάσκεσθαι παρὰ τοῦ διαβόλου, τοῦ μὴ τηρήσαντος τὴν ἰδίαν τάξιν, ἀλλ' ἕτερα ἀνθ' ἐτέρων φρονήσαντος. Διὰ τοῦτο καὶ λαλοῦντα τοῦτον τὰς ἀπὸ τῶν Γραφῶν λέξεις κωλύει λέγων· *Τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός· Ἴνα τί σὺ ἐκδιηγῆ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου;* Πάντα γὰρ ποιοῦσι, καὶ λαλοῦσι, καὶ θορυβοῦσι, καὶ ὑποκρίνονται, καὶ ταραττοῦσι πρὸς ἀπάτην τῶν ἀκεραίων. Καὶ κτύπους γοῦν ποιοῦσι, καὶ γελῶσιν ἀφρόνως καὶ συρίττουσιν· ἂν δὲ μὴ τις αὐτοῖς προσέχη, λοιπὸν κλαίουσι καὶ θρηνοῦσιν ὡς ἠττηθέντες.

Ὁ μὲν οὖν Κύριος ὡς Θεὸς ἐφίμου τοὺς δαίμονας· ἡμᾶς δὲ, μαθόντας ἀπὸ τῶν ἀγίων, πρέπει κατ' ἐκείνους ποιεῖν, καὶ μιμεῖσθαι τὴν ἀνδρίαν αὐτῶν. Καὶ γὰρ κάκεῖνοι ταῦτα βλέποντες ἔλεγον·

Ἐν τῷ συστήναι τὸν ἁμαρτωλὸν ἐναντίον μου,
ἐκωφώθην, καὶ ἐταπεινώθην, καὶ ἐσίγησα ἐξ ἀγα-
θῶν καὶ πάλιν Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ κωφὸς οὐκ ἤκουον,
καὶ ὡσεὶ ἄλαλος οὐκ ἀνοίγων τὸ στόμα αὐτοῦ.

Καὶ ἐγενήθην ὡσεὶ ἄνθρωπος οὐκ ἀκούων.

Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς μήτε ἀκούωμεν αὐτῶν ὡς ἄλλο-
τρίων ὄντων ἡμῶν, μήτε ὑπακούωμεν αὐτῶν, κἂν εἰς
εὐχὴν ἐγείρωσι, κἂν λαλῶσι περὶ νηστειῶν· τῇ δὲ
προθέσει τῆς ἀσκήσεως ἑαυτῶν μᾶλλον προσέχωμεν,
καὶ μὴ παρ' ἐκείνων ἀπατώμεθα πάντα πραττόντων
μετὰ δόλου. Οὐ δεῖ δὲ φοβεῖσθαι αὐτούς, κἂν ἐπέρ-
χεσθαι δοκῶσι, κἂν θάνατον ἀπειλῶσιν· ἀσθενεῖς γάρ
εἰσι, καὶ οὐδὲν δύνανται, ἢ μόνον ἀπειλεῖν.

Ἦδη μὲν οὖν περὶ τούτου παρερχόμενος εἴρη-
κα· καὶ νῦν δὲ πλατύτερον εἰπεῖν τὰ περὶ αὐτῶν οὐκ
ὀκνητέον· ἀσφαλῆς γὰρ ὑμῖν ἡ ὑπόμνησις ἔσται,
Ἐπιδημήσαντος τοῦ Κυρίου, πέπτωκεν ὁ ἐχθρὸς, καὶ
ἡσθένησαν αἱ δυνάμεις αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο γοῦν μηδὲν
δυνάμενος ὅμως ὡς τύραννος, καὶ πεσὼν οὐκ ἤρε-
μεῖ, ἀλλὰ κἂν λόγοις μόνον ἀπειλεῖ καὶ τοῦτο ἔκα-
στος ὑμῶν λογιζέσθω, καὶ δύναται καταφρονεῖν τῶν
δαιμόνων. Εἰ μὲν οὖν τοιούτοις σώμασιν ἦσαν ἐνδε-
θέντες, ὡσπερ ἐσμὲν ἡμεῖς, δυνατὸν ἦν αὐτοῖς λέγειν,
ὅτι Κρυπτομένους μὲν τοὺς ἀνθρώπους οὐχ εὐρίσκο-
μεν, εὐρόντες δὲ βλάπτομεν. Ἡδυνάμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς
κρυπτόμενοι λανθάνειν αὐτούς, κλείοντες κατ' αὐτῶν
θύρας. Εἰ δὲ οὐκ εἰσὶν οὕτως, ἀλλὰ κεκλεισμένων τῶν
θυρῶν εἰσελθεῖν δύνανται, καὶ ἐν τῷ παντὶ ἀέρι τυγ-
χάνουσιν αὐτοῖ τε καὶ ὁ τούτων πρῶτος διάβολος· εἰσὶ
δὲ κακοθελεῖς καὶ πρὸς τὸ βλάπτειν ἔτοιμοι, καὶ, ὡς
εἶπεν ὁ Σωτὴρ, ἐξ ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος ἐστὶν ὁ τῆς
κακίας πατὴρ διάβολος· ζῶμεν δὲ νῦν ἡμεῖς καὶ μᾶλ-
λον κατ' αὐτοῦ πολιτευόμεθα· δηλοῖ εἰσι μηδὲν
ἰσχύοντες. Οὔτε γὰρ τόπος αὐτούς εἰς τὸ ἐπιβουλεύειν
κωλύει, οὔτε φίλους ἡμᾶς ὀρώσιν ἑαυτῶν, ἵνα φεί-
σωνται, οὔτε φιλάγαθοί εἰσιν, ἵνα διορθώσωνται· ἀλλὰ
καὶ μᾶλλον εἰσι πονηροί· καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ἐστι περι-
σπούδαστον ὡς τὸ βλάπτειν τοὺς φιλαρέτους καὶ θεο-
σεβοῦντας. Διὰ δὲ τὸ μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν, διὰ τοῦ-
το οὐδὲν ποιῶσιν, ἢ μόνον ἀπειλοῦσιν· εἰ γὰρ ἡδύ-
ναντο, οὐκ ἂν ἔμελλον, ἀλλ' εὐθύς ἐνήργουν τὸ κακόν,

ἐτοίμην ἔχοντες εἰς τοῦτο τὴν προαίρεσιν, καὶ μάλι-
 στα καθ' ἡμῶν. Ἴδου γοῦν νῦν συνελθόντες κατ' αὐ-
 τῶν λαλοῦμεν, καὶ ἴσασι, ὅτι, προκοπτόντων ἡμῶν,
 ἀσθενούσιν αὐτοί. Εἰ τοίνυν εἶχον ἐξουσίαν, οὐδένα
 ἂν ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν ἀφήκαν ζῆν· βδέλυγμα
 γὰρ ἀμαρτωλῶ θεοσέβεια. Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν δύναν-
 ται, διὰ τοῦτο μᾶλλον ἑαυτοὺς τιτρώσκουσιν·
 ὅτι μηδὲν δύνανται ποιεῖν ὧν ἀπειλοῦσιν. Ἐπειτα
 κᾶκεῖνο λογιζέσθαι χρῆ, πρὸς τὸ μὴ φοβεῖσθαι τού-
 τους· εἰ τὸ δυνατὸν ὑπῆρχεν αὐτοῖς, οὐκ ἂν ἤρχοντο
 μετ' ὄχλου, οὐδὲ φαντασίας ἐποίουν, οὐδὲ μετασχη-
 ματιζόμενοι ἐμεθόδευον· ἀλλ' ἤρκει καὶ μόνον ἐλθεῖν
 ἓνα, καὶ ποιῆσαι τοῦτο ὅπερ δύναται καὶ βούλεται·
 καὶ μάλιστα ὅτι πᾶς ὁ τὴν ἐξουσίαν ἔχων οὐ μετὰ
 φαντασίας ἀναιρεῖ, οὐδὲ τοῖς ὄχλοις ἐκφοβεῖ, ἀλλ' εὐ-
 θὺς ὡς βούλεται τῇ ἐξουσίᾳ καταχρᾶται. Ἄλλ'
 οἱ δαίμονες, μηδὲν δυνάμενοι, παίζουσιν ὡς ἐπὶ σκη-
 νῆς, ἀλλάττοντες τὰς μορφάς, καὶ τοὺς παῖδας ἐκφο-
 βούντες, τῇ τῶν ὄχλων φαντασίᾳ καὶ τοῖς σχηματι-
 σμοῖς· ἐξ ὧν μᾶλλον καταφρονητέοι ὡς ἀσθενεῖς ὀφεί-
 λουσιν εἶναι. Ὁ γοῦν ἀληθινὸς ἄγγελος, ἀποσταλεὶς
 παρὰ τοῦ Κυρίου κατὰ τῶν Ἀσσυρίων, οὐ χρεῖαν
 ἔσχεν ὄχλων, οὐ φαντασίας τῆς ἕξωθεν, οὐ κτύπων,
 οὐ κρότων· ἀλλ' ἠρέμα τῇ ἐξουσίᾳ ἐκέχρητο, καὶ ἀνεῖ-
 λεν εὐθὺς ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας. Οἱ δὲ μηδὲν δυνάμενοι
 δαίμονες, οἷοί εἰσιν οὗτοι, κἂν ταῖς
 φαντασίαις ἐκφοβεῖν πειράζουσιν.
 Ἐὰν δέ τις τὰ τοῦ Ἰῶβ λογίσηται, καὶ εἴπη,
 Διὰ τί οὖν ἐξελθὼν ὁ διάβολος πάντα κατ' αὐτοῦ πε-
 ποίηκε; καὶ τῶν μὲν ὑπαρχόντων αὐτὸν ἐψίλωσε, τὰ
 δὲ τέκνα ἀνεῖλε, καὶ ἐκεῖνον ἔπαισεν ἕλκει πονηρῶ;
 γινωσκέτω πάλιν ὁ τοιοῦτος, ὡς οὐκ ἦν ὁ διάβολος
 ὁ ἰσχύων, ἀλλ' ὁ Θεὸς ὁ παραδιδὸς αὐτῷ πρὸς
 πειρᾶν τὸν Ἰῶβ· ἀμέλει μηδὲν δυνάμενος ποιῆσαι,
 ἤτησε καὶ λαβὼν πεποίηκεν. Ὡστε καὶ ἐκ τούτου
 μᾶλλον καταγνωστέος ἐστὶν ὁ ἐχθρὸς, ὅτι, καίτοι θέ-
 λων, οὐδὲ καθ' ἑνὸς ἴσχυσεν ἀνθρώπου δικαίου· εἰ γὰρ
 ἴσχυσεν, οὐκ ἂν ἤτησεν· αἰτήσας δὲ οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ
 καὶ δεύτερον, φαίνεται ἀσθενὴς καὶ μηδὲν δυνάμενος.
 Καὶ οὐ θαυμαστὸν εἰ κατὰ τοῦ Ἰῶβ οὐκ ἴσχυσεν, ὅπου
 γε οὐδὲ κατὰ τῶν κτηνῶν αὐτοῦ ἐγένετο ὄλεθρος,

εἰ μὴ συγχωρήσας ἦν ὁ Θεός· ἀλλ' οὐδὲ κατὰ χοίρων ἔχει τὴν ἐξουσίαν. *Παρεκάλουν γὰρ, ὡς ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ γέγραπται, τὸν Κύριον, λέγοντες· Ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τοὺς χοίρους.* Εἰ δὲ μὴδὲ χοίρων ἔχουσιν ἐξουσίαν, πολλῶ μᾶλλον τῶν κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγεννημένων ἀνθρώπων οὐκ ἔχουσι. Τὸν Θεὸν ἄρα μόνον φοβεῖσθαι δεῖ τούτων δὲ καταφρονεῖν, καὶ μὴδ' ὅλως αὐτοὺς δεδιέναι. Ἄλλὰ καὶ μᾶλλον ὅσον ταῦτα ποιοῦσιν, ἐπιτείνωμεν ἡμεῖς τὴν ἄσκησιν κατ' αὐτῶν. Μέγα γὰρ ὄπλον ἐστὶ κατ' αὐτῶν βίος ὀρθός, καὶ ἡ πρὸς Θεὸν πίστις. Φοβοῦνται γοῦν τῶν ἀσκητῶν τὴν νηστείαν, τὴν ἀγρυπνίαν, τὰς εὐχὰς, τὸ πρᾶον, τὸ ἥσυχον, τὸ ἀφιλάργυρον, τὸ ἀκενόδοξον, τὴν ταπεινοφροσύνην, τὸ φιλόπτωχον, τὰς ἐλεημοσύνας, τὸ ἀόργητον, καὶ προηγουμένως τὴν εἰς τὸν Χριστὸν εὐσέβειαν. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ πάντα ποιοῦσιν, ἵνα μὴ ἔχωσι τοὺς καταπατοῦντας αὐτούς. Ἴσασι γὰρ τὴν κατ' αὐτῶν δοθεῖσαν χάριν τοῖς πιστοῖς παρὰ τοῦ Σωτῆρος, λέγοντος αὐτοῦ· *Ἴδου δέδωκα ὑμῖν ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ.*

Ἄν τοίνυν καὶ προλέγειν ὑποκρίνονται, μὴ προσποιεῖσθω τις. Πολλάκις γὰρ πρὸ ἡμερῶν λέγουσι τοὺς μεθ' ἡμέρας ἀπαντῶντας ἀδελφούς· καὶ ἔρχονται μὲν ἐκεῖνοι. Ποιοῦσι δὲ τοῦτο οὗτοι, οὐ κηδόμενοι τῶν ἀκουόντων, ἀλλ' ἵνα πιστεῦειν αὐτοῖς πείσωσιν αὐτούς, καὶ τότε λοιπὸν ὑποχειρίους ἔχοντες, ἀπολέσωσιν· ὅθεν οὐ δεῖ προσέχειν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ λέγοντας ἀνατρέπειν χρῆ, ὅτι μὴ χρεῖαν ἔχομεν ἡμεῖς τούτων. Τί γὰρ θαυμαστὸν, εἰ λεπτοτέροις χρώμενοι σώμασι μᾶλλον τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοὺς ἀρξαμένους ὀδεύειν ἑωρακότες, προλαμβάνουσι τῷ δρόμῳ καὶ ἀπαγγέλλουσι; τοῦτο καὶ ἵππῳ τις ἐπικαθήμενος προλέγει, προλαμβάνων τοῦ ὀδεύοντος τοῖς ποσίν· ὥστε οὐδ' ἐν τούτῳ χρῆ θαυμάζειν αὐτούς. Οὐδὲν γὰρ τῶν μὴ γενομένων προγινώσκουσιν· ἀλλὰ μόνος ὁ Θεός ἐστιν ὁ πάντα γινώσκων πρὶν γενέσεως αὐτῶν. Οὗτοι δὲ ἃ βλέπουσιν, ὡς κλέπται, προτρέχοντες ἀπαγγέλλουσι. Πόσοις νῦν τὰ ἡμῶν, καὶ ὅτι συνήλθομεν, καὶ ὁμιλοῦμεν κατ' αὐτῶν σημαίνουσι, πρὶν παρ' ἡμῶν τις ἀπελ-

θῶν ἀπαγγείλη Τουτο δὲ καὶ παῖς τις ταχυδρόμος ποιῆσαι δύναται, προλαβὼν τὸν βραδύναντα. Ὁ δὲ λέγω, τοιοῦτόν ἐστιν. Ἐάν τις ἄρξηται περιπατεῖν ἀπὸ τῆς Θηβαΐδος, ἢ ἀπὸ τινος ἄλλης χώρας, πρὶν μὲν ἄρξηται περιπατεῖν, οὐκ ἴσασιν εἰ περιπατήσεται περιπατοῦντα δὲ τοῦτον ἑωρακότες, προτρέχουσι, καὶ πρὶν αὐτὸν ἐλθεῖν, ἀπαγγέλλουσι καὶ οὕτω συμβαίνει τούτους μεθ' ἡμέρας ἐλθεῖν. Πολλάκις δὲ τῶν περιπατούντων ὑποστρεφόντων, ἐψεύσαντο αὐτοί.

Οὕτω καὶ περὶ τοῦ ποταμίου ὕδατος ἐστὶν ὅτε φλυαροῦσιν· ἑωρακότες γὰρ πολλοὺς ὑετοὺς γινομένους ἐν τοῖς τῆς Αἰθιοπίας μέρεσι, καὶ εἰδότες, ὡς ἐξ ἐκείνων ἢ πλημμύρα τοῦ ποταμοῦ γίνεται, πρὶν ἐλθεῖν εἰς τὴν Αἴγυπτον τὸ ὕδωρ, προτρέχοντες λέγουσι. Τουτο δ' ἂν καὶ οἱ ἄνθρωποι εἰρήκασιν, εἰ τοσοῦτον ἠδύναντο δραμεῖν, ὅσον ἐκεῖνοι. Καὶ ὥσπερ ὁ σκοπὸς τοῦ Δαβὶδ, ἀνερχόμενος εἰς ὑψηλὸν, μᾶλλον τοῦ κάτω μένοντος προέβλεπε τὸν ἐρχόμενον· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ προτρέχων ἔλεγε πρὸ τῶν ἄλλων, οὐ τὰ μὴ γενόμενα, ἀλλὰ τὰ ἤδη ὀδεύοντα καὶ γινόμενα· οὕτω καὶ οὗτοι κάμνουν αἰροῦνται, καὶ σημαίνουσι ἄλλοις, ἵνα μόνον ἀπατῶσιν· ἂν μέντοι ἢ Πρόνοια μεταξὺ τι βουλευσῆται περὶ τῶν ὑδάτων ἢ τῶν ὀδευόντων #ἔξεστι γὰρ αὐτῆ, ἐψεύσαντο οἱ δαίμονες, καὶ ἠπατήθησαν οἱ προσεσχηκότες αὐτοῖς.

Οὕτω συνέστη τὰ τῶν Ἑλλήνων μαντεῖα, καὶ οὕτως ἐπλανήθησαν παρὰ τῶν δαιμόνων τὸ πρὶν· ἀλλὰ καὶ οὕτω πέπαιται λοιπὸν ἢ πλάνη. Ἦλθε γὰρ ὁ Κύριος ὁ σὺν αὐτῇ τῇ πανουργία αὐτῶν καὶ τοὺς δαίμονας καταργήσας. Οὐδὲν γὰρ γινώσκουσιν ἀφ' ἑαυτῶν· ἀλλ' ὡς κλέπται, ἃ παρ' ἄλλοις ὀρώσι, ταῦτα διαβάλλουσι καὶ μᾶλλον στοχασταί εἰσιν ἢ προγνώσται. Διὸ, κἂν ἀληθῆ ποτε τοιαῦτα λέγωσι, μηδ' οὕτως αὐτοὺς θαυμάζέτω τις. Καὶ γὰρ καὶ ἰατροὶ πεῖραν ἔχοντες τῶν νοσημάτων, ἐπειδὴν θεωρήσωσιν ἐν ἄλλοις τὴν αὐτὴν νόσον, πολλάκις στοχαζόμενοι ἀπὸ τῆς συνηθείας προλέγουσι. Καὶ κυβερνῆται δὲ καὶ γεωργοὶ πάλιν, ἀπὸ τῆς συνηθείας βλέποντες τὴν τοῦ ἀέρος κατάστασιν, προλέγουσι ἢ χειμῶνα ἢ εὐδίων ἀέρα ἔσσεσθαι· καὶ οὐ διὰ τοῦτο ἐκ θείας ἐπιπνοίας αὐτοὺς ἂν τις εἴποι προλέγειν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πείρας

καὶ τῆς συνηθείας. Ὅθεν εἰ καὶ οἱ δαίμονες τὰ αὐτὰ ποτε στοχαζόμενοι λέγουσι, μὴ διὰ τοῦτό τις αὐτοὺς θαυμαζέτω, μηδὲ προσεχέτω τούτοις. Τί γὰρ χρήσιμον τοῖς ἀκούουσι τὸ εἰδέναι παρὰ τούτων πρὸ ἡμερῶν τὰ ἐρχόμενα; ἢ ποία σπουδὴ τὰ τοιαῦτα γινώσκειν, κἂν ἀληθῶς γινώσκῃ; οὐ γὰρ ἀρετῆς ἐστὶ τοῦτο ποιητικόν, οὐδὲ ἠθους ἀγαθοῦ πάντως ἐστὶ τοῦτο γνῶρισμα. Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν κρίνεται διὰ τί οὐκ οἶδε, καὶ οὐδεὶς μακαρίζεται, ὅτι μεμάθηκε καὶ ἔγνω· ἀλλ' ἐν τούτοις ἕκαστος ἔχει τὴν κρίσιν, εἰ τὴν πίστιν τετήρηκε, καὶ τὰς ἐντολὰς γνησίως ἐφύλαξεν.

Ὅθεν οὐ δεῖ περὶ πολλοῦ ταῦτα ποιεῖσθαι· οὐδὲ διὰ ταῦτα ἀσκεῖσθαι καὶ πονεῖν, ἵνα προγινώσκωμεν, ἀλλ' ἵνα Θεῷ καλῶς πολιτευόμενοι ἀρέσωμεν. Εὐχεσθὰ τε χρῆ, οὐχ ἵνα προγινώσκωμεν, οὐδὲ τοῦτον τῆς ἀσκήσεως ἀπαιτεῖν μισθόν· ἀλλ' ἵνα συνεργὸς ἡμῖν εἰς τὴν κατὰ τοῦ διαβόλου νίκην ὁ Κύριος γένηται. Εἰ δὲ ἅπαξ καὶ τοῦ προγινώσκειν ἡμῖν μέλει, καθαρεύωμεν τῇ διανοίᾳ. Ἐγὼ γὰρ πιστεύω, ὅτι καθαρεύουσα ψυχὴ πανταχόθεν, καὶ κατὰ φύσιν ἐστῶσα, δύναται, διορατικὴ γενομένη, πλείονα καὶ μακρότερα βλέπειν τῶν δαιμόνων, ἔχουσα τὸν ἀποκαλύπτοντα Κύριον αὐτῇ· οἷα ἦν ἡ τοῦ Ἐλισσαίου βλέπουσα τὰ κατὰ τὸν Γιεζῆ, καὶ ὄρωσα τὰς παρ' αὐτὴν ἐστῶσας δυνάμεις.

Ὅταν τοίνυν νυκτὸς ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς, καὶ θέλωσι τὰ μέλλοντα λαλεῖν, ἢ λέγωσιν· Ἡμεῖς ἐσμεν οἱ ἄγγελοι· μὴ προσέχετε, ψεύδονται γάρ. Ἄν δὲ καὶ ἐπαινῶσι τὴν ἀσκήσιν ὑμῶν, καὶ μακαρίζωσιν ὑμᾶς· μήτε ὑπακούετε, μήθ' ὅλως προσποιεῖσθε τούτους· σφραγίζετε δὲ μᾶλλον ἑαυτοὺς καὶ τὸν οἶκον, καὶ εὐχεσθε· καὶ ὄψεσθε αὐτοὺς καὶ γινομένους ἀφανεῖς· δειλοὶ γὰρ εἰσι, καὶ πάνυ φοβοῦνται τὸ σημεῖον τοῦ Κυριακοῦ σταυροῦ· ἐπειδήπερ ἐν αὐτῷ τούτους ἀποδυσάμενος, παρεδειγμάτισεν ὁ Σωτήρ. Ἐὰν δὲ καὶ ἀνανιδέστερον στήκωσιν, ἐξορχούμενοι καὶ ποικιλλόμενοι ταῖς φαντασίαις· μὴ δειλιάσητε, μηδὲ πτήξητε, μηδὲ ὡς καλοῖς αὐτοῖς προσέχητε· καὶ γὰρ τὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν φαύλων παρουσίαν εὐχερὲς καὶ δυνατὸν ἐστὶ διαγνῶναι, τοῦ Θεοῦ διδόντος οὕτως. Ἡ μὲν γὰρ τῶν ἀγίων ὀπτασία οὐκ ἐστὶ τεταραγμένη. Οὐκ

ἐρίσει γὰρ, οὔτε κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις τῆς φωνῆς αὐτῶν. Ἡσύχως δὲ καὶ πράως γίνεται οὕτως, ὡς εὐθὺς χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν καὶ θάρσος ἐγγίνεσθαι τῇ ψυχῇ· ἔστι γὰρ μετ' αὐτῶν ὁ Κύριος, ὅς ἐστιν ἡμῶν μὲν χαρὰ, τοῦ δὲ Θεοῦ Πατρὸς ἡ δύναμις· οἱ τε λογισμοὶ αὐτῆς ἀτάραχοι καὶ ἀκύμαντοι διαμένουσιν· ὥστε καταυγαζομένην αὐτὴν ὑπ' αὐτῆς, τοὺς φαινομένους θεωρεῖν. Καὶ γὰρ πόθος τῶν θείων καὶ τῶν μελλόντων αὐτῇ ἐπείσέρχεται, καὶ θελήσει πάντως συναφθῆναι τούτοις, εἰ ἀπήρχετο μετ' αὐτῶν. Ἐὰν δὲ καὶ, ὡς ἄνθρωποι, τινὲς φοβηθῶσι τὴν τῶν καλῶν ὀπτασίαν, ἀφαιροῦσιν οἱ φαινόμενοι τὸν φόβον παρ' αὐτὰ τῇ ἀγάπῃ· ὡς ἐποίησε Γαβριὴλ τῷ Ζαχαρία, καὶ ὁ φανεὶς ἄγγελος ἐν τῷ θείῳ μνημείῳ ταῖς γυναίξι, καὶ ὁ τοῖς ποιμέσι λέγων ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ· *Μὴ φοβεῖσθε*. Ἔστι γὰρ ὁ φόβος ἐκείνων οὐ κατὰ δειλίαν ψυχῆς, ἀλλὰ κατ' ἐπίγνωσιν τῆς τῶν κρειττόνων παρουσίας. Τοιαύτη μὲν οὖν ἡ τῶν ἁγίων ὀπτασία.

Ἡ δὲ τῶν φαύλων ἐπιδρομὴ καὶ φαντασία τεταραγμένη, μετὰ κτύπου καὶ ἤχου καὶ κραυγῆς· οἷα ἂν γένοιτο νεωτέρων ἀπαιδευτῶν καὶ ληστῶν κινήσις. Ἐξ ὧν εὐθὺς γίνεται δειλία ψυχῆς, τάραχος καὶ ἀταξία λογισμῶν, κατήφεια, μῖσος πρὸς τοὺς ἀσκητὰς, ἀκηδία, λύπη, μνήμη τῶν οἰκείων, καὶ φόβος θανάτου· καὶ λοιπὸν ἐπιθυμία κακῶν, ὀλιγωρία πρὸς τὴν ἀρετὴν, καὶ τοῦ ἥθους ἀκαταστασία. Ὅταν τοίνυν θεωρήσαντές τινα φοβηθῆτε, ἐὰν μὲν εὐθὺς ὁ φόβος ἀφαιρεθῇ, καὶ ἀντ' ἐκείνου γένηται χαρὰ ἀνεκκλάητος, καὶ εὐθυμία, καὶ θάρσος, καὶ ἀνάκτησις, καὶ τῶν λογισμῶν ἀταραξία, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα προεῖπον, ἀνδρία τε καὶ ἀγάπη εἰς τὸν Θεὸν, θαρσεῖτε καὶ εὐχεσθε· ἡ γὰρ χαρὰ καὶ ἡ κατὰστασις τῆς ψυχῆς δείκνυσι τοῦ παρόντος τὴν ἀγιότητα. Οὕτως Ἀβραὰμ ἰδὼν τὸν Κύριον ἠγαλλίασατο· καὶ ὁ Ἰωάννης, γενομένης φωνῆς παρὰ τῆς Θεοτόκου Μαρίας, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει. Ἐὰν δὲ φανέντων τινῶν ταραχὴ γένηται, καὶ κτύπος ἔξωθεν, καὶ φαντασία κοσμικὴ, καὶ ἀπειλὴ θανάτου, καὶ ὅσα προεῖπον· γινώσκετε ὅτι φαύλων ἐστὶν ἡ ἔφοδος.

Καὶ γὰρ καὶ τοῦτο γνώρισμα ὑμῖν ἔστω· ὅτ'
 ἂν τοίνυν ἐπιμένη δειλιῶσα ἢ ψυχὴ, παρουσία
 τῶν ἐχθρῶν ἐστίν. Οὐ γὰρ ἀφαιροῦνται τὴν δειλίαν
 τῶν τοιούτων οἱ δαίμονες, ὥσπερ πεποίηκεν ὁ μέγας
 ἀρχάγγελος Γαβριήλ τῇ Μαρίᾳ καὶ τῷ Ζαχαρίᾳ, καὶ
 ὁ φανεὶς ἐν τῷ μνημείῳ ταῖς γυναῖξιν· ἀλλὰ μᾶλλον
 ὅταν ἴδωσι δειλιῶντας, αὐξάνουσι τὰς φαντασίας, ἵνα
 μειζόνως αὐτοὺς καταπτήξωσι καὶ λοιπὸν ἐπιβάν-
 τες, προσπαίζωσι λέγοντες· Πεσόντες προσκυνήσατε.
 Τοὺς μὲν οὖν Ἑλληνας οὕτως ἠπάτησαν· οὕτως γὰρ
 ἐνομίσθησαν παρ' αὐτοῖς ψευδώνυμοι θεοί·
 ἡμᾶς δὲ οὐκ ἀφήκεν ὁ Κύριος ἀπατηθῆναι παρὰ
 τοῦ διαβόλου, ὅπηνίκα τὰς τοιαύτας αὐτῷ ποιοῦντι
 φαντασίας ἐπιτιμῶν εἴρηκεν· Ὑπαγε ὀπίσω μου,
 Σατανᾶ· γέγραπται γάρ· Κύριον τὸν Θεόν σου
 προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.
 Μᾶλλον οὖν καὶ μᾶλλον ὁ πανούργος διὰ ταῦτα
 καταφρονεῖσθω παρ' ἡμῶν· ὁ γὰρ εἴρηκεν ὁ Κύριος,
 τοῦτο ὑπὲρ ἡμῶν πεποίηκεν· ἵνα καὶ παρ' ἡμῶν ἀκούοντες οἱ δαίμονες
 τὰς τοιαύτας φωνὰς ἀνα-
 τρέπωνται διὰ τὸν Κύριον, τὸν ἐν ταύταις αὐτοῖς ἐπιτιμήσαντα.
 Οὐ δεῖ δὲ ἐπὶ τῷ δαίμονας ἐκβάλλειν καυχᾶ-
 σθαι, οὐδ' ἐπὶ ταῖς θεραπείαις ἐπαίρεσθαι· οὐδὲ τὸν
 μὲν ἐκβάλλοντα δαιμόνια θαυμάζειν μόνον, τὸν δὲ
 μὴ ἐκβάλλοντα ἐξουθενεῖν· ἐκάστου δὲ τὴν ἄσκησιν
 καταμανθανέτω τις, καὶ ἢ μιμείσθω καὶ ζηλούτω,
 ἢ διορθούσθω. Τὸ γὰρ ποιεῖν σημεῖα οὐχ ἡμῶν·
 τοῦτο Σωτῆρος ἔργον ἐστὶ· τοῖς γοῦν μαθηταῖς
 ἔλεγε· Μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ δαιμόνια ὑμῖν ὑπο-
 τάσσεται· ἀλλ' ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν γέγραπται
 ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Τὸ μὲν γὰρ ἐν οὐρανῷ γεγράφθαι
 τὰ ὀνόματα, μαρτύριόν ἐστι τῆς ἡμῶν ἀρετῆς καὶ
 τοῦ βίου· τὸ δὲ ἐκβάλλειν δαιμόνας, τοῦ δεδωκότος
 Σωτῆρός ἐστιν ἡ χάρις αὕτη. Ὅθεν τοῖς μὴ ἐν ἀρε-
 τῇ, ἀλλ' ἐν σημείοις καυχωμένοις, καὶ λέγουσι· Κύ-
 ριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλο-
 μεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιή-
 σαμεν; ἀπεκρίνατο· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα
 ὑμᾶς. Οὐ γὰρ γινώσκει Κύριος τὰς ὁδοὺς τῶν ἀσε-
 βῶν. Καθόλου δὲ εὐχεσθαι δεῖ, καθὰ προεῖπον,
 λαμβάνειν χάρισμα διακρίσεως πνευμάτων· ἵνα,

καθὼς γέγραπται, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύω-
μεν.

Ἐβουλόμην μὲν οὖν σιωπῆσαι, καὶ μηδὲν ἐξ
ἑμαυτοῦ λέγειν, ἀρκεῖσθαι δὲ μόνοις τούτοις· ἵνα δὲ
μὴ νομίσητε ταῦτά με λέγειν ἀπλῶς, ἀλλ' ἀπὸ
πείρας καὶ ἀληθείας πιστεύσητε ταῦτά με διηγεῖσθαι·
διὰ τοῦτο, κἂν ὡς ἄφρων γένωμαι, ἀλλ' οἶδεν ὁ ἀκούων
Κύριος τὸ τοῦ συνειδότος καθαρὸν, καὶ ὅτι οὐ δι'
ἑμαυτὸν, τῆς δὲ ὑμῶν ἀγάπης χάριν καὶ προτροπῆς,
ἃ εἶδον τῶν δαιμόνων ἐπιτηδεύματα, ταῦτα πάλιν
λέγω. Ποσάκις ἐμακάρισάν με, κἀγὼ κατηρασάμην
αὐτοὺς ἐν ὀνόματι Κυρίου. Ποσάκις προειρήκασι
περὶ τοῦ ποταμίου ὕδατος, κἀγὼ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγον·
Καὶ ὑμῖν τί περὶ τούτου μέλει; Ἦλθόν ποτε
ἀπειλοῦντες, καὶ ἐκύκλωσάν με ὡς στρατιῶται μετὰ
πανοπλίας. Καὶ ἄλλοτε ἵππων καὶ θηρίων καὶ
ἔρπετων ἐπλήρωσαν τὸν οἶκον· κἀγὼ ἔψαλλον· Οὗτοι
ἐν ἄρμασι, καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις· ἡμεῖς δὲ ἐν
ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα·
καὶ ταῖς εὐχαῖς ἀνετράπησαν ἐκεῖνοι παρὰ τοῦ Κυ-
ρίου. Ἦλθόν ποτε ἐν σκοτία, φωτὸς ἔχοντες φαν-
τασίαν, καὶ ἔλεγον· Ἦλθομεν φᾶναί σοι, Ἀντώνιε·
ἐγὼ δὲ, καμμύων τοὺς ὀφθαλμοὺς, ηὐχόμην, καὶ
εὐθὺς ἐσβέσθη τὸ φῶς τῶν ἀσεβῶν. Καὶ μετὰ μῆνας
ὀλίγους ἦλθον ὡς ψάλλοντες, καὶ λαλοῦντες ἀπὸ τῶν
Γραφῶν· Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ κωφὸς οὐκ ἤκουον. Ἐσει-
σάν ποτε τὸ μοναστήριον· ἐγὼ δὲ ηὐχόμην ἀκίνητος
μένων τῷ φρονήματι. Καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν
ἐλθόντες ἐκρότουν, ἐσύριττον, ὠρχοῦντο. Ὡς δὲ ηὐ-
χόμην, καὶ ἀνεκείμην ψάλλον κατ' ἑμαυτόν· εὐθὺς
ἤρξαντο θρηνεῖν καὶ κλαίειν, ὥσπερ ἐξατονήσαντες·
ἐγὼ δὲ ἐδόξαζον τὸν Κύριον, τὸν καθελόντα
καὶ παραδειγματίσαντα τὴν τόλμαν καὶ τὴν μανίαν
αὐτῶν.

Ἐφάνη ποτὲ δαίμων ὑψηλὸς λίαν μετὰ φαντα-
σίας, καὶ τετόλμηκεν εἰπεῖν· Ἐγὼ εἶμι ἡ δύναμις
τοῦ Θεοῦ· καὶ, Ἐγὼ εἶμι ἡ πρόνοια· τί σοι θέλεις
χαρίσωμαι; Ἐγὼ δὲ τότε μᾶλλον ἐνεφύσησα
κατ' αὐτοῦ, τὸν Χριστὸν ὀνομάσας, καὶ τύψαι τοῦτον
ἐπεχείρησα· καὶ ἔδοξα τετυφέναι, καὶ εὐθὺς ὁ τη-
λικούτος σὺν πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ δαίμοσι ἠφανίσθη ἐν

τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ. Ἦλθέ ποτε νηστεύοντός μου, καὶ ὡς μοναχὸς ὁ δόλιος, ἔχων ἄρτων φαντασίαν· καὶ συνεβούλευε λέγων· Φάγε, καὶ παῦσαι τῶν πολλῶν πόνων· ἄνθρωπος εἶ καὶ σὺ, καὶ μέλλεις ἀσθενεῖν. Ἐγὼ δὲ, νοήσας αὐτοῦ τὴν μεθοδεῖαν, ἀνέστην εὐξασθαι. Κάκεῖνος οὐκ ἤνεγκεν· ἐξέλιπε γὰρ, καὶ διὰ τῆς θύρας ὡς καπνὸς ἐξερχόμενος ἐφάνη. Ποσάκις ἐν τῇ ἐρήμῳ φαντασίαν ἔδειξε χρυσοῦ, ἵνα μόνον ἄψωμαι, καὶ βλέψ! ἠ ἐγὼ δὲ κατέψαλλον αὐτοῦ, κάκεῖνος ἐτήκετο. Πολλάκις ἔκοπτόν με πληγαῖς, καὶ ἐγὼ ἔλεγον· Οὐδέν με χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ· καὶ μᾶλλον αὐτοὶ μετὰ ταῦτα κατέκοπτον ἀλλήλους. Οὐκ ἐγὼ δὲ ἤμην ὁ παύων ἐκείνους καὶ καταργῶν· ἀλλ' ὁ Κύριος ἦν, ὁ λέγων· Ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. Ἐγὼ δὲ, τέκνα, μνημονεύων τοῦ ἀποστολικοῦ ῥητοῦ, μετεσχημάτισα ταῦτα εἰς ἑμαυτὸν, ἵνα μάθητε μὴ ἐκκακεῖν ἐν τῇ ἀσκήσει, μηδὲ φοβεῖσθαι τοῦ διαβόλου καὶ τῶν δαιμόνων αὐτοῦ τὰς φαντασίας. Καὶ ἐπειδὴ γέγονα ἄφρων διηγούμενος, δέξασθε καὶ τοῦτο πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀφοβίαν· καὶ πιστεύσατέ μοι· οὐ ψεύδομαι γάρ. Ἐκρουσέ ποτέ τις ἐν τῷ μοναστηρίῳ τὴν ἐμὴν θύραν· καὶ ἐξελθὼν, εἶδόν τινα μακρὸν καὶ ὑψηλὸν φαινόμενον. Εἶτα πυθομένου μου· Σὺ τίς εἶ; ἔφη· Ἐγὼ εἰμι ὁ Σατανᾶς. Εἶτα λέγοντός μου· Τί οὖν ἐνταῦθα πάρει; ἔλεγεν ἐκεῖνος· Τί μέμφονται με μάτην οἱ μοναχοὶ, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες Χριστιανοί; Τί μοι καταρῶνται καθ' ὥραν; Ἐμοῦ δὲ εἰπόντος· Τί γὰρ αὐτοῖς ἐνοχλεῖς; ἔφη· Οὐκ εἰμι ἐγὼ ὁ ἐνοχλῶν αὐτοῖς, ἀλλ' αὐτοὶ ταράττουσιν ἑαυτούς· ἐγὼ γὰρ ἀσθενῆς γέγονα. Οὐκ ἀνέγνωσαν, ὅτι *Τοῦ ἐχθροῦ ἐξέλιπον αἱ ῥομφαῖαι εἰς τέλος, καὶ πόλεις καθεῖλες*; οὐκ ἔτι τόπον ἔχω, οὐ βέλος, οὐ πόλιν. Πανταχοῦ Χριστιανοὶ γεγόνασι· λοιπὸν καὶ ἡ ἔρημος πεπλήρωται μοναχῶν. Ἐαυτοὺς τηρεῖτωςαν, καὶ μὴ μάτην με καταράσθωσαν. Τότε θαυμάσας ἐγὼ τοῦ Κυρίου τὴν χάριν, εἶπον πρὸς αὐτόν· Ἀεὶ ψεύστης ὢν, καὶ μηδέποτε λέγων ἀλήθειαν, ὅμως τοῦτο νῦν, καὶ μὴ θέλων, εἴρηκας ἀληθές· ὁ γὰρ Χριστὸς, ἐλθὼν, ἀσθενῆ σε πεποίηκε, καὶ καταβαλὼν ἐγύμνωσεν. Ἐκεῖνος, ἀκούσας τὸ τοῦ

Σωτήρος ὄνομα, καὶ μὴ φέρων τὴν ἐκ τούτου καὺσιν, ἀφανῆς γέγονεν.

Εἰ τοίνυν καὶ αὐτὸς ὁ διάβολος ὁμολογεῖ μηδὲν δύνασθαι, ὀφείλομεν παντελῶς καταφρονεῖν αὐτοῦ τε καὶ τῶν δαιμόνων αὐτοῦ. Ὁ μὲν οὖν ἐχθρὸς μετὰ τῶν ἑαυτοῦ κυνῶν τοσαύτας ἔχει τὰς πανουργίας· ἡμεῖς δὲ, μαθόντες αὐτῶν τὴν ἀσθένειαν, καταφρονεῖν αὐτῶν δυνάμεθα. Τοῦτον οὖν τὸν τρόπον μὴ προκαταπίπτωμεν τῇ διανοίᾳ, μηδὲ λογιζώμεθα ἐν τῇ ψυχῇ δειλίας, μηδὲ ἀναπλάττωμεν ἑαυτοῖς φόβους, λέγοντες· Μὴ ἄρα δαίμων ἐλθὼν ἀνατρέψη με· μὴ ἄρα βαστάξας καταβάλη, ἢ ἐξαίφνης ἐπιστὰς ἐκταράξῃ. Μηδ' ὅλως ἐνθυμώμεθα τοιαῦτα, μηδὲ λυπώμεθα ὡς ἀπολλύμενοι· θαρρῶμεν δὲ μᾶλλον καὶ χαίρωμεν αἰεὶ, ὡς σωζόμενοι· καὶ λογιζώμεθα τῇ ψυχῇ, ὅτι Κύριος μεθ' ἡμῶν ἐστίν, ὁ τροπώσας καὶ καταργήσας αὐτούς. Καὶ διανοώμεθα δὲ καὶ ἐνθυμώμεθα αἰεὶ, ὅτι, ὄντος τοῦ Κυρίου μεθ' ἡμῶν, οὐδὲν ἡμῖν οἱ ἐχθροὶ ποιήσουσιν. Ἐλθόντες γὰρ, ὁποῖους ἂν εὕρωσιν ἡμᾶς, τοιοῦτοι καὶ αὐτοὶ γίνονται πρὸς ἡμᾶς, καὶ πρὸς ἃς εὕρισκουσιν ἐν ἡμῖν ἐννοίας, οὕτω καὶ αὐτοὶ τὰς φαντασίας ἀφομοιοῦσιν. Ἐὰν μὲν οὖν δειλιῶντας εὕρωσι καὶ ταραττομένους, εὐθὺς αὐτοὶ, ὡς ληστὰι, τὸν τόπον ἀφύλακτον εὐρόντες, ἐπιβαίνουσι· καὶ ὅπερ ἀφ' ἑαυτῶν λογιζώμεθα, τοῦτο μετὰ προσθήκης ποιοῦσιν. Ἐὰν γὰρ βλέπωσιν ἡμᾶς φοβουμένους καὶ δειλιῶντας, μειζόνως ἀυξάνουσι τὴν δειλίαν ἐν ταῖς φαντασίαις καὶ ταῖς ἀπειλαῖς, καὶ λοιπὸν ἐν τούτοις ἢ ταλαίπωρος κολάζεται ψυχὴ· ἐὰν δὲ χαίροντας ἡμᾶς εὕρωσιν ἐν Κυρίῳ, καὶ λογιζομένους περὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, καὶ ἐνθυμουμένους τὰ τοῦ Κυρίου, καὶ διαλογιζομένους, ὅτι πάντα ἐν χειρὶ Κυρίου ἐστὶ, καὶ οὐδὲν ἰσχύει δαίμων κατὰ Χριστιανοῦ, οὐδὲ ὅλως ἐξουσίαν ἔχει κατὰ τινος· βλέποντες ἠσφαλισμένην τὴν ψυχὴν τοῖς τοιούτοις λογισμοῖς, ἀποστρέφονται κατησχυμμένοι. Οὕτως τὸν μὲν Ἰὼβ ἰδὼν ὁ ἐχθρὸς περιπεφραγμένον, ἀνεχώρησεν ἀπ' αὐτοῦ· τὸν δὲ Ἰούδαν γυμνὸν ἀπὸ τούτων εὐρῶν, ἠχμαλώτισεν. Ὡστε, εἰ θέλομεν καταφρονεῖν τοῦ ἐχθροῦ, λογιζώμεθα αἰεὶ τὰ τοῦ Κυρίου, καὶ χαίρετω αἰεὶ ἡ ψυχὴ

τῇ ἐλπίδι· καὶ ὀψόμεθα ὡς καπνὸν τὰ τῶν δαιμόνων
παίγνια, καὶ μᾶλλον φεύγοντας αὐτοὺς ἢ διώκοντας.
Εἰσὶ γὰρ λίαν αὐτοὶ, καθὰ προεῖπον, δειλοὶ, προσδο-
κῶντες ἀεὶ τὸ ἠτοιμασμένον αὐτοῖς πῦρ.

Καὶ τοῦτο δὲ πρὸς ἀφοβίαν κατ' ἐκείνων
ἔχετε παρ' ἑαυτοῖς τὸ τεκμήριον· Ὅταν τις φαντασία
γένηται, μὴ προκατάπιπτε ἐν δειλίᾳ, ἀλλ' ὅποια ἂν
ᾖ, θαρρῶν ἐρώτα πρῶτον· Τίς εἶσὺ, καὶ πόθεν;
Καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἀγίων ὀπτασία, πληροφοροῦσί σε, καὶ
τὸν φόβον σου εἰς χαρὰν μεταβάλλουσιν· ἐὰν δὲ δια-
βολικὴ τις ᾖ, εὐθὺς ἐξασθενεῖ, βλέπουσα ἐρῶμένην
τὴν διάνοιαν· ἀταραξίας γὰρ τεκμήριον τὸ ὅλως
πυρθάνεσθαι· Τίς εἶ, καὶ πόθεν; Οὕτως ὁ μὲν τοῦ
Ναυῆ, ἐρωτήσας, ἔμαθεν· ὁ δὲ ἐχθρὸς οὐκ ἔλαθεν
ἐρωτήσαντα τὸν Δανιήλ.

Ταῦτα διαλεγόμενου τοῦ Ἀντωνίου, πάντες
ἔχαιρον· καὶ τῶν μὲν ὁ ἔρωσ τῆς ἀρετῆς ἠῤῥξανε,
τῶν δὲ ἡ ὀλιγωρία παρεκβαλεῖτο, καὶ ἄλλων ἡ
οἴησις ἐπαύετο· πάντες τε ἐπέειθοντο καταφρονεῖν τῆς
δαιμονικῆς ἐπιβουλῆς, θαυμάζοντες τὴν δοθεῖσαν
παρὰ τοῦ Κυρίου Ἀντωνίῳ χάριν εἰς τὴν διάκρισιν
τῶν πνευμάτων. Ἦν οὖν ἐν τοῖς ὄρεσι τὰ μοναστή-
ρια ὡς σκηναὶ πεπληρωμέναι θείων χορῶν, ψαλλόν-
των, φιλολογούντων, νηστευόντων, εὐχομένων, ἀγαλ-
λιωμένων ἐπὶ τῇ τῶν μελλόντων ἐλπίδι, καὶ ἐργα-
ζομένων εἰς τὸ ποιεῖν ἐλεημοσύνας, ἀγάπην τε καὶ
συμφωνίαν ἐχόντων εἰς ἀλλήλους. Καὶ ἦν ἀληθῶς
ιδεῖν ὡσπερ χώραν τινὰ καθ' ἑαυτὴν οὖσαν θεοσε-
βείας καὶ δικαιοσύνης. Οὐκ ἦν γὰρ ἐκεῖ ὁ ἀδικῶν ἢ
ὁ ἀδικούμενος, οὐδὲ μέμψις φορολόγου· ἀλλὰ πλῆθος
μὲν ἀσκητῶν, ἐν δὲ τῶν πάντων εἰς ἀρετὴν τὸ φρό-
νημα· ὥστε ἰδόντα τινὰ πάλιν τὰ μοναστήρια, καὶ
τὴν τοιαύτην τῶν μοναχῶν τάξιν, ἀναφωνῆσαι καὶ
εἶπεῖν· Ὡς καλοὶ σου οἱ οἴκοι, Ἰακώβ, αἱ σκηναὶ
σου, Ἰσραήλ! ὡσεὶ νάπαι σκιάζουσαι, καὶ ὡσεὶ
παράδεισος ἐπὶ ποταμὸν, καὶ ὡσεὶ σκηναὶ, ἃς
ἔπηξεν ὁ Κύριος, καὶ ὡσεὶ κέδροι παρ'
ὑδάσιν.

Αὐτὸς μέντοι συνήθως καθ' ἑαυτὸν ἀναχω-
ρῶν ἐν τῷ ἑαυτοῦ μοναστηρίῳ, ἐπέτεινε τὴν ἀσκη-
σιν, καθ' ἡμέραν τε ἐστέναζεν, ἐνθυμούμενος τὰς

ἐν οὐρανῷ μονὰς, τόν τε πόθον ἔχων εἰς αὐτάς, καὶ σκοπῶν τὸν ἐφήμερον τῶν ἀνθρώπων βίον. Καὶ γὰρ μέλλων ἐσθίειν καὶ κοιμᾶσθαι, καὶ ἐπὶ ταῖς ἄλλαις ἀνάγκαις τοῦ σώματος ἔρχεσθαι, ἡσχύετο, τὸ τῆς ψυχῆς λογιζόμενος νοερόν. Πολλάκις γοῦν μετὰ πολλῶν ἄλλων μοναχῶν μέλλων ἐσθίειν, ἀναμνησθεὶς τῆς πνευματικῆς τροφῆς, παρητήσατο, καὶ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀπῆλθε, νομίζων ἐρυθρίαν, εἰ βλέποιο παρ' ἐτέρων ἐσθίων· ἦσθιε μέντοι καθ' ἑαυτὸν διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀνάγκην· πολλάκις δὲ καὶ μετὰ τῶν ἀδελφῶν· αἰδούμενος μὲν ἐπὶ τούτοις, παρῤῥησιαζόμενος δὲ ἐπὶ τοῖς ὑπὲρ ὠφελείας λόγοις. Καὶ ἔλεγε χρῆναι τὴν πᾶσαν σχολὴν διδόναι τῇ ψυχῇ μᾶλλον ἢ τῷ σώματι, καὶ συγχωρεῖν μὲν διὰ τὴν ἀνάγκην ὀλίγον καιρὸν τῷ σώματι, τὸ δὲ ὅλον σχολάζειν τῇ ψυχῇ μᾶλλον, καὶ τὴν ταύτης ὠφέλειαν ζητεῖν· ἵνα μὴ αὕτη καθέλκηται ὑπὸ τῶν ἡδονῶν τοῦ σώματος, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ σῶμα παρ' αὐτῆς δουλαγωγῆται· τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ λεγόμενον παρὰ τοῦ Σωτῆρος· *Μὴ μεριμνήσητε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσησθε. Καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε ἢ τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε· ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητεῖ. Ὑμῶν δὲ ὁ Πατὴρ οἶδεν, ὅτι χρήζετε τούτων ἀπάντων. Πλὴν ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.*

Μετὰ ταῦτα κατέλαβε τὴν Ἐκκλησίαν ὁ κατὰ Μαξιμῖνον τὸ τῆνικαῦτα γενόμενος διωγμός· καὶ τῶν ἀγίων μαρτύρων ἀγομένων εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἠκολούθησε καὶ αὐτός, ἀφείς τὸ μοναστήριον, λέγων· Ἀπέλθωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀγωνιζώμεθα κληθέντες, ἢ θεωρήσωμεν τοὺς ἀγωνιζομένους. Καὶ πόθον μὲν εἶχε μαρτυρῆσαι· παραδοῦναι δὲ μὴ θέλων ἑαυτὸν, ὑπηρέτει τοῖς ὁμολογηταῖς ἔν τε τοῖς μετάλλοις καὶ ἐν ταῖς φυλακαῖς. Πολλή τε ἦν αὐτῷ σπουδὴ ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ἀγωνιζομένους μὲν τοὺς καλουμένους ἐπαλείφειν εἰς προθυμίαν, μαρτυροῦντας δὲ αὐτοὺς ἀπολαμβάνειν καὶ προπέμπειν ἕως τελειωθῶσιν. Ὅ γοῦν δικαστῆς, βλέπων αὐτοῦ τε καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τὸ ἄφοβον, καὶ τὴν εἰς τοῦτο σπουδὴν, παρήγγειλε μηδένα τῶν μοναχῶν ἐν τῷ δικαστηρίῳ φαίνε-

σθαι, μηδὲ ὅλως ἐν τῇ πόλει διατρίβειν. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἔδοξαν κρύπτεσθαι τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὁ δὲ Ἄντωνιος τοσοῦτον ἐφρόντισεν, ὥστε καὶ μᾶλλον πλῦναι τὸν ἐπενδύτην, καὶ τῇ ἐξῆς ἔμπροσθεν ἐφ' ὑψηλοῦ στήναι, καὶ φαίνεσθαι τῷ ἡγεμόνι λαμπρόν. Πάντων οὖν ἐπὶ τούτῳ θαυμαζόντων, καὶ τοῦ ἡγεμόνος ὀρώντος, καὶ μετὰ τῆς τάξεως αὐτοῦ διαβαίνοντος, αὐτὸς ἀτρέμας εἰστήκει, δεικνὺς ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν τὴν προθυμίαν· ἤρχετο γὰρ καὶ αὐτὸς μαρτυρῆσαι, καθὰ προεῖπον. Αὐτὸς μὲν οὖν λυπούμενός ἐσκεπτε, ὅτι μὴ μεμαρτύρηκεν· ὁ δὲ Κύριος ἦν αὐτὸν φυλάττων εἰς τὴν ἡμῶν καὶ τὴν ἐτέρων ὠφέλειαν, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀσκήσει, ἣν ἐκ τῶν Γραφῶν αὐτὸς μεμάθηκε, πολλοῖς διδάσκαλος γένηται. Καὶ γὰρ καὶ μόνον βλέποντες αὐτοῦ τὴν ἀγωγὴν, πολλοὶ τῆς πολιτείας αὐτοῦ ἐσπουδάζοντο ζηλωταὶ γενέσθαι. Πάλιν οὖν ὑπηρετεῖ συνήθως τοῖς ὁμολογηταῖς, καὶ ὡς συνδεδεμένος αὐτοῖς, ἦν κοπιῶν ἐν ταῖς ὑπηρεσίαις. Ἐπειδὴ δὲ λοιπὸν ὁ διωγμὸς ἐπαύσατο, καὶ μεμαρτύρηκεν ὁ μακαρίτης ἐπίσκοπος Πέτρος, ἀπεδήμησε, καὶ πάλιν εἰς τὸ μοναστήριον ἀνεχώρει, καὶ ἦν ἐκεῖ καθ' ἡμέραν μαρτυρῶν τῇ συνειδήσει, καὶ ἀγωνιζόμενος τοῖς τῆς πίστεως ἄθλοις. Καὶ γὰρ καὶ ἀσκήσει πολλῇ καὶ συντονωτέρῃ ἐκέχρητο· ἐνήστευε γὰρ ἀεὶ, τὸ δὲ ἔνδυμα εἶχεν ἔνδον μὲν τρίχινον, ἐπάνω δὲ δερμάτινον, ὃ καὶ ἕως τελευτῆς τετήρηκε, μήτε σῶμα διὰ ῥύπον ὕδατι λούσας, μήθ' ὅλως τοὺς πόδας ἀπονίψας, ἢ κἂν ἀπλῶς εἰς ὕδωρ αὐτοὺς χωρὶς ἀνάγκης ἀνασχόμενος ἐμβαλεῖν· ἀλλ' οὐδὲ γυμνωθέντα τις αὐτὸν ἐώρακεν, οὐδὲ ὅλως τὸ σῶμά τις εἶδε Ἄντωνίου γυμνόν, εἰ μὴ ὅτε τελευτήσας ἐθάπτετο. Ἄναχωροῦντι τοίνυν αὐτῷ, καὶ προθεμένῳ ποιῆσαι χρόνον, ὥστε μήτε αὐτὸν προιέναι, μήτε τινὰ δέξασθαι, Μαρτινιανὸς τις ἄρχων στρατιωτῶν, ἐλθὼν, ἐγένετο δι' ὄχλου τῷ Ἄντωνίῳ· εἶχε γὰρ ὑπὸ δαίμονος ἐνοχλουμένην τὴν θυγατέρα· ὡς δὲ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐκείνην ἐκώλυον τὴν θύραν καὶ ἀξιῶν ἐλθεῖν αὐτὸν, καὶ εὐξασθαι τῷ Θεῷ διὰ τὴν παῖδα· ἀνοῖξαι μὲν οὐκ ἠνέσχετο, παρακύψας δὲ ἄνωθεν, εἶπεν· Ἄνθρωπε, τί μου κατακράζεις; ἄνθρωπός εἰμι καὶ γὰρ ὡσπερ καὶ σύ. Εἰ δὲ πιστεύεις τῷ Χριστῷ, ᾧ λατρεύω, ὑπάγε,

καὶ ὡς πιστεύεις εὐξαι τῷ Θεῷ, καὶ γίνεται.
Εὐθὺς οὖν ἐκεῖνος πιστεύσας, καὶ ἐπικαλεσάμενος
τὸν Χριστὸν, ἀπῆλθεν, ἔχων τὴν θυγατέρα καθαρι-
σθεῖσαν ἀπὸ τοῦ δαίμονος. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα δι' αὐ-
τοῦ πεποίηκεν ὁ Κύριος, ὁ λέγων· Αἰτεῖτε, καὶ δο-
θήσεται ὑμῖν. Πλεῖστοι γὰρ τῶν πασχόντων, μὴ
ἀνοίγοντος αὐτοῦ τὴν θύραν, μόνον ἐκάθειδον ἔξω
τοῦ μοναστηρίου, καὶ πιστεύοντες καὶ εὐχόμενοι γνη-
σίως, ἐκαθαρίζοντο.

Ὡς δὲ εἶδεν ἑαυτὸν ὀχλούμενον ὑπὸ πολλῶν
καὶ μὴ ἀφιέμενον κατὰ γνώμην ἀναχωρεῖν, ὡς βού-
λεται· εὐλαβηθεὶς μὴ ἐξ ὧν ὁ Κύριος ποιεῖ δι' αὐτοῦ,
ἢ αὐτὸς ἐπαρθῆ, ἢ ἄλλος τις ὑπὲρ ὃ ἐστι λογίσηται
περὶ αὐτοῦ, ἐσκέψατο καὶ ὤρμησεν ἀνελθεῖν εἰς τὴν
ἄνω Θηβαΐδα πρὸς τοὺς ἀγνοοῦντας αὐτόν. Καὶ δὴ
παρὰ τῶν ἀδελφῶν δεξάμενος ἄρτους, ἐκάθητο παρὰ
τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, σκοπῶν εἰ ἄρα παρέλθοι
πλοῖον, ἵνα ἐμβὰς ἀνέλθῃ μετ' αὐτῶν. Ταῦτα δὲ αὐ-
τοῦ σκεπτομένου, φωνή τις ἄνωθεν γέγονε πρὸς αὐ-
τόν· Ἄντωνιε, ποῦ πορεύῃ, καὶ διὰ τί; Ὁ δὲ μὴ τα-
ραχθεὶς, ἀλλ' ὡς εἰωθὼς καλεῖσθαι πολλάκις οὕτως,
ἐπακούσας, ἀπεκρίνατο, λέγων· Ἐπειδὴ οὐκ ἐπιτρέ-
πουσί μοι ἡρεμεῖν οἱ ὄχλοι, διὰ τοῦτο βούλομαι ἀνελ-
θεῖν εἰς τὴν ἄνω Θηβαΐδα, διὰ τὰς πολλὰς τῶν
ᾧδὲ μοι γινομένας ἐνοχλήσεις, καὶ μάλιστα διὰ τὸ
ἀπαιτεῖσθαι με παρ' αὐτῶν τὰ ὑπὲρ τὴν ἐμὴν δύνα-
μιν. Ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη· Κἂν εἰς τὴν Θηβαΐδα
ἀνέλθῃς, κἂν, ὡς ἐνθυμῆ, κατέλθῃς εἰς τὰ βουκόλια,
πλείω καὶ διπλασίονα τὸν κάματον ἔχεις ὑπομένειν.
Εἰ δὲ θέλεις ὄντως ἡρεμεῖν, ἀνελθε νῦν εἰς τὴν ἐνδο-
τέραν ἔρημον. Τοῦ δὲ Ἄντωνίου λέγοντος· Καὶ
τίς δεῖξαι μοι τὴν ὁδόν; ἄπειρος γάρ εἰμι ταύτης·
εὐθὺς ἔδειξεν αὐτῷ Σαρακηνοὺς μέλλοντας ὁδεύειν
τὴν ὁδὸν ἐκείνην. Προσελθὼν τοίνυν, καὶ ἐγγίσας αὐ-
τοῖς ὁ Ἄντωνιος, ἡξίου σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν ἔρημον
ἀπελθεῖν. Οἱ δὲ, ὥσπερ ἐξ ἐπιτάγματος τῆς Προνοίας,
προθύμως αὐτὸν ἐδέξαντο· καὶ ὁδεύσας τρεῖς ἡμέ-
ρας καὶ τρεῖς νύκτας μετ' αὐτῶν, ἦλθεν εἰς ὄρος ὑψη-
λὸν λίαν· καὶ ὕδωρ μὲν ἦν ὑπὸ τὸ ὄρος διειδέστατον,
γλυκὺ, καὶ μάλα ψυχρόν. Πεδιάς δὲ ἔξωθεν, καὶ φοί-
νικες ἀμεληθέντες ὀλίγοι.

Ὁ οὖν Ἀντώνιος, ὥσπερ θεόθεν κινούμενος, ἠγάπησε τὸν τόπον· οὗτος γὰρ ἦν ὃν ἐσήμανεν ὁ λαλῆσας αὐτῷ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ. Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν δεξάμενος παρὰ τῶν συνοδευσάντων ἄρτους, ἔμενεν ἐν τῷ ὄρει μόνος, οὐδενὸς ἑτέρου συνόντος αὐτῷ· ὡς γὰρ ἴδιον οἶκον ἐπιγνοὺς, εἶχε λοιπὸν τὸν τόπον ἐκεῖνον. Αὐτοὶ τε οἱ Σαρακηνοὶ, θεωρήσαντες τὴν Ἀντωνίου προθυμίαν, ἐξεπίτηδες ἐκείνην τὴν ὁδὸν διήρχοντο, καὶ χαίροντες ἔφερον ἄρτους αὐτῷ· εἶχε δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τῶν φοινίκων ὀλίγην τινὰ τότε καὶ εὐτελεῆ παραμυθίαν. Μετὰ δὲ ταῦτα, μαθόντες οἱ ἀδελφοὶ τὸν τόπον, ὡς τέκνα, πατρὸς μνημονεύοντες, ἐφρόντιζον ἀποστέλλειν αὐτῷ· ἀλλ' ὄρων ὁ Ἀντώνιος, ὅτι προφάσει τοῦ ἄρτου σκύλλονταί τινες ἐκεῖ, καὶ κάματον ὑπομένουσι· φειδόμενος καὶ ἐν τούτῳ τῶν μοναχῶν, ἐβουλεύσατο καθ' ἑαυτὸν, καὶ τῶν εἰσερχομένων τινὰς πρὸς αὐτὸν ἠξίωσε κομίσαι αὐτῷ δίκελλαν, καὶ πέλεκυν, καὶ σῖτον ὀλίγον. Ὡς δὲ ἐκομίσθη ταῦτα, διοδεύσας τὴν περὶ τὸ ὄρος γῆν, βραχύτατόν τινα τόπον εὐρῶν ἐπιτήδειον, ἐγεώργησε καὶ τὸν ἐκ τοῦ ὕδατος ποτισμὸν ἀφθόνως ἔχων, ἔσπειρε. Καὶ κατ' ἐνιαυτὸν τοῦτο ποιῶν, εἶχεν ἐκεῖθεν τὸν ἄρτον· χαίρων, ὅτι μηδενὶ διὰ τοῦτο γενήσεται ὀχληρὸς, καὶ ὅτι ἐν πᾶσιν ἑαυτὸν ἀβαρῆ φυλάττει. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα βλέπων πάλιν τινὰς ἐρχομένους, ἐγεώργησε καὶ ὀλιγοστὰ λάχανα, ἵνα ὁ εἰσερχόμενος ἔχη τινὰ παραμυθίαν ὀλίγην τοῦ καμάτου τῆς καλεπῆς ἐκείνης ὁδοῦ. Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ θηρία προφάσει τοῦ ὕδατος ἐρχόμενα, πολλάκις ἔβλαπτον αὐτοῦ τὸν σπόρον καὶ τὴν γεωργίαν· αὐτὸς δὲ χαριέντως κρατήσας ἐν τῶν θηρίων, ἔλεγε τοῖς πᾶσι· Διὰ τί με βλάπτετε, μηδὲν ἐμοῦ βλάπτοντος ὑμᾶς; Ἀπέλθετε, καὶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου μηκέτι ἐγγίσητε τοῖς ὠδε. Καὶ ἐξ ἐκείνου λοιπὸν, ὥσπερ φοβηθέντα τὴν παραγγελίαν, οὐκ ἔτι τῷ τόπῳ ἤγγισαν. Αὐτὸς μὲν οὖν μόνος ἦν εἰς τὸ ἔσω ὄρος, ταῖς εὐχαῖς καὶ τῇ ἀσκήσει σχολάζων· οἱ δὲ ἀδελφοὶ οἱ διακονοῦντες αὐτῷ, ἠξίωσαν αὐτὸν, ἵνα διὰ μηνῶν εἰσερχόμενοι κομίζωσιν αὐτῷ ἐλαίας καὶ ὄσπριον καὶ ἔλαιον· γέρων γὰρ λοιπὸν ἦν. Ἐκεῖ τοίνυν ἀναστρεφόμενος, ὅσας ὑπέμεινε πάλας, κατὰ τὸ γεγραμμένον,

οὐ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀντικειμένους δαίμονας, ἐκ τῶν εἰσερχομένων πρὸς αὐτὸν ἔγνωμεν. Καὶ γὰρ κἀκεῖ θορύβων, καὶ φωνῶν πολλῶν, καὶ κτύπων, ὡς ὄπλων ἤκουον· τό τε ὄρος νυκτὸς πλήρες θηρίων γενόμενον ἔβλεπον· ἐθεώρουν δὲ καὶ αὐτὸν ὡς πρὸς βλεπομένους μαχόμενον, καὶ εὐχόμενον κατ' αὐτῶν. Καὶ τοὺς μὲν ἐρχομένους πρὸς αὐτὸν παρεθάρρυνεν, αὐτὸς δὲ ἠγωνίζετο κάμπτων τὰ γόνατα καὶ προσευχόμενος τῷ Κυρίῳ. Καὶ ἦν ἀληθῶς θαύματος ἄξιον, ὅτι, μόνος ἐν τοιαύτῃ ἐρήμῳ ὢν, οὔτε δαιμόνων ἐφισταμένων ἐπτοεῖτο, οὔτε, τοσούτων ὄντων ἐκεῖ θηρίων τετραπόδων καὶ ἐρπετῶν, ἐφοβεῖτο τούτων τὴν ἀγριότητα· ἀλλ' ἀληθῶς, κατὰ τὸ γεγραμμένον, πεποιθῶς ἦν ἐπὶ Κύριον ὡς ὄρος Σιών, ἀσάλευτον ἔχων καὶ ἀκύμαντον τὸν νοῦν· ὥστε μᾶλλον τοὺς δαίμονας φεύγειν, καὶ τὰ θηρία τὰ ἄγρια, ὡς γέγραπται, εἰρηνεύειν πρὸς αὐτόν.

Ὁ μὲν οὖν διάβολος, ὡς ψάλλει Δαβὶδ, παρετηρεῖτο τὸν Ἀντώνιον, καὶ ἔτριζε κατ' αὐτοῦ τοὺς ὀδόντας· ὁ δὲ Ἀντώνιος παρεκαλεῖτο παρὰ τοῦ Σωτῆρος, ἀβλαβῆς διαμένων ἀπὸ τῆς ἐκείνου πανουργίας καὶ τῆς ποικίλης μεθοδείας. Ἀγρυπνοῦντι τοίνυν αὐτῷ νυκτὸς ἐπαφῆκε θηρία· καὶ σχεδὸν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐρήμῳ πᾶσαι αἱ ὕαινοι, ἐξεληθοῦσαι τῶν φωλεῶν, περιεκύκλωσαν, καὶ μέσος ἦν αὐτός· χαινούσης δὲ, καὶ δάκνειν ἐκάστης ἀπειλούσης, συνεῖς τὴν τοῦ ἐχθροῦ τέχνην, εἶπε πάσαις αὐταῖς· Εἰ μὲν ἐξουσίαν ἐλάβετε κατ' ἐμοῦ, ἔτοιμός εἰμι βρωθῆναι παρ' ὑμῶν· εἰ δὲ παρὰ δαιμόνων ὑπεβλήθητε, μὴ μέλλετε, ἀλλ' ἀναχωρεῖτε· Χριστοῦ γὰρ δοῦλός εἰμι. Ταῦτα τοῦ Ἀντωνίου λέγοντος, ἔφυγον ἐκεῖνοι, ὡς ὑπὸ μάστιγος τοῦ λόγου, διωκόμενοι.

Εἶτα μεθ' ἡμέρας ὀλίγας, ὡς εἰργάζετο #ἔμελε γὰρ αὐτῷ καὶ κοπιᾶν\$, ἐπιστάς τις τῇ θύρᾳ, εἶλκε τὴν σειρὰν τοῦ ἔργου· σπυρίδας γὰρ ἔρῥαπτε, καὶ ταύτας τοῖς εἰσερχομένοις ἀντὶ τῶν κομιζομένων αὐτῷ ἐδίδου. Ἀναστὰς δὲ, εἶδε θηρίον, ἀνθρώπῳ μὲν εἰκότως ἕως τῶν μηρῶν, τὰ δὲ σκέλη καὶ τοὺς πόδας ὁμοίους ἔχον ὄνῳ. Καὶ ὁ μὲν Ἀντώνιος μόνον ἑαυτὸν ἐσφράγισε, καὶ εἶπε· Χριστοῦ δοῦλός εἰμι· εἰ ἀπεστάλης κατ' ἐμοῦ, ἰδοὺ πάρεμι. Τὸ δὲ θηρίον σὺν τοῖς

ἑαυτοῦ δαίμοσιν οὕτως ἔφυγεν, ὡς ὑπὸ τῆς ὀξύτητος πεσεῖν καὶ ἀποθανεῖν. Ὁ δὲ τοῦ θηρίου θάνατος πῶμα τῶν δαιμόνων ἦν. Πάντα γὰρ ἐσπούδαζον ποιεῖν, ἵνα καταγάγωσιν αὐτὸν ἐκ τῆς ἐρήμου, καὶ οὐκ ἴσχυσαν.

Ἄξιωθεις δὲ ποτε παρὰ τῶν μοναχῶν κατελθεῖν πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐπισκέψασθαι διὰ χρόνου αὐτοὺς τε καὶ τοὺς τόπους, ὥδευσε σὺν τοῖς μοναχοῖς τοῖς ἀπαντήσασι· κάμηλος δὲ ἐβάσταζε αὐτοῖς τοὺς ἄρτους καὶ τὸ ὕδωρ. Ἄνυδρος γὰρ ἡ ἐρημός ἐστιν ἐκείνη πᾶσα, καὶ οὐκ ἔστιν ὕδωρ πότιμον ὅλως, εἰ μὴ ἐν ἐκείνῳ τῷ ὄρει μόνῳ, ὅθεν καὶ ὑδρεύσαντο, ἐν ᾧ καὶ τὸ μοναστήριον ἐστιν αὐτοῦ. Λείψαντος τοίνυν τοῦ ὕδατος ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ καύματος ὄντος σφοδροτάτου, πάντες ἔμελλον κινδυνεύειν. Περιελθόντες γὰρ τοὺς τόπους, καὶ μὴ εὐρόντες ὕδωρ, οὐδὲ περιπατεῖν ἐδύναντο λοιπὸν, ἀλλὰ κατέκειντο χαμαὶ, τήν τε κάμηλον ἀφήκαν ἀπελθεῖν, ἀπογνόντες ἑαυτῶν. Ὁ δὲ γέρων, ὄρων πάντας κινδυνεύοντας, πάνυ λυπηθεὶς καὶ στενάξας, ὀλίγον ἀπ' αὐτῶν ἀπελθὼν, καὶ κλίνας τὰ γόνατα, καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνας, προσήχετο· καὶ εὐθὺς ἐποίησεν ὁ Κύριος ὕδωρ ἐξελθεῖν, ἔνθα προσευχόμενος εἰστήκει· καὶ οὕτως πίνοντες οἱ πάντες, ἀνέπνευσαν· καὶ τοὺς ἄσκους πλήσαντες, ἐζήτησαν τὴν κάμηλον, καὶ εὗρον· συνέβη γὰρ τὸ σχοινίον εἶς τινα λίθον περιειληθῆναι, καὶ οὕτω κατασχεθῆναι. Ἀγαγόντες τοίνυν καὶ ποτίσαντες, ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτὴν τοὺς ἄσκους καὶ διώδυσαν ἀβλαβεῖς. Ὡς δὲ ἦλθεν εἰς τὰ ἔξω μοναστήρια, πάντες ὡς πατέρα βλέποντες κατησπάζοντο. Καὶ αὐτὸς δὲ, ὥσπερ ἐφόδια φέρων ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐξένιζεν αὐτοὺς τοῖς λόγοις, καὶ μετεδίδου τῆς ὠφελίας. Πάλιν τε ἦν χαρὰ ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ ζήλος προκοπῆς, καὶ παράκλησις διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως. Ἐχαιρεν οὖν καὶ αὐτὸς, βλέπων τὴν τε τῶν μοναχῶν προθυμίαν, καὶ τὴν ἀδελφὴν γηράσασαν ἐν παρθενίᾳ, καθηγουμένην τε καὶ αὐτὴν ἄλλων παρθένων.

Μεθ' ἡμέρας τοίνυν εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὸ ὄρος· καὶ τότε λοιπὸν πολλοὶ πρὸς αὐτὸν εἰσῆρχοντο· καὶ ἄλλοι πάσχοντες ἐτόλμησαν εἰσελθεῖν. Πρὸς μὲν οὖν πάντας τοὺς εἰσερχομένους πρὸς αὐτὸν μοναχοὺς,

τοῦτο συνεχῶς εἶχε τὸ παράγγελμα, πιστεύειν εἰς τὸν
 Κύριον, καὶ ἀγαπᾶν αὐτὸν, φυλάττειν τε ἑαυτοὺς ἀπὸ
 ῥυπαρῶν λογισμῶν καὶ σαρκικῶν ἡδονῶν, καὶ, ὡς ἐν
 ταῖς Παροιμίαις γέγραπται, μὴ ἀπατᾶσθαι χορτασία
 κοιλίας· φεύγειν τε κενοδοξίαν, καὶ εὐχεσθαι συν-
 εχῶς, ψάλλειν τε πρὸ ὕπνου καὶ μεθ' ὕπνον, καὶ ἀπο-
 στηθίζειν τὰ ἐν ταῖς Γραφαῖς παραγγέλματα, καὶ
 μνημονεύειν τῶν πράξεων τῶν ἀγίων, πρὸς τὸ τῷ ζή-
 λῳ τούτων ῥυθμίζεσθαι τὴν ψυχὴν ὑπομιμησκομέ-
 νην ἐκ τῶν ἐντολῶν. Μάλιστα δὲ συνεβούλευε τὸ τοῦ
 Ἀποστόλου ῥητὸν συνεχῶς μελετᾶν· Ὁ ἥλιος μὴ
 ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν· καὶ τοῦτο κοι-
 νῶς περὶ πάσης ἐντολῆς εἰρηῆσθαι νομίζειν, ἵνα μὴ
 ἐπὶ μόνῳ παροργισμῷ, ἀλλὰ μηδὲ ἐπὶ ἄλλῃ ἀμαρτία
 ἡμῶν ὁ ἥλιος ἐπιδύνη· καλὸν γὰρ καὶ ἀναγκαῖον, μή-
 τε τὸν ἥλιον περὶ ἡμερινῆς κακίας, μήτε τὴν σελήνην
 περὶ νυκτερινῆς ἀμαρτίας, ἢ ὅλως ἐνθυμήσεως, κα-
 ταγινώσκειν ἡμῶν. Ἴν' οὖν τοῦτο ἡμῖν περισώζεται,
 καλὸν ἀκοῦσαι τοῦ Ἀποστόλου καὶ φυλάξαι· φησὶ
 γάρ· Ἐαυτοὺς ἀνακρίνετε, καὶ ἑαυτοὺς δοκιμά-
 ζετε. Καθ' ἡμέραν τοίνυν τῶν ἡμερινῶν καὶ τῶν νυ-
 κτερινῶν πράξεων τὸν λόγον ἕκαστος παρ' ἑαυτῷ
 λαμβανέτω· καὶ, εἰ μὲν ἡμαρτε, παυέσθω· εἰ δὲ μὴ
 ἡμαρτε, μὴ καυχάσθω· ἀλλ' ἐπιμενέτω τῷ καλῷ,
 καὶ μὴ ἀμελείτω, μηδὲ κατακρινέτω τὸν πλησίον,
 μηδὲ δικαιούτω ἑαυτὸν, ὡς εἶπεν ὁ μακάριος ἀπόστο-
 λος Παῦλος, ἕως ἄν ἔλθῃ ὁ Κύριος, ὁ τὰ κρυπτὰ ἐρευ-
 νῶν. Πολλάκις γὰρ καὶ ἑαυτοὺς, ἐν οἷς πράττομεν,
 λανθάνομεν· καὶ ἡμεῖς μὲν οὐκ οἶδαμεν, ὁ δὲ Κύριος
 καταλαμβάνει πάντα. Αὐτῷ οὖν τὸ κριῖμα διδόντες,
 ἀλλήλοις συμπάσχωμεν, καὶ ἀλλήλων μὲν τὰ βάρη
 βαστάζωμεν, ἑαυτοὺς δὲ ἀνακρίνωμεν, καὶ ἃ ὑστεροῦ-
 μεν, ἀναπληροῦν σπουδάζωμεν. Ἔστω δὲ καὶ αὕτη
 πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ μὴ ἀμαρτάνειν παρατήρησις·
 Ἐκαστος τὰς πράξεις καὶ τὰ κινήματα τῆς ψυχῆς, ὡς
 μέλλοντες ἀλλήλοις ἀπαγγέλλειν, σημειώμεθα καὶ
 γράφωμεν· καὶ θαρρῆτε, ὅτι, πάντως αἰσχυνόμενοι
 γνωσθῆναι, παυσόμεθα τοῦ ἀμαρτάνειν, καὶ ὅλως τοῦ
 ἐνθυμεῖσθαί τι φαῦλον. Τίς γὰρ ἀμαρτάνων θέλει
 βλέπεσθαι; ἢ τίς ἀμαρτήσας, οὐ μᾶλλον ψεύδεται,
 λανθάνειν θέλων; Ὡσπερ οὖν βλέποντες ἀλλήλους, οὐκ

ἂν πορνεύσαιμεν, οὕτως, ἔαν ὡς ἀπαγγέλλοντες ἀλλήλοις τοὺς λογισμοὺς γράφωμεν, μᾶλλον τηρήσομεν ἑαυτοὺς ἀπὸ λογισμῶν ῥυπαρῶν, αἰσχυρόμενοι γνωσθῆναι. Ἔστω οὖν ἡμῖν τὸ γράμμα ἀντὶ ὀφθαλμῶν τῶν συνασκητῶν· ἵνα, ἐρυθριῶντες γράφειν ὡς τὸ βλέπεσθαι, μὴθ' ὅλως ἐνθυμηθῶμεν τὰ φαῦλα· οὕτω δὲ τυποῦντες ἑαυτοὺς, δυνησόμεθα δουλαγωγεῖν τὸ σῶμα, καὶ ἀρέσκειν μὲν τῷ Κυρίῳ, πατεῖν δὲ τὰς τοῦ ἐχθροῦ μεθοδείας.

Ταῦτα μὲν τοῖς ἀπαντῶσι παρήγγελλε· τοῖς δὲ πάσχουσι συνέπασχε καὶ συνηύχετο· πολλάκις τε καὶ ἐν πολλοῖς ὁ Κύριος ἐπήκουεν αὐτοῦ· καὶ οὔτε ἐπακούομενος ἐκαυχᾶτο, οὔτε μὴ ἐπακούομενος ἐγόγγυζεν· ἀλλ' αἰεὶ μὲν αὐτὸς ἠὺχαρίσκει τῷ Κυρίῳ, τοὺς δὲ πάσχοντας παρεκάλει μακροθυμεῖν, καὶ εἰδέναι, ὅτι οὔτε αὐτοῦ, οὔθ' ὅλως ἀνθρώπων ἐστὶν ἡ θεραπεία, ἀλλὰ μόνον τοῦ Θεοῦ τοῦ ποιούντος, ὅτε θέλει, καὶ οἷς βούλεται. Οἱ οὖν πάσχοντες ὡς θεραπείαν ἐδέχοντο καὶ τοὺς λόγους τοῦ γέροντος, μανθάνοντες καὶ αὐτοὶ μὴ ὀλιγωρεῖν, μακροθυμεῖν δὲ μᾶλλον· καὶ οἱ θεραπευόμενοι δὲ ἐδιδάσκοντο μὴ τῷ Ἀντωνίῳ εὐχαριστεῖν, ἀλλὰ τῷ Θεῷ μόνῳ.

Εἷς γοῦν Φρόντων καλούμενος, ἀπὸ Παλατίου τυγχάνων, καὶ πάθος ἔχων δεινὸν, τήν τε γὰρ γλωτταν ἑαυτοῦ κατήσθιε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔμελλε βλάπτεσθαι, εἰσελθὼν εἰς τὸ ὄρος, ἡξίου τὸν Ἀντώνιον εὔξασθαι περὶ αὐτοῦ. Ὁ δὲ εὐξάμενος, ἔλεγε τῷ Φρόντωνι· Ἔλθε, καὶ θεραπεύη. Τοῦ δὲ βιασαμένου, καὶ μείναντος ἔνδον ἡμέρας, ἐπέμενε λέγων ὁ Ἀντώνιος· Οὐ δυνήσῃ μένων ὧδε θεραπευθῆναι. Ἔξελεθε, καὶ φθάσας εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὄψει τὸ γινόμενον εἰς σὲ σημεῖον. Πιστεύσας ἐκεῖνος ἐξῆλθε· καὶ ὡς μόνον εἶδε τὴν Αἴγυπτον, πέπαυτο τοῦ πάθους, καὶ γέγονεν ὑγιῆς ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὸν λόγον Ἀντωνίου, ὃν εὐξάμενος ἔμαθε παρὰ τοῦ Σωτήρος.

Παρθένος δέ τις ἀπὸ Βουσίρεως τῆς Τριπόλεως πάθος εἶχε δεινὸν καὶ λίαν αἰσχυρόν. Τὰ τε γὰρ δάκρυα αὐτῆς, καὶ αἱ μύξαι, καὶ τὰ ἐκ τῶν ὠτων ὑγρά πίπτοντα χαμαὶ, σκώληκες εὐθὺς ἐγίνοντο· ἦν δὲ καὶ τὸ σῶμα παραλελυμένη, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶχεν οὐ κατὰ φύσιν. Ταύτης οἱ γονεῖς μαθόντες ἀπερ-

χομένους πρὸς τὸν Ἀντώνιον μοναχοὺς, πιστεύσαντες τῷ Κυρίῳ τῷ τὴν αἰμορροοῦσαν θεραπεύσαντι, ἠξίωσαν μετὰ τῆς θυγατρὸς συνοδεῦσαι τούτοις. Τῶν δὲ ἀνασχομένων, οἱ μὲν γονεῖς μετὰ τῆς παιδὸς ἔμειναν ἔξω τοῦ ὄρους παρὰ Παφνουτίῳ τῷ ὁμολογητῇ καὶ μοναχῷ· οἱ δὲ εἰσῆλθον, καὶ μόνον ὡς ἠθέλησαν ἀπαγγεῖλαι περὶ τῆς παρθένου, ἔφθασεν αὐτοὺς αὐτὸς, καὶ διηγήσατο τό τε πάθος τῆς παιδὸς, καὶ πῶς συνώδευσεν αὐτοῖς. Εἶτα τούτων ἀξιούντων ἐπιτραπήναι κἀκείνους εἰσελθεῖν, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπέτρεψεν, εἶπε δέ· Ὑπάγετε, καὶ εὐρήσετε αὐτήν, εἰ μὴ ἀπέθανε, τεθεραπευμένην. Οὐ γὰρ ἐμὸν ἐστὶ τοῦτο κατόρθωμα, ἵνα καὶ πρὸς ἐμὲ τὸν οἰκτρὸν ἄνθρωπον ἔλθῃ· ἀλλὰ τοῦ Σωτήρός ἐστὶν ἡ θεραπεία, τοῦ ποιούντος ἐν παντὶ τόπῳ τὸ ἔλεος αὐτοῦ τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν. Κἀκείνη τοίνυν ἐπένευσεν ὁ Κύριος εὐξαμένη, κἀμοὶ δεδήλωκεν ἡ αὐτοῦ φιλανθρωπία, ὅτι τὸ πάθος ἐκεῖ οὔσης τῆς παιδὸς θεραπεύσει. Γέγονε γοῦν τὸ θαῦμα, καὶ ἐξελθόντες εὗρον τοὺς γονεῖς χαίροντας, καὶ τὴν παῖδα λοιπὸν ὑγιαίνουσαν. Εἰσερχομένων δὲ δύο ἀδελφῶν τινῶν, καὶ λείψαντος ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ὕδατος, ὁ μὲν εἷς ἀπέθανεν, ὁ δὲ ἕτερος ἔμελλε· μηκέτι γοῦν ἰσχύων ὀδεύειν, ἔκειτο καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς γῆς τεθνήξασθαι προσδοκῶν. Ὁ δὲ Ἀντώνιος, καθήμενος ἐν τῷ ὄρει, φωνήσας δύο μοναχοὺς #συνέβη γὰρ ἐκεῖ τούτους εἶναφι, ἠπειγε λέγων· Λάβετε κεράμιον ὕδατος, καὶ δράμετε τὴν ἐπ' Αἴγυπτον ὁδόν· δύο γὰρ ἐρχομένων, ὁ μὲν εἷς ἄρτι τετελεύτηκεν, ὁ δὲ ἕτερος μέλλει, ἐὰν μὴ σπεύσητε. Τοῦτο γὰρ εὐχομένῳ μοι νῦν πεφανέρωται. Ἐλθόντες τοίνυν οἱ μοναχοὶ, εὗρον τὸν μὲν κείμενον νεκρὸν, καὶ ἔθαψαν, τὸν δὲ ἕτερον ἀνεκτήσαντο τῷ ὕδατι, καὶ ἀπήγαγον πρὸς τὸν γέροντα· ἦν γὰρ τὸ διάστημα ἡμέρας ὁδός. Ἐὰν δὲ ζητήσῃ τις, διὰ τί μὴ πρὸ τοῦ τελευτῆσαι τὸν ἄλλον οὐκ εἶρηκεν· οὐκ ὀρθῶς ζητεῖ τοῦτο λέγων. Οὐ γὰρ ἦν Ἀντωνίου τὸ τοῦ θανάτου κρῖμα, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ, τοῦ καὶ περὶ ἐκείνου κρίναντος, καὶ περὶ τούτου ἀποκαλύψαντος. Μόνον δὲ Ἀντωνίου τοῦτο θαῦμα ἦν, ὅτι ἐν τῷ ὄρει καθήμενος, εἶχε τὴν μὲν καρδίαν νήφουσαν, τὸν δὲ Κύριον δεικνύοντα αὐτῷ τὰ μακράν.

Καὶ γάρ ποτε πάλιν, καθήμενος ἐν τῷ ὄρει καὶ ἀναβλέψας, εἶδεν ἐν τῷ ἀέρι ἀναγόμενόν τινα, πολλήν τε τῶν ἀπαντώντων γινομένην τὴν χαράν. Εἶτα θαυμάζων καὶ μακαρίζων τὸν τοιοῦτον χορὸν, ἤρχετο μαθεῖν, τί ἂν εἴη τοῦτο. Καὶ εὐθύς ἦλθεν αὐτῷ φωνή, ταύτην εἶναι τοῦ Ἄμοῦν τὴν ψυχὴν, τοῦ ἐν τῇ Νιτρία μοναχοῦ. Ἦν δὲ οὗτος ἕως γήρως ἀσκητῆς διαμείνας. Καὶ τὸ διάστημα δὲ τὸ ἀπὸ Νιτρίας ἕως τοῦ ὄρους, ἔνθα ἦν ὁ Ἀντώνιος, ἡμερῶν ἔστι δεκατριῶν. Οἱ τοίνυν ὄντες μετὰ Ἀντωνίου, βλέποντες τὸν γέροντα θαυμάζοντα, ἠξίωσαν μαθεῖν καὶ ἤκουσαν, ὅτι ἄρτι τετελεύτηκεν ὁ Ἄμοῦν. Ἦν γὰρ γνώριμος, διὰ τὸ πυκνότερον αὐτὸν ἐκεῖ παραγίνεσθαι, καὶ πολλὰ καὶ δι' αὐτοῦ σημεῖα γεγενῆσθαι ἐξ ὧν ἔν ἐστι τοῦτο· Ποτὲ χρείας γενομένης παρελθεῖν αὐτὸν τὸν ποταμὸν τὸν λεγόμενον Λύκον ἦν δὲ τότε πλημμύρα τῶν ὑδάτων\$, ἠξίωσε τὸν σὺν αὐτῷ Θεόδωρον μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ γενέσθαι, ἵνα μὴ ἀλλήλους ἴδωσι γυμνοὺς, ἐν τῷ διανήχεσθαι τὸ ὕδωρ. Εἶτα ἀπελθόντος τοῦ Θεοδώρου, ἠσχύνετο πάλιν καὶ ἑαυτὸν ἰδεῖν γυμνόν. Ἔως τοίνυν ἠσχύνετο, καὶ ἐφρόντιζεν, ἐξαίφνης ἀπηνέχθη εἰς τὸ πέραν. Ὁ οὖν Θεόδωρος, καὶ αὐτὸς ἀνὴρ εὐλαβῆς, ἐγγίσας καὶ ἑωρακῶς αὐτὸν προλαβόντα, καὶ μὴθ' ὄλως ὕδατι βραχέντα, ἠξίου μαθεῖν τὸν τρόπον τοῦ περάματος. Ὡς δὲ ἑώρα μὴ θέλοντα εἰπεῖν αὐτὸν, δισχυρίζετο, κατέχων αὐτοῦ τοὺς πόδας, μὴ πρότερον ἐξαφεῖναι, πρὶν ἂν μάθῃ παρ' αὐτοῦ. Βλέπων τοιγαροῦν ὁ Ἄμοῦν τὸ φιλόνεικον τοῦ Θεοδώρου, μάλιστα καὶ διὰ τὸν λόγον, ὃν εἶπεν, ἀπήτησε καὶ αὐτὸς μηδενὶ λέγειν αὐτὸν ἕως θανάτου αὐτοῦ· καὶ οὕτως ἀπήγγειλε, βεβαστάχθαι καὶ τεθεῖσθαι αὐτὸν εἰς τὸ πέραν· μήτε δὲ περιπεπατηκέναι εἰς τὸ ὕδωρ, μὴθ' ὄλως εἶναι τοῦτο δυνατὸν ἀνθρώποις, εἰ μὴ μόνῳ τῷ Κυρίῳ, καὶ οἷς ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ, ὡς τῷ μεγάλῳ ἀποστόλῳ Πέτρῳ πεποίηκεν. Ὁ μὲν οὖν Θεόδωρος μετὰ θάνατον τοῦ Ἄμοῦν διηγήσατο τοῦτο· οἱ δὲ μοναχοὶ, οἷς εἶπεν ὁ Ἀντώνιος περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἄμοῦν, ἐσημειώσαντο τὴν ἡμέραν· καὶ ἀνελθόντων τῶν ἀδελφῶν ἀπὸ τῆς Νιτρίας μετὰ τριάκοντα ἡμέρας, ἐπύθοντο, καὶ ἔγνωσαν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ τῇ ὥρᾳ κεκοιμησθαι

τὸν Ἀμοῦν, ἐν ἣ τὴν ψυχὴν εἶδεν ἀναφερομένην ὁ γέ-
ρων αὐτοῦ. Καὶ πάνυ καὶ οὔτοι κάκεινοι τὸ καθαρὸν τῆς ψυχῆς
ἐθαύμαζον Ἀντωνίου, πῶς τὸ ἀπὸ διαστή-
ματος ἡμερῶν δεκατριῶν γενόμενον παρ' αὐτὰ μεμάθηκε, καὶ τὴν ψυχὴν
εἶδεν ἀναγομένην.

Καὶ μὴν καὶ Ἀρχέλαός ποτε ὁ κόμης, εὐρῶν
αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει τῷ ἔξω, προσεύξασθαι μόνον
ἠξίωσεν αὐτὸν περὶ Πολυκρατείας τῆς ἐν Λαοδικεῖα
θαυμαστῆς καὶ Χριστοφόρου παρθένου. Ἐπασχε γὰρ
ἐκείνη δεινῶς τὸν στόμαχον καὶ τὸ πλευρὸν ἀπὸ τῆς
ἄγαν ἀσκήσεως, καὶ ὅλη ἦν ἀσθενῆς τῷ σώματι. Ὁ
μὲν οὖν Ἀντώνιος ἠΰχετο· ὁ δὲ κόμης ἐσημειώσατο
τὴν ἡμέραν, ἐν ἣ γέγονεν ἡ εὐχή· καὶ ἀπελθὼν εἰς
τὴν Λαοδίκειαν, εὗρεν ὑγιή τὴν παρθένον. Πυρθανό-
μενος δὲ, πότε καὶ ποία ἡμέρα πέπαυται τῆς
ἀσθενείας, προήνεγκε τὸν χάρτην, ἐν ᾧ τὸν χρόνον
τῆς εὐχῆς ἔγραψε· καὶ μαθὼν, ἔδειξε καὶ αὐτὸς εὐθὺς
τὴν ἐν τῷ χάρτη γραφήν· καὶ πάντες ἐθαύμασαν ἐπι-
γνόντες, ὅτι τότε πέπαυκεν ὁ Κύριος αὐτὴν τῶν
πόνων, ὅτε ἦν εὐχόμενος ὁ Ἀντώνιος καὶ παρακα-
λῶν τὴν ἀγαθότητα τοῦ Σωτῆρος περὶ αὐτῆς.

Καὶ περὶ τῶν ἐρχομένων δὲ πρὸς αὐτὸν πολλά-
κις προέλεγε πρὸ ἡμερῶν, ἦν δὲ ὅτε καὶ πρὸ μηνός,
καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἤρχοντο· οἱ μὲν γὰρ ἔνεκα
τοῦ μόνον ἰδεῖν αὐτὸν ἤρχοντο, οἱ δὲ δι' ἀσθένειαν,
καὶ ἄλλοι πάσχοντες ὑπὸ δαιμόνων. Καὶ πάντες οὐ
σκυλμὸν οὐδὲ ζημίαν ἠγοῦντο τὸν κόπον τῆς ὁδοῦ·
ἀνέκαμπτε γὰρ ἔκαστος αἰσθόμενος τῆς ὠφελείας.
Τοιαῦτα δὲ λέγων καὶ βλέπων, ἠξίου μηδένα θαυμά-
ζειν αὐτὸν ἐν τούτῳ· ἀλλὰ μᾶλλον θαυμάζειν τὸν
Κύριον, ὅτι ἀνθρώποις ἡμῖν οὖσιν ἐχαρίσατο κατὰ
δύναμιν γινώσκειν αὐτόν.

Κατελθὼν δὲ ποτε πάλιν εἰς τὰ ἔξω μοναστή-
ρια, καὶ ἀξιωθείς εἰς πλοῖον εἰσελθεῖν, καὶ εὔξασθαι
μετὰ μοναχῶν, μόνος αὐτὸς ἀντελάβετο δεινῆς δυσ-
ωδίας καὶ πάνυ πικρᾶς. Τῶν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ λεγόντων,
ἰχθὺν εἶναι καὶ τάριχον ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ τούτων εἶναι
τὴν ὄσμην, αὐτὸς ἄλλην ἔλεγεν εἶναι τὴν δυσωδίαν·
ἔτι δὲ αὐτοῦ λέγοντος, νεώτερός τις ἔχων δαίμονα, ὃς
προεισελθὼν ἐκρύπτετο ἐν τῷ πλοίῳ, εὐθὺς ἀνέκρα-
ξεν. Ἐπιτιμηθεὶς δὲ ὁ δαίμων ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυ-

ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐξῆλθε· καὶ ὁ μὲν ἄνθρωπος γέγονεν ὑγιής· πάντες δὲ ἔγνωσαν, ὅτι τοῦ δαίμονος ἦν ἡ δυσωδία.

Καὶ ἄλλος δὲ τις τῶν ἐπιφανῶν ἦλθεν ἔχων δαίμονα πρὸς αὐτόν. Ἦν δὲ ὁ δαίμων ἐκεῖνος οὕτω δεινός, ὡς τὸν ἐνεργούμενον μὴ γινώσκειν, εἰ πρὸς Ἀντώνιον ἦει· ἀλλὰ καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ τὰ περιττὰ κατήσθιεν. Οἱ μὲν οὖν ἀγαγόντες αὐτόν, παρεκάλουν τὸν Ἀντώνιον εὔξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ· ὁ δὲ Ἀντώνιος συμπαθὼν τῷ νεανίσκῳ, ἤρχετο· καὶ τὴν νύκτα πᾶσαν συνηγρύπνησεν αὐτῷ. Καὶ ὁ μὲν νεανίσκος, ἐξαίφνης ἐπελθὼν τῷ Ἀντωνίῳ περὶ τὴν ἕω, ὤθησεν αὐτόν· τῶν δὲ σὺν ἐκείνῳ ἐλθόντων ἀγανακτούντων, ἔφη ὁ Ἀντώνιος· Μὴ χαλεπαίνετε τῷ νεανίσκῳ· οὐ γὰρ αὐτός ἐστιν, ἀλλ' ὁ ἐν αὐτῷ δαίμων· ἐπιτιμηθεῖς δὲ, καὶ κελευσθεῖς ἐλαθῆναι εἰς ἀνύδρους τόπους, ἐμάνη, καὶ τοῦτο πεποίηκε. Δοξάζετε οὖν τὸν Κύριον· τὸ γὰρ οὕτως αὐτὸν ὀρμῆσαι κατ' ἐμοῦ σημεῖον ὑμῖν γέγονε τῆς τοῦ δαίμονος ἐξόδου. Ταῦτα τοῦ Ἀντωνίου εἰπόντος, εὐθύς ὁ νεανίσκος γέγονεν ὑγιής· καὶ λοιπὸν σωφρονήσας, ἔγνω, ὅπου τε ἦν, καὶ κατησπάζετο τὸν γέροντα εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ.

Πολλὰ τε ἄλλα τοιαῦτα συμφώνως καὶ ὁμαλῶς εἰρήκασι περὶ αὐτοῦ πλεῖστοι τῶν μοναχῶν δι' αὐτοῦ γεγενῆσθαι. Οὐκ ἔτι δὲ ταῦτα θαυμαστὰ τοσοῦτον, ὅσον τὰ ἄλλα θαυμασιώτερα μᾶλλον φαίνεται. Μέλλων γὰρ ἐσθίειν ποτὲ, καὶ ἀναστὰς εὔξασθαι περὶ τὴν ἐννάτην ὥραν, ἦσθετο ἑαυτὸν ἀρπαγέντα τῇ διανοίᾳ· καὶ, τὸ παράδοξον, ἐστὼς ἔβλεπεν ἑαυτὸν ὡσπερ ἔξωθεν ἑαυτοῦ γινόμενον, καὶ ὡς εἰς τὸν ἀέρα ὀδηγούμενον ὑπό τινων· εἶτα πικροὺς καὶ δεινούς τινας ἐστῶτας ἐν τῷ ἀέρι καὶ θέλοντας αὐτὸν κωλύσαι ὥστε μὴ διαβῆναι. Τῶν δὲ ὀδηγούντων ἀντιμαχομένων, ἀπήτουν ἐκεῖνοι λόγον, εἰ μὴ ὑπεύθυνος αὐτοῖς εἶη. Θελόντων τοίνυν συναῖραι λόγον ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, ἐκώλυον οἱ τὸν Ἀντώνιον ὀδηγοῦντες, λέγοντες ἐκείνοις· Τὰ μὲν ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ ὁ Κύριος ἀπήλειψεν· ἐξ οὗ δὲ γέγονε μοναχός, καὶ ἐπηγγείλατο τῷ Θεῷ, ἐξέστω λόγον ποιῆσαι. Τότε κατηγορούντων, καὶ μὴ ἐλεγχόντων, ἐλευθέρα γέγονεν αὐτῷ καὶ ἀκώλυτος ἡ ὁδός· καὶ εὐθύς εἶδεν ἑαυτὸν ὡσπερ ἐρχόμενον καὶ

πρὸς ἑαυτὸν ἐστῶτα, καὶ πάλιν ἦν ὅλως Ἐντῶνιος. Τότε τοῦ μὲν φαγεῖν αὐτὸς ἐπιλαθόμενος, ἔμεινε τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς στενάζων καὶ εὐχόμενος. Ἐθαύμαζε γὰρ βλέπων πρὸς πόσους ἡμῖν ἐστὶν ἡ πάλῃ, καὶ διὰ πόσων πόνων ἔχει τις διαβῆναι τὸν ἀέρα· καὶ ἐμνημόνευεν, ὅτι τοῦτό ἐστιν ὃ ἔλεγεν ὁ Ἀπόστολος· *Κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος.* Ἐν τούτῳ γὰρ ὁ ἐχθρὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν, ἐν τῷ μάχεσθαι καὶ πειράζειν διακωλύειν τοὺς διερχομένους. Δι' ὃ καὶ μάλιστα παρήγει· *Ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ· ἵνα μηδὲν ἔχων λέγειν περὶ ἡμῶν φαῦλον ὁ ἐχθρὸς καταισχυνηθῇ.* Ἡμεῖς δὲ, τοῦτο μαθόντες, μνημονεύωμεν τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· *Εἴτε ἐν σώματι, οὐκ οἶδα· εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, οὐκ οἶδα· ὁ Θεὸς οἶδεν.* Ἄλλ' ὁ μὲν Παῦλος ἕως τρίτου οὐρανοῦ ἠρπάγη, καὶ ἀκούσας ἄρρητα ῥήματα κατήλθεν· ὁ δὲ Ἐντῶνιος ἕως τοῦ ἀέρος ἑαυτὸν εἶδε φθάσαντα, καὶ ἀγωνισάμενον ἕως ἐλεύθερος φανῆ.

Εἶχε δὲ καὶ τοῦτο πάλιν χάρισμα. Ἐν γὰρ τῷ ὄρει κατὰ μόνας καθήμενος, εἴ ποτέ τι πρὸς ἑαυτὸν ζητῶν ἠπόρει, τοῦτο αὐτῷ παρὰ τῆς Προνοίας εὐχομένῳ ἀπεκαλύπτετο. Καὶ ἦν, κατὰ τὸ γεγραμμένον, θεοδίδακτος γενόμενος ὁ μακάριος. Μετὰ ταῦτα γοῦν διαλέξεως αὐτῷ ποτε γενομένης πρὸς τινὰ εἰσελθόντα πρὸς αὐτὸν, περὶ τῆς διαγωγῆς τῆς ψυχῆς, καὶ ποῖος μετὰ ταῦτα αὐτῇ τόπος ἔσται, τῇ ἐξῆς νυκτὶ καλεῖ τις αὐτὸν ἄνωθεν, λέγων· Ἐντῶνιε, ἀναστὰς ἔξελθε, καὶ βλέπε. Ἐξελθὼν τοίνυν, ἤδει γὰρ τίσιν ὑπακούειν ὀφείλει· καὶ ἐθεώρησέ τινα μακρὸν ἀναβλέψας, ἀειδῆ καὶ φοβερόν, ἐστῶτα καὶ φθάνοντα μέχρι τῶν νεφελῶν, καὶ ἀναβαίνοντάς τινας ὥσπερ ἐπτερωμένους· κάκεῖνον ἐκτείνοντα τὰς χεῖρας· καὶ τοὺς μὲν κωλυομένους παρ' αὐτοῦ, τοὺς δὲ ὑπεριπταμένους, καὶ διελθόντας λοιπὸν, ἀμερίμνως ἀνάγεσθαι. Ἐπὶ μὲν οὖν τοῖς τοιοῦτοις ἔτριζε τοὺς ὀδόντας ὁ μακρὸς ἐκεῖνος· ἐπὶ δὲ τοῖς ἀποπίπτουσιν, ἔχαιρε. Καὶ εὐθύς πρὸς Ἐντῶνιον ἐγένετο φωνή· Νόει τὸ βλεπόμενον· καὶ διανοιχθείσης αὐτοῦ τῆς διανοίας, ἐνενόει τῶν ψυχῶν εἶναι τὴν πάροδον, καὶ τὸν ἐστῶ-

τα μακρὸν εἶναι τὸν ἐχθρὸν τὸν φθονοῦντα τοῖς πιστοῖς· καὶ τοὺς μὲν ὑπευθύνους αὐτῷ κρατοῦντα καὶ κωλύοντα διελθεῖν, τοὺς δὲ μὴ πεισθέντας αὐτῷ μὴ δυνάμενον κρατεῖν ὡς ὑπερβαίνοντας. Τοῦτο πάλιν ἔωρακῶς, καὶ ὡσπερ ὑπομιμνησκόμενος, μᾶλλον ἠγωνίζετο προκόπτειν τοῖς ἔμπροσθεν καθ' ἡμέραν. Ταῦτα δὲ οὐχ ἑκὼν ἀπήγγελλεν αὐτός· ἐν δὲ τῷ χρονίζειν ἐν ταῖς εὐχαῖς καὶ καθ' ἑαυτὸν θαυμάζειν, πυνθανομένων τῶν συνόντων καὶ θλιβόντων αὐτὸν, ἠναγκάζετο λέγειν, ὡς πατήρ οὐ δυνάμενος κρύπτειν τοῖς τέκνοις· ἀλλὰ καὶ ἠγούμενος, ὅτι τὸ μὲν αὐτοῦ συνειδὸς ἐστὶ καθαρὸν, ἐκείνοις δὲ τὸ διήγημα γίνεται πρὸς ὠφέλειαν, μανθάνουσι τῆς ἀσκήσεως εἶναι καρπὸν ἀγαθὸν, τῶν τε πόνων πολλάκις παραμύθιον γίνεσθαι τὰς ὀπτασίας.

Πρὸς δὲ καὶ τὸ ἦθος ἀνεξίκακος ἦν, καὶ τὴν ψυχὴν ταπεινόφρων· τοιοῦτος γὰρ ὢν, τὸν τε κανόνα τῆς Ἐκκλησίας ὑπερφυῶς ἐτίμα, καὶ πάντα κληρικὸν τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι ἤθελεν ἑαυτοῦ. Τοῖς μὲν γὰρ ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις οὐκ ἠδεῖτο κλῖναι τὴν κεφαλὴν· διάκονος δὲ εἴ ποτε πρὸς αὐτὸν ὠφελείας χάριν ἀπῆντα, τὰ μὲν πρὸς ὠφέλειαν διελέγετο· τὰ δὲ τῆς εὐχῆς αὐτῷ παρεχώρει, οὐκ αἰδούμενος μανθάνειν καὶ αὐτός. Καὶ γὰρ πολλάκις ἐπυνθάνετο, καὶ ἠξίου παρὰ τῶν συνόντων ἀκούειν· καὶ ὠμολόγει ὠφελεῖσθαι, εἴ τι χρήσιμόν τις ἔλεγε. Καὶ μὴν καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ χάριν εἶχε πολλὴν καὶ παράδοξον. Εἶχε δὲ καὶ τοῦτο τὸ χάρισμα παρὰ τοῦ Σωτήρος· εἰ γὰρ μετὰ τοῦ πλήθους τῶν μοναχῶν παρῆν, καὶ τοῦτον ἰδεῖν τις ἐβούλετο μὴ πρότερον γινώσκων, προσελθὼν εὐθύς, τοὺς μὲν ἄλλους ὑπερέβαινε, πρὸς αὐτὸν δὲ ἔτρεχεν, ὡς ὑπὸ τῶν ὄψεων αὐτοῦ ἐλκόμενος. Οὐχ ὕψει δὲ, οὐδὲ τῷ πλάτει διέφερε τῶν ἄλλων, ἀλλὰ τῇ τῶν ἡθῶν καταστάσει, καὶ τῇ τῆς ψυχῆς καθαρότητι. Ἀθορύβου γὰρ οὔσης τῆς ψυχῆς, ἀταράχους εἶχε καὶ τὰς ἔξωθεν αἰσθήσεις· ὡς ἀπὸ τῆς χαρᾶς τῆς ψυχῆς ἰλαρὸν ἔχειν καὶ τὸ πρόσωπον, καὶ ἀπὸ τῶν τοῦ σώματος κινημάτων αἰσθῆσθαι καὶ νοεῖν τὴν τῆς ψυχῆς κατάστασιν, κατὰ τὸ γεγραμμένον· *Καρδίας εὐφραينوμένης, θάλλει πρόσωπον· ἐν δὲ λύπαις οὔσης, σκυθρωπάζει*. Οὕτως Ἰακῶβ ἐπέγνω τὸν

Λάβαν ἐπιβουλὴν ἐνθυμούμενον, καί φησι πρὸς τὰς γυναῖκας· Οὐκ ἔστι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς ὑμῶν ὡς χθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν· οὕτως ὁ Σαμουὴλ ἐπέγνω τὸν Δαβίδ· χαροποιοὺς γὰρ εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τοὺς ὀδόντας ὡς γάλα λευκούς. Οὕτως καὶ ὁ Ἀντώνιος ἐπιγινώσκετο· οὐδέποτε γὰρ ἐταράττετο, γαληνιώσης αὐτοῦ τῆς ψυχῆς· οὐδέποτε σκυθρωπὸς ἐγένετο, χαιρούσης αὐτοῦ τῆς διανοίας. Καὶ τῇ πίστει δὲ πάνυ θαυμαστὸς ἦν καὶ εὐσεβής. Οὔτε γὰρ Μελετιανοῖς τοῖς σχισματικοῖς ποτε κεκοινώνηκεν, εἰδὼς αὐτῶν τὴν ἐξ ἀρχῆς πονηρίαν καὶ ἀποστασίαν· οὔτε Μανιχαίοις, ἢ ἄλλοις τισὶν αἰρετικοῖς ὠμίλησε φιλικὰ, ἢ μόνον ἄχρι νουθεσίας τῆς εἰς εὐσέβειαν μεταβολῆς· ἠγούμενος καὶ παραγγέλλων τὴν τούτων φιλίαν καὶ ὁμιλίαν βλάβην καὶ ἀπώλειαν εἶναι ψυχῆς. Οὕτω γοῦν καὶ τὴν τῶν Ἀρειανῶν αἵρεσιν ἐβδελύσσετο, παρήγγελλέ τε πᾶσι μῆτε ἐγγίξιν αὐτοῖς, μῆτε τὴν κακοπιστίαν αὐτῶν ἔχειν. Ἀπελθόντας γοῦν ποτέ τινας πρὸς αὐτὸν τῶν Ἀρειομανιτῶν, ἀνακρίνας καὶ μαθὼν ἀσεβοῦντας, ἐδίωξεν ἀπὸ τοῦ ὄρους, λέγων ὄφρων ἰοῦ χεῖρονας εἶναι τοὺς λόγους αὐτῶν.

Καὶ ψευσαμένων δὲ ποτε τῶν Ἀρειανῶν, ὡς ἐκείνοις τὰ αὐτὰ φρονοῦντος, ἠγανάκτει καὶ ἐθυμοῦτο κατ' ἐκείνων. Εἶτα παρακληθεὶς παρά τε τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἀδελφῶν πάντων, κατήλθεν ἀπὸ τοῦ ὄρους· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τοὺς Ἀρειανοὺς ἀπεκήρυξεν· αἵρεσιν ἐσχάτην λέγων εἶναι ταύτην, καὶ πρόδρομον τοῦ Ἀντιχρίστου. Ἐδίδασκέ τε τὸν λαὸν μὴ εἶναι κτίσμα τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, μηδὲ ἐξ οὐκ ὄντων γεγενῆσθαι· ἀλλ' ὅτι αἰδιός ἐστι τῆς τοῦ Πατρὸς οὐσίας Λόγος καὶ Σοφία. Δι' ὃ καὶ ἀσεβὲς ἐστι λέγειν· Ἦν ὅτε οὐκ ἦν· ἦν γὰρ αἰὶ ὁ Λόγος συνυπάρχων τῷ Πατρί· ὅθεν μηδὲ μίαν ἔχετε κοινωνίαν πρὸς τοὺς ἀσεβεστάτους Ἀρειανούς· Οὐδεμία γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος. Ὑμεῖς μὲν γὰρ εὐσεβοῦντες Χριστιανοὶ ἐστε· ἐκεῖνοι δὲ, κτίσμα λέγοντες τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Λόγον, οὐδὲν διαφέρουσιν ἐθνικῶν, λατρεύοντες τῇ κτίσει παρά τὸν κτίσαντα Θεόν. Πιστεύσατε δὲ, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις πᾶσα ἀγανακτεῖ κατ' αὐτῶν·

ὅτι τὸν κτίστην καὶ Κύριον τοῦ παντός, ἐν ᾧ τὰ πάντα γέγονε, τοῦτον τοῖς γενητοῖς συναριθμοῦσιν. Οἱ μὲν οὖν λαοὶ πάντες ἔχαιρον ἀκούοντες παρὰ τοῦ τοιοῦτου ἀνδρὸς ἀναθεματιζομένην τὴν χριστομάχον αἴρεσιν· οἱ δὲ τῆς πόλεως πάντες συνέτρεχον ἰδεῖν τὸν Ἀντώνιον. Ἑλληνές τε καὶ αὐτοὶ οἱ λεγόμενοι αὐτῶν ἱερεῖς, εἰς τὸ Κυριακὸν ἤρχοντο λέγοντες· Ἀξιούμεν ἰδεῖν τὸν τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπον· πάντες γὰρ αὐτὸν οὕτως ἐκάλουν. Καὶ γὰρ κάκει πολλοὺς δι' αὐτοῦ ἐκαθάρισεν ὁ Κύριος ἀπὸ δαιμόνων, καὶ βλαβέντας τὴν διάνοιαν ἴασατο. Πολλοὶ δὲ καὶ Ἑλληνες ἠξίουσαν κἂν μόνον ἄπτεσθαι τοῦ γέροντος, πιστεύοντες ὠφελεῖσθαι. Ἀμέλει τοσοῦτοι γεγόνασι Χριστιανοὶ ἐν ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκείναις, ὅσους ἂν τις εἶδεν ἐνιαυτῷ γενομένους. Εἶτα, τινῶν νομιζόντων ἐκ τῶν ὄχλων αὐτὸν ταραττεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἀποτρεπόντων ἀπ' αὐτοῦ πάντας, αὐτὸς οὐ ταραττόμενος ἔλεγε, μὴ πλείους εἶναι τούτους ἐκείνων, μεθ' ὧν ἐν τῷ ὄρει παλαιομέν δαιμόνων. Ὅτε δὲ ἀπεδήμει, καὶ προεπέμπομεν αὐτὸν, ὡς ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πύλην, ὀπισθὲν τις ἐβόα γυνή· Μεῖνον, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ἡ θυγάτηρ μου δεινῶς ὑπὸ δαίμονος ἐνοχλεῖται· μεῖνον, παρακαλῶ, μὴ κάγῶ κινδυνεύσω τρέχουσα. Ἀκούσας ὁ γέρον, καὶ ἀξιωθεὶς παρ' ἡμῶν, θέλων ἔμεινεν. Ὡς δὲ ἤγγισεν ἡ γυνή, ἡ μὲν παῖς ἔρριπτο χαμαί· τοῦ δὲ Ἀντωνίου προσευξαμένου, καὶ τὸν Χριστὸν ὀνομάσαντος, ἠγέρθη ἡ παῖς ὑγιής, ἐξελθόντος τοῦ ἀκαθάρτου δαίμονος. Ἡ τε μήτηρ εὐλόγει τὸν Θεὸν, καὶ πάντες ηὐχαρίστουν. Καὶ αὐτὸς δὲ ἔχαιρεν ἀποδημῶν, ὡς εἰς τὸν ἴδιον οἶκον, εἰς τὸ ὄρος. Καὶ φρόνιμος δὲ ἦν λίαν· καὶ τὸ θαυμαστὸν, ὅτι, γράμματα μὴ μαθὼν, ἀγγίνους ἦν καὶ συνετὸς ἄνθρωπος. Ποτὲ γοῦν φιλόσοφοι δύο ἦλθον πρὸς αὐτὸν Ἑλληνες, νομίζοντες δύνασθαι τὸν Ἀντώνιον πειράσαι· ἦν δὲ ἐν τῷ ὄρει τῷ ἔξω· ὁ δὲ ἐκ τοῦ προσώπου συνεὶς τοὺς ἀνθρώπους, ἐξελθὼν πρὸς αὐτούς, ἔφη δι' ἑρμηνέως· Τί τοσοῦτον ἐσκύλητε, ὦ φιλόσοφοι, πρὸς μωρὸν ἄνθρωπον; Τῶν δὲ εἰπόντων, μὴ εἶναι μωρὸν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ μάλα φρόνιμον, ἔφη πρὸς αὐτούς· Εἰ μὲν πρὸς μωρὸν ἦλθετε, περιττὸς

ὕμῶν ὁ κάματος· εἰ δὲ νομίζετέ με φρόνιμον εἶναι, γίνεσθε ὡς ἐγώ· δεῖ γὰρ τὰ καλὰ μιμεῖσθαι. Καὶ εἰ μὲν ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἠρχόμην, ἐμιμησάμην ἂν ὑμᾶς· εἰ δὲ ὑμεῖς πρὸς ἐμὲ, γίνεσθε ὡς ἐγώ· Χριστιανὸς γὰρ εἶμι. Οἱ δὲ θαυμάζοντες ἀνεχώρουν ἔβλεπον γὰρ καὶ δαίμονας φοβουμένους τὸν Ἀντώνιον.

Ἄλλων δὲ πάλιν τοιούτων ἀπαντησάντων πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει τῷ ἔξω, καὶ νομιζόντων χλευάζειν, ὅτι μὴ μεμάθηκε γράμματα, λέγει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἀντώνιος· Ὑμεῖς δὲ τί λέγετε; Τί πρῶτόν ἐστι, νοῦς ἢ γράμματα; καὶ τί τίνος αἴτιον, ὁ νοῦς τῶν γραμμάτων, ἢ τὰ γράμματα τοῦ νοῦ; Τῶν δὲ εἰπόντων πρῶτον εἶναι τὸν νοῦν, καὶ τῶν γραμμάτων εὐρέτην· ἔφη ὁ Ἀντώνιος· ὦ, τοίνυν ὁ νοῦς ὑγιαίνει, τούτῳ οὐκ ἀναγκαῖα τὰ γράμματα. Τοῦτο καὶ τοὺς παρόντας καὶ αὐτοὺς ἐξέπληξεν. Ἀπῆλθον οὖν θαυμάζοντες, ὅτι τοσαύτην ἔβλεπον ἐν ιδιώτῃ σύνεσιν· καὶ γὰρ οὐχ ὡς ἐν ὄρει τραφεῖς, κάκεῖ γέρον γενόμενος, ἄγριον εἶχε τὸ ἦθος· ἀλλὰ καὶ χαρίεις ἦν καὶ πολιτικός. Τὸν δὲ λόγον εἶχεν ἠρτυμένον τῷ θείῳ ἅλατι· ὥστε μηδένα φθονεῖν, χαίρειν δὲ μᾶλλον ἐπ' αὐτῷ πάντας τοὺς ἐρχομένους πρὸς αὐτόν.

Ἀμέλει μετὰ ταῦτα πάλιν ἐλθόντων ἐτέρων τινῶν ἦσαν δὲ οὗτοι τῶν παρ' Ἑλλησι δοκούντων εἶναι σοφῶν· καὶ ἀπαιτούντων αὐτὸν λόγον περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ πίστεως· ἐπιχειρούντων δὲ συλλογίζεσθαι περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου σταυροῦ, καὶ βουλομένων χλευάζειν· ὀλίγον ἐπισχῶν ὁ Ἀντώνιος, καὶ πρῶτον οἰκτεῖρας αὐτοὺς ἐπὶ τῇ ἀγνωσίᾳ, ἔλεγε δι' ἑρμηνέως, τοῦ καλῶς τὰ ἐκείνου διερμηνεύοντος· Τί κάλλιόν ἐστι, σταυρὸν ὁμολογεῖν, ἢ μοιχείας καὶ παιδοφθορίας προσάπτειν τοῖς παρ' ὑμῖν λεγομένοις θεοῖς; Τὸ μὲν γὰρ παρ' ἡμῶν λεγόμενον ἀνδρίας ἐστὶ τεκμήριον, καὶ καταφρονήσεως θανάτου γνώρισμα· τὰ δὲ ὑμέτερα ἀσελγείας ἐστὶ πάθη. Ἐπειτα τί βέλτιόν ἐστι, λέγειν, ὅτι ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος οὐκ ἐτράπη· ἀλλ' ὁ αὐτὸς ὢν, ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ εὐεργεσίᾳ τῶν ἀνθρώπων ἀνείληφε σῶμα ἀνθρώπινον, ἵνα, τῇ ἀνθρωπίνῃ γενέσει κοινωνήσας, ποιήσῃ τοὺς ἀνθρώπους κοινωνῆσαι θείας καὶ νοερᾶς φύσεως· ἢ ἐν ἀλόγοις ἐξομοιοῦν τὸ Θεῖον, καὶ διὰ τοῦτο σέβειν

τετράποδα, καὶ ἔρπετὰ, καὶ ἀνθρώπων εἰκόνας;
Ταῦτα γὰρ ὑμῶν ἐστὶ τῶν σοφῶν τὰ σεβάσματα.
Πῶς δὲ χλευάζειν τολμᾶτε ἡμᾶς, λέγοντας τὸν
Χριστὸν ἄνθρωπον πεφανερῶσθαι ὅπου γε ὑμεῖς,
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὴν ψυχὴν χωρίζοντες, φάσκετε
πεπλανῆσθαι αὐτὴν καὶ πεπτωκέναι ἀπὸ τῆς ἀψίδος
τῶν οὐρανῶν εἰς σῶμα· καὶ εἶθε εἰς ἀνθρώπινον μό-
νον, καὶ μὴ εἰς τετράποδα καὶ ἔρπετὰ μεταβαίνειν
καὶ μεταπίπτειν. Ἡ μὲν γὰρ ἡμετέρα πίστις ἐπὶ
σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν
λέγει· ὑμεῖς δὲ πλανᾶσθε, ὅτι περὶ ἀγεννήτου ψυχῆς
ἐξηγεῖσθε. Καὶ ἡμεῖς μὲν τὸ δυνατὸν καὶ φιλόανθρω-
πον τῆς Προνοίας φρονοῦμεν, ὅτι καὶ τοῦτο οὐκ ἀδύ-
νατον ἦν τῷ Θεῷ· ὑμεῖς δὲ, εἰκόνα τοῦ νοῦ τὴν ψυχὴν
λέγοντες, πτώματα προσάπτετε αὐτῇ, καὶ τρεπτὴν
αὐτὴν μυθολογεῖτε· καὶ λοιπὸν καὶ αὐτὸν τὸν νοῦν
διὰ τὴν ψυχὴν τρεπτὸν εἰσάγετε. Ὅποια γὰρ ἦν ἡ
εἰκὼν, τοιοῦτον ἀνάγκη κάκεῖνον εἶναι, οὗ ἐστὶν ἡ εἰ-
κὼν. Ὅτ' ἂν δὲ περὶ τοῦ νοῦ τοιαῦτα νομίζετε, ἐν-
θυμεῖσθε, ὅτι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Πατέρα τοῦ νοῦ
βλασφημεῖτε.

Περὶ δὲ τοῦ σταυροῦ τί βέλτιον ἂν εἴποιτε,
ἐπιβουλής ἐπαγομένης παρὰ πονηρῶν ὑπομένειν
σταυρὸν, καὶ μὴ πτήσσειν τὸν ὅπως δήποτε θάνατον
ἐπαγόμενον· ἢ πλάνας Ὀσίριδος καὶ Ἰσιδος, καὶ
ἐπιβουλάς Τυφῶνος, καὶ Κρόνου φυγὴν, καὶ τέκνων
καταπόσεις, καὶ πατροκτονίας μυθολογεῖν; Ταῦτα
γὰρ ὑμῶν ἐστὶ τὰ σοφά. Πῶς δὲ, χλευάζοντες τὸν
σταυρὸν, οὐ θαυμάζετε τὴν ἀνάστασιν; Οἱ γὰρ τοῦτο
εἰπόντες κάκεῖνο ἔγραψαν. Ἡ διὰ τί, μνημονεύοντες
τοῦ σταυροῦ, σιωπᾶτε περὶ τῶν ἐγεθθέντων νεκρῶν,
καὶ τῶν ἀναβλεψάντων τυφλῶν, καὶ τῶν θεραπευ-
θέντων παραλυτικῶν, τῶν τε καθαρισθέντων λεπρῶν
καὶ τῆς ἐπὶ τὴν θάλασσαν πεζοπορίας, τῶν τε ἄλλων
σημείων καὶ τεραστίων, ἅπερ οὐκέτι ἄνθρωπον,
ἀλλὰ Θεὸν δείκνυσι τὸν Χριστόν; Πάνυ μοι δοκεῖτε
ἀδικεῖν ἑαυτοὺς, καὶ μὴ γνησίως ἐντετυχηκέναι ταῖς
Γραφαῖς ἡμῶν. Ἄλλ' ἐντυγχάνετε μὲν ὑμεῖς, καὶ
βλέπετε, ὅτι ἃ πεποίηκεν ὁ Χριστὸς, Θεὸν αὐτὸν
ἀποδεικνύουσιν, ἐπιδημήσαντα ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀν-
θρώπων.

Εἶπατε δὲ καὶ ὑμεῖς ἡμῖν τὰ ὑμέτερα. Τί δ' ἂν εἴποιτε περὶ τῶν ἀλόγων, ἢ ἀλογίαν καὶ ἀγριότητα; Ἐὰν δὲ, ὡς ἀκούω, θελήσητε λέγειν μυθικῶς λέγεσθαι ταῦτα παρ' ὑμῖν· καὶ ἀλληγορεῖτε ἄρπαγὴν Κόρης εἰς τὴν γῆν, καὶ Ἡφαίστου χολότητα εἰς τὸ πῦρ, καὶ Ἥραν εἰς τὸν ἀέρα, καὶ Ἀπόλλωνα εἰς τὸν ἥλιον, καὶ Ἄρτεμιν μὲν εἰς τὴν σελήνην, τὸν δὲ Ποσειδῶνα εἰς τὴν θάλασσαν· οὐδὲν ἦττον αὐτὸν οὐ Θεὸν σέβετε, ἀλλὰ τῇ κτίσει λατρεύετε παρὰ τὸν τὰ πάντα κτίσαντα Θεόν. Εἰ γὰρ, ὅτι καλὴ ἢ κτίσις, τοιαῦτα συνεθήκατε· ἀλλ' ἔδει μέχρι τοῦ θαυμάσαι μόνον ὑμᾶς γενέσθαι, καὶ μὴ θεοποιῆσαι τὰ ποιήματα· ἵνα μὴ τὴν τοῦ Δημιουργοῦ τιμὴν τοῖς γεννητοῖς παρέχητε. Ἐπεὶ ὦρα ὑμᾶς καὶ τοῦ ἀρχιτέκτονος τὴν τιμὴν εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην οἰκίαν μεταφέρειν, ἢ τὴν τοῦ στρατηγοῦ εἰς τὸν στρατιώτην. Τί τοίνυν πρὸς ταῦτα λέγετε, ἵνα γινώμεν, εἰ ἄξιόν τι χλεύης ὁ σταυρὸς ἔχει;

Ἐκείνων δὲ διαπορούντων, καὶ στρεφομένων ὧδε κάκεισε, μειδιάσας ὁ Ἀντώνιος ἔφη πάλιν δι' ἑρμηνέως· Ταῦτα μὲν καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ὀψεως ἔχει τὸν ἔλεγχον· ἐπειδὴ δὲ μᾶλλον ὑμεῖς τοῖς ἀποδεικτικοῖς λόγοις ἐπερείδεσθε, καὶ ταύτην ἔχοντες τὴν τέχνην, βούλεσθε καὶ ἡμᾶς μὴ ἄνευ τῆς διὰ τῶν λόγων ἀποδείξεως θεοσεβεῖν· εἶπατε πρῶτον ὑμεῖς, τὰ πράγματα, καὶ μάλιστα ἢ περὶ τοῦ Θεοῦ γινώσις, πῶς ἀκριβῶς διαγινώσκειται, δι' ἀποδείξεως λόγων, ἢ δι' ἐνεργείας πίστεως; καὶ τί πρεσβύτερόν ἐστιν, ἢ δι' ἐνεργείας πίστις, ἢ ἢ διὰ λόγων ἀπόδειξις; Τῶν δὲ ἀποκριναμένων, πρεσβυτέραν εἶναι τὴν δι' ἐνεργείας πίστιν, καὶ ταύτην εἶναι τὴν ἀκριβῆ γινώσιν· ἔφη ὁ Ἀντώνιος· Καλῶς εἶπατε· ἢ μὲν γὰρ πίστις ἀπὸ διαθέσεως ψυχῆς γίνεται· ἢ δὲ διαλεκτικὴ ἀπὸ τέχνης τῶν συντιθέντων ἐστίν. Οὐκοῦν οἷς πάρεστιν ἢ διὰ πίστεως ἐνέργεια, τούτοις οὐκ ἀναγκαῖα, ἢ τάχα καὶ περιττὴ ἢ διὰ λόγων ἀπόδειξις. Καὶ γὰρ ὅπερ ἡμεῖς ἐκ πίστεως νοοῦμεν, τοῦτο ὑμεῖς διὰ λόγων κατασκευάζειν πειρᾶσθε· καὶ πολλάκις οὐδὲ φράσαι ἂ νοοῦμεν δύνασθε· ὥστε βελτίων καὶ ὀχυρωτέρα ἢ διὰ πίστεως ἐνέργεια τῶν σοφιστικῶν ὑμῶν συλλογισμῶν.

Ἡμεῖς τοίνυν οἱ Χριστιανοὶ οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγων Ἑλληνικῶν ἔχομεν τὸ μυστήριον· ἀλλ' ἐν δυνάμει πίστεως ἐπιχορηγουμένης ἡμῖν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ παρὰ Θεοῦ. Καὶ ὅτι ἀληθῆς ἐστὶν ὁ λόγος, ἰδοὺ νῦν, μὴ μαθόντες ἡμεῖς γράμματα, πιστεύομεν εἰς τὸν Θεὸν, ἐπιγινώσκοντες διὰ τῶν ποιημάτων αὐτοῦ τὴν εἰς πάντα πρόνοιαν. Καὶ ὅτι ἐνεργῆς ἐστὶν ἡ πίστις ἡμῶν, ἰδοὺ νῦν ἡμεῖς ἐπερειδόμεθα τῇ πίστει τῇ εἰς τὸν Χριστὸν, ὑμεῖς δὲ σοφιστικαῖς λογομαχίαις. Καὶ τὰ μὲν παρ' ὑμῖν τῶν εἰδώλων φάσματα καταργεῖται, ἡ δὲ παρ' ἡμῖν πίστις ἐπεκτείνεται πανταχοῦ. Καὶ ὑμεῖς μὲν συλλογιζόμενοι καὶ σοφίζόμενοι, οὐ μεταπίθετε ἀπὸ Χριστιανισμοῦ εἰς Ἑλληνισμόν· ἡμεῖς δὲ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν διδάσκοντες, ψιλοῦμεν ὑμῖν τὴν δεισδαιμονίαν, ἐπιγινώσκόντων πάντων τὸν Χριστὸν εἶναι Θεὸν, καὶ τοῦ Θεοῦ Υἱόν. Καὶ ὑμεῖς μὲν τῇ καλλιεπείᾳ οὐκ ἐμποδίζετε τὴν τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίαν· ἡμεῖς δὲ, ὀνομάζοντες τὸν ἐσταυρωμένον Χριστὸν, πάντας διώκομεν δαίμονας, οὓς ὑμεῖς φοβεῖσθε ὡς θεοῦς. Καὶ ἔνθα τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ γίνεται, ἀσθενεῖ μὲν μαγεία, οὐκ ἐνεργεῖ δὲ φαρμακεία.

Εἶπατε γοῦν, ποῦ νῦν ὑμῶν τὰ μαντεῖα; ποῦ αἱ τῶν Αἰγυπτίων ἐπαιδαί; ποῦ τῶν μάγων αἱ φαντασίαι; πότε ταῦτα πάντα πέπαυται καὶ ἡσθένησεν, εἰ μὴ ὅτε ὁ τοῦ Χριστοῦ σταυρὸς γέγονεν; Ἐὰρ οὖν ἄξιος οὗτος χλευῆς, ἢ μᾶλλον τὰ καταργούμενα παρ' αὐτοῦ καὶ ἐλεγχόμενα ἀσθενῆ; Καὶ γὰρ καὶ τοῦτο θαυμαστόν ἐστιν· ὅτι τὰ μὲν ὑμέτερα οὐδέποτε ἐδιώχθη, ἀλλὰ καὶ παρὰ ἀνθρώπων κατὰ πόλιν τιμᾶται· οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ διώκονται, καὶ μᾶλλον τὰ παρ' ἡμῖν ὑπὲρ τὰ ὑμέτερα ἀνθεῖ καὶ πληθύνει. Καὶ τὰ μὲν ὑμέτερα εὐφημούμενα καὶ περικλειόμενα διαφθείρεται· ἡ δὲ τοῦ Χριστοῦ πίστις καὶ ἡ διδασκαλία, χλευαζομένη παρ' ὑμῶν, καὶ διωχθεῖσα παρὰ βασιλέων πολλάκις, πεπλήρωκε τὴν οἰκουμένην. Πότε γὰρ οὕτω θεογνωσία ἐξέλαμψεν; ἢ πότε οὕτω σωφροσύνη καὶ ἀρετὴ παρθενίας ἐφάνη; ἢ πότε οὕτως ὁ θάνατος κατεφρονήθη, εἰ μὴ ὅτε ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ γέγονε; Τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἀμφιβάλλει βλέπων τοὺς μάρτυρας διὰ τὸν Χριστὸν καταφρονούντας τοῦ

θανάτου, βλέπων τὰς τῆς Ἐκκλησίας παρθέλους διὰ τὸν Χριστὸν καθαρὰ καὶ ἀμίαντα τὰ σώματα φυλαττούσας.

Καὶ ἔστι μὲν ἱκανὰ ταῦτα τεκμήρια δεῖξαι τὴν κατὰ Χριστὸν πίστιν μόνην ἀληθῆ εἶναι εἰς θεοσέβειαν. Ἴδου ἀκμὴν ὑμεῖς ἀπιστεῖτε ζητοῦντες τοὺς ἐκ τῶν λόγων συλλογισμούς. Ἡμεῖς μὲν οὐκ ἐν πειθοῖς σοφίας Ἑλληνικῆς λόγοις, ὡς εἶπεν ὁ διδάσκαλος ἡμῶν, ἀποδείκνυμεν· τῇ δὲ πίστει πείθομεν ἐναργῶς προλαμβανούση τὴν ἐκ τῶν λόγων κατασκευήν. Ἴδου πάρεσιν ὧδε ὑπὸ δαιμόνων πάσχοντες· ἦσαν δὲ τινες ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν ὑπὸ δαιμόνων ἐνοχλούμενοι, καὶ παραγαγὼν αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον, ἔφη· Ἡ ὑμεῖς τοῖς συλλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἢ ἂν βούλησθε τέχνη ἢ μαγεία, ἐπικαλούμενοι τὰ εἴδωλα ἑαυτῶν, καθάρισατε αὐτούς· ἢ, εἰ μὴ δύνασθε, κατάθεσθε τὴν πρὸς ἡμᾶς μάχην, καὶ ὄψεσθε τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ τὴν δύναμιν. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐπεκαλέσατο τὸν Χριστὸν, ἐσφράγισέ τε τοὺς πάσχοντας τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ δεύτερον καὶ τρίτον. Καὶ εὐθὺς ἔστησαν οἱ ἄνθρωποι ὀλόκληροι, σωφρονοῦντες καὶ εὐχαριστοῦντες τῷ Κυρίῳ λοιπόν. Καὶ οἱ μὲν λεγόμενοι φιλόσοφοι ἐθαύμαζον, καὶ ἀληθῶς ἐξεπλήττοντο ἐπὶ τῇ συνέσει τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τῷ γενομένῳ σημείῳ· ὁ δὲ Ἀντώνιος ἔφη, Τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ; οὐκ ἔσμεν ἡμεῖς οἱ ποιοῦντες, ἀλλ' ὁ Χριστός ἐστιν, ὁ διὰ τῶν εἰς αὐτὸν πιστευόντων ταῦτα ποιῶν. Πιστεύσατε οὖν καὶ ὑμεῖς· καὶ ὄψεσθε, ὅτι οὐ τέχνη λόγων τὰ παρ' ἡμῖν ἐστιν, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης τῆς εἰς τὸν Χριστὸν ἐνεργουμένης· ἦντινα ἐὰν σχοίητε καὶ ὑμεῖς, οὐκέτι τὰς διὰ λόγων ἀποδείξεις ζητήσετε· ἀλλ' αὐτάρκη τὴν εἰς τὸν Χριστὸν πίστιν ἠγήσεσθε. Ταῦτα τοῦ Ἀντωνίου τὰ ῥήματα· ἐκεῖνοι δὲ καὶ ἐν τούτῳ θαυμάζοντες, ἀνεχώρουν, κατασπαζόμενοι αὐτὸν, καὶ ὁμολογοῦντες ὠφελεῖσθαι παρ' αὐτοῦ.

Ἐφθασε δὲ καὶ μέχρι βασιλέων ἢ περὶ Ἀντωνίου φήμη. Ταῦτα γὰρ μαθόντες Κωνσταντῖνος ὁ Αὐγουστος, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Κωνσταντίος καὶ Κώνστας οἱ Αὐγουστοί, ἔγραφον αὐτῷ ὡς πατρὶ, καὶ ἠύχοντο λαμβάνειν ἀντίγραφα παρ' αὐτοῦ. Ἄλλ' οὔτε τὰ γράμματα περὶ πολλοῦ τινος ἐποιεῖτο, οὔτε ἐπὶ ταῖς

ἐπιστολαῖς ἐγεγήθει· ὁ αὐτὸς δὲ ἦν, οἷος καὶ πρὸ τοῦ γράφειν αὐτῷ τοὺς βασιλέας. Ὅτε δὲ ἐκομίζετο αὐτῷ τὰ γράμματα, ἐκάλει τοὺς μοναχοὺς, καὶ ἔλεγε· Μὴ θαυμάζετε, εἰ γράφει βασιλεὺς πρὸς ἡμᾶς, ἄνθρωπος γὰρ ἐστίν· ἀλλὰ μᾶλλον θαυμάζετε, ὅτι ὁ Θεὸς τὸν νόμον ἀνθρώποις ἔγραψε, καὶ διὰ τοῦ ἰδίου Υἱοῦ λελάληκεν ἡμῖν. Ἐβούλετο μὲν οὖν μὴ δέχεσθαι τὰς ἐπιστολάς, λέγων οὐκ εἰδέναι πρὸς τὰ τοιαῦτα, ἀντιγράφειν· προτραπεῖς δὲ παρὰ τῶν μοναχῶν, ὅτι Χριστιανοί εἰσιν οἱ βασιλεῖς, καὶ ἵνα μὴ ὡς προῤῥιφέντες σκανδαλισθῶσιν, ἐπέτρεπεν ἀναγινώσκεσθαι. Καὶ ἀντέγραφεν, ἀποδεχόμενος μὲν αὐτούς, ὅτι τὸν Χριστὸν προσκυνοῦσι, συνεβούλευε δὲ τὰ εἰς σωτηρίαν· καὶ μὴ μεγάλα ἠγεῖσθαι τὰ παρόντα, ἀλλὰ μᾶλλον μνημονεύειν τῆς μελλούσης κρίσεως, καὶ εἰδέναι, ὅτι ὁ Χριστὸς μόνος ἀληθῆς καὶ αἰώνιος ἐστὶ βασιλεὺς. Φιλανθρώπους τε αὐτοὺς εἶναι ἠξίου, καὶ φροντίζειν τοῦ δικαίου καὶ τῶν πτωχῶν. Κάκεῖνοι δεχόμενοι ἔχαιρον. Οὕτω παρὰ πᾶσιν ἦν προσφιλῆς, καὶ πάντες ἔχειν αὐτὸν ἠξίουσαν πατέρα.

Τοιοῦτος δὲ οὖν γινωσκόμενος, καὶ οὕτω πρὸς τοὺς ἀπαντῶντας ἀποκρινόμενος, ὑπέστρεφε πάλιν εἰς τὸ ἔνδον ὄρος. Καὶ τῆς μὲν συνήθους ἀσκήσεως εἶχετο· πολλάκις δὲ μετὰ τῶν εἰσερχομένων πρὸς αὐτὸν καθηζόμενος, καὶ περιπατῶν, ἀπηγεοῦτο, ὡς ἐν τῷ Δανιὴλ γέγραπται. Καὶ αὐτὸς μὲν μεθ' ὥρας ὡμίλει τὰ ἀκόλουθα τοῖς συνοῦσιν ἀδελφοῖς αὐτῷ· οἱ δὲ συνόντες ἠσθάνοντό τινα θεωρίαν αὐτὸν βλέπειν. Καὶ γὰρ καὶ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ γινόμενα πολλάκις, ἐν τῷ ὄρει τυγχάνων ἔβλεπε καὶ διηγήσατο Σαραπίωνι τῷ ἐπισκόπῳ, ἔνδον ὄντι καὶ βλέποντι τὸν Ἀντώνιον ἀσχοληθέντα τῇ ὀπτασίᾳ. Ποτὲ γοῦν καθηζόμενος καὶ ἐργαζόμενος, ὡσπερ ἐν ἐκστάσει γέγονε, καὶ πολὺς ἦν ἐν τῇ θεωρίᾳ στενάζων. Εἶτα μεθ' ὥραν στραφεὶς πρὸς τοὺς συνόντας, ἐστέναζε, καὶ ἔντρομος γενόμενος, ἤρχετο, καὶ κάμπτων τὰ γόνατα, διέμενεν ἐπὶ πολὺ. Καὶ ἀναστὰς ἔκλαιεν ὁ γέρων. Ἐντρομοὶ τοίνυν γενόμενοι οἱ συνόντες, καὶ πάνυ φοβηθέντες, ἠξίουσαν μαθεῖν παρ' αὐτοῦ· καὶ πολὺ διώχλησαν ἕως βιασθεῖς εἶπη. Ὁ δὲ καὶ οὕτω μέγα στενάξας· Ὡ τέκνα, βέλτιον, ἔλεγεν, ἀποθανεῖν, πρὸ τοῦ γενέσθαι

τὰ τῆς θεωρίας. Τῶν δὲ πάλιν ἀξιούντων, δακρύσας ἔλεγε· Μέλλει τὴν Ἐκκλησίαν ὀργὴ καταλαμβάνειν, καὶ μέλλει παραδίδοσθαι ἀνθρώποις ὁμοίοις ἀλόγοις κτήνεσιν. Εἶδον γὰρ τὴν τράπεζαν τοῦ Κυριακοῦ, καὶ περὶ αὐτὴν ἐστῶτας ἡμιόνους κύκλω πανταχόθεν, καὶ λακτίζοντας τὰ ἔνδον οὕτως, ὡς ἂν ἀτάκτως σκιρτώντων κτηνῶν γένοιτο λακτίσματα. Πάντως δὲ ἤσθεσθε, φησὶ, πῶς ἐστέναζον· ἤκουσα γὰρ φωνῆς λεγούσης· Βδελυχθήσεται τὸ θυσιαστήριόν μου. Ταῦτα εἶδεν ὁ γέρων· καὶ μετὰ δύο ἔτη γέγονεν ἡ νῦν ἔφοδος τῶν Ἀρειανῶν, καὶ ἡ ἀρπαγὴ τῶν ἐκκλησιῶν, ὅτε καὶ τὰ σκεύη μετὰ βίας ἀρπάσαντες, δι' ἔθνικῶν ἐποίουν βαστάζεσθαι· ὅτε καὶ τοὺς ἐθνικοὺς ἀπὸ τῶν ἐργαστηρίων ἠνάγκαζον συνάγεσθαι μετ' αὐτῶν· καὶ παρόντων αὐτῶν ἔπραττον ἐπὶ τῆς τραπέζης ὡς ἤθελον. Τότε πάντες ἡμεῖς ἐπέγνωμεν, ὅτι τὰ λακτίσματα τῶν ἡμιόνων ταῦτα προεμήνυε τῷ Ἀντωνίῳ, ἃ νῦν οἱ Ἀρειανοὶ ἀλόγως πράττουσιν ὡς τὰ κτήνη. Ὡς δὲ ταύτην εἶδε τὴν θεωρίαν, τοὺς συνόντας παρεκάλεσε, λέγων· Μὴ ἀθυμεῖτε, τέκνα· ὥσπερ γὰρ ὠργίσθη ὁ Κύριος, οὕτω πάλιν ἰάσεται. Καὶ πάλιν ταχέως ἀπολήψεται τὸν ἑαυτῆς κόσμον ἡ Ἐκκλησία, καὶ συνήθως ἀναλάμψει καὶ ὄψει τοὺς διωχθέντας ἀποκαθισταμένους, καὶ τὴν μὲν ἀσέβειαν πάλιν εἰς τοὺς ἰδίους φωλεοὺς ἀναχωροῦσαν, τὴν δὲ εὐσεβῆ πίστιν παρῤησιαζομένην μετὰ πάσης ἐλευθερίας πανταχοῦ· μόνον μὴ μιάνητε ἑαυτοὺς μετὰ τῶν Ἀρειανῶν. Οὐκ ἔστι γὰρ τῶν ἀποστόλων αὕτη ἡ διδασκαλία, ἀλλὰ τῶν δαιμόνων, καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῶν τοῦ διαβόλου· καὶ μᾶλλον ἄγονος, καὶ ἄλογος, καὶ διανοίας ἐστὶν οὐκ ὀρθῆς, ὡς ἡ τῶν ἡμιόνων ἀλογία.

Τοιαῦτα μὲν τὰ τοῦ Ἀντωνίου. Οὐ δεῖ δὲ ἡμᾶς ἀπιστεῖν, εἰ δι' ἀνθρώπου τοσαῦτα γέγονε θαύματα. Τοῦ γὰρ Σωτῆρός ἐστιν ἐπαγγελία, λέγοντος· Ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ· Μετάβηθι ἐντεῦθεν, καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσκει ὑμῖν. Καὶ πάλιν· Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἴάν τι αἰτήσητε τὸν Πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν. Αἰτεῖτε, καὶ λήψετε. Καὶ αὐτός ἐστιν ὁ τοῖς μαθηταῖς λέγων, καὶ

πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτόν· Ἀσθενοῦντας θε-
ραπεύετε· δαίμονας ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.
Οὐ προστάτων γοῦν ἐθεράπευεν ὁ Ἀντώ-
νιος, ἀλλ' εὐχόμενος καὶ τὸν Χριστὸν ὀνομάζων· ὡς
πᾶσι φανερόν γενέσθαι, ὅτι οὐκ ἦν αὐτὸς ὁ ποιῶν,
ἀλλ' ὁ Κύριος, δι' Ἀντωνίου φιλανθρωπεύομενος,
καὶ θεραπεύων τοὺς πάσχοντας. Ἀντωνίου δὲ μόνον
ἡ εὐχή καὶ ἡ ἄσκησις, ἧς ἔνεκεν ἐν τῷ ὄρει καθήμε-
νος, ἔχαιρε μὲν τῇ τῶν θείων θεωρίᾳ, ἐλυπεῖτο δὲ
διοχλούμενος ὑπὸ πολλῶν καὶ ἐλκόμενος εἰς τὸ ὄρος
τὸ ἔξω. Καὶ γὰρ καὶ δικασταὶ πάντες ἠξίουσαν ἀπὸ τοῦ
ὄρους αὐτὸν κατέρχεσθαι, ἐπεὶ μὴ δυνατόν ἦν αὐτοῦς
εἰσελθεῖν ἐκεῖ, διὰ τοὺς ἀκολουθοῦντας τῶν δικαζο-
μένων. Ἡξίουσαν δὲ ὁμῶς, ἵνα ἔλθῃ καὶ μόνον αὐτὸν
ἴδωσιν· αὐτὸς μὲν οὖν ἐξετρέπετο καὶ παρητεῖτο τὰς
πρὸς τούτους ὁδοὺς οἱ δὲ ἐπέμενον, καὶ μᾶλλον τοὺς
ὑπευθύνους ὄντας ὑπὸ στρατιώτας προσέπεμπον· ἵνα
κἂν διὰ τὴν ἐκείνων πρόφασιν κατέλθῃ. Πάσχων οὖν
ἀνάγκην, καὶ ὀρών αὐτοῦς ὀδυρομένους, ἦρχετο μὲν
εἰς τὸ ὄρος τὸ ἔξω· οὐκ ἀνωφελῆς δὲ πάλιν ἦν ὁ σκυλ-
μὸς αὐτοῦ· πολλοῖς μὲν γὰρ εἰς ὄνησιν ἐγίνετο, καὶ
εἰς εὐεργεσίαν ἢ ἄφιξις αὐτοῦ. Τοὺς δὲ δικαστὰς ὠφέ-
λει, συμβουλευῶν πάντων μᾶλλον προκρίνειν τὸ δί-
καιον· καὶ φοβεῖσθαι τὸν Θεὸν, καὶ εἰδέναι, ὅτι οἷω
κρίματι κρίνουσι, κριθήσονται. Πλήν τὴν ἐν τῷ ὄρει
διατριβὴν πάντων μᾶλλον ἠγάπα.

Ποτὲ οὖν βίαν τοιαύτην παθὼν παρὰ τῶν
χρείαν ἐχόντων, καὶ τοῦ στρατηλάτου διὰ πολλῶν
ἀξιώσαντος αὐτὸν κατελθεῖν· ἐλθὼν, καὶ ὁμιλήσας
ὀλίγα, τὰ εἰς σωτηρίαν φθάνοντα, καὶ περὶ τῶν
δεομένων, ἠπεύγετο. Τοῦ δὲ λεγομένου δουκὸς ἀξι-
οῦντος αὐτὸν ἐμβραδύνειν, ἔλεγε μὴ δύνασθαι χρονί-
ζειν μετ' αὐτῶν, καὶ παραδείγματι χαρίεντι τοῦτον
ἔπειθε λέγων· Ὡσπερ οἱ ἰχθύες ἐγχρονίζοντες τῇ
ξηρᾷ γῆ τελευτῶσιν, οὕτως οἱ μοναχοὶ βραδύνοντες
μεθ' ὑμῶν, καὶ παρ' ὑμῖν ἐκδιατρίβοντες ἐκλύονται.
Δεῖ οὖν, ὥσπερ τὸν ἰχθὺν εἰς τὴν θάλασσαν, οὕτως
ἡμᾶς εἰς τὸ ὄρος ἐπείγεσθαι· μήποτε ἐμβραδύνοντες,
ἐπιλαθώμεθα τῶν ἔνδον. Ἀκούσας δὲ ὁ στρατηλάτης
ταῦτα παρ' αὐτοῦ, καὶ ἔτερα πολλά, θαυμάσας, ἔλε-
γεν, ἀληθῶς εἶναι τοῦτον δοῦλον τοῦ Θεοῦ· πόθεν γὰρ

ιδιώτη τοιοῦτος καὶ τοσοῦτος νοῦς, εἰ μὴ ἦν ἀγαπώ-
μενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ;

Εἶς δὲ τις στρατηλάτης, Βαλάκιος δὲ ἦν ὄνο-
μα αὐτῷ, πικρῶς ἐδίωκεν ἡμᾶς τοὺς Χριστιανοὺς διὰ
τὴν ὑπὲρ τῶν δυσωνύμων Ἀρειανῶν σπουδὴν. Καὶ
ἐπειδὴ τοσοῦτον ἦν ὤμδος, ὡς καὶ παρθέτους τύπτειν,
καὶ μονάζοντας γυμνοῦν καὶ μαστίζειν· ἀποστέλλει
πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀντώνιος, καὶ γράφει τοιοῦτον ἔχου-
σαν νοῦν ἐπιστολὴν· Ὅρῳ ὀργὴν ἐπερχομένην ἐπὶ
σέ· παῦσαι οὖν διώκων Χριστιανοὺς, μή ποτέ σε ἡ
ὀργὴ καταλάβῃ· μέλλει γὰρ ἤδη ἐπὶ σέ ἔρχεσθαι.
Ὁ δὲ Βαλάκιος, γελάσας, τὴν μὲν ἐπιστολὴν ἔρριψε
χαμαί, πτύσας εἰς αὐτήν, τοὺς δὲ κομίσαντας ὕβρισε,
παραγγείλας ἀπαγγέλλειν Ἀντωνίῳ ταῦτα· Ἐπειδὴ
φροντίζεις περὶ τῶν μοναχῶν, ἤδη καὶ σε μετ-
ελεύσομαι. Καὶ οὐ παρήλθον ἡμέραι πέντε, καὶ
κατέλαβεν αὐτὸν ἡ ὀργή. Εἰς γὰρ τὴν πρώτην μο-
νὴν Ἀλεξανδρείας τὴν λεγομένην Χαιρέου ἐξῆλθεν
αὐτός τε ὁ Βαλάκιος καὶ Νεστόριος ὁ ἑπαρχος
τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἀμφότεροι μὲν ἐπεκαθέζοντο ἵπ-
ποις· ἦσαν δὲ οὗτοι ἴδιοι τοῦ Βαλακίου, καὶ πραό-
τεροι πάντων τῶν τρεφομένων παρ' αὐτῷ. Ἀλλὰ
μήπω φθασάντων αὐτῶν εἰς τὸν τόπον, ἤρξαντο παί-
ζειν, ὡς εἰώθασι, πρὸς ἀλλήλους· καὶ ἐξαίφνης ὁ
πραότερος, ᾧ ἐπεκαθέζετο Νεστόριος, δῆγματι τὸν
Βαλάκιον καταβαλὼν ἐπέπεσεν αὐτῷ· καὶ οὕτω τοῖς
ὁδοῦσιν ἐσπάραξε τὸν μηρὸν αὐτῷ, ὡς εὐθὺς μὲν ἀπενεχθῆναι εἰς τὴν
πόλιν, ἐν τρισὶ δὲ ἡμέραις ἀποθα-
νεῖν· καὶ πάντας θαυμάζειν, ὅτι ἂ προεΐρηκεν ὁ Ἀντώνιος, ταχέως
πεπλήρωται.

Οὕτω μὲν οὖν τοῖς πικροτέροις παρήνει· τοὺς
δὲ ἄλλους τοὺς πρὸς αὐτὸν ἀπαντῶντας οὕτως ἐνου-
θέτει, ὡς ἐπιλανθάνεσθαι παρ' αὐτὰ τοῦ δικάζειν,
καὶ μακαρίζειν τοὺς ἀναχωροῦντας ἀπὸ τοῦ βίου
τούτου. Οὕτω δὲ τῶν ἀδικουμένων προΐστατο, ὡς
νομίζειν μὴ ἄλλους, ἀλλ' αὐτὸν εἶναι τὸν πάσχοντα.
Οὕτω δὲ πάλιν πρὸς ὠφέλειαν πᾶσιν ἦν ἱκανὸς, ὡς
πολλοὺς στρατευομένους, καὶ τῶν τὰ πολλὰ κεκτη-
μένων, ἀποτίθεσθαι τὰ τοῦ βίου βάρη, καὶ λοιπὸν
γίνεσθαι μοναχοὺς. Καὶ ὅλως ὥσπερ ἰατρὸς ἦν δο-
θεὶς παρὰ τοῦ Θεοῦ τῇ Αἰγύπτῳ. Τίς γὰρ λυπούμε-

νος ἀπὴντα, καὶ οὐχ ὑπέστρεφε χαίρων; τίς ἤρχετο θρηνῶν διὰ τοὺς αὐτοῦ τεθνηκότας, καὶ οὐκ εὐθέως ἀπετίθετο τὸ πένθος; τίς ὀργιζόμενος ἤρχετο, καὶ οὐκ εἰς φιλίαν μετεβάλλετο; τίς πένης ἀκηδιῶν ἀπὴντα, καὶ ἀκούων αὐτοῦ καὶ βλέπων αὐτόν, οὐ κατεφρόνει τοῦ πλούτου, καὶ παρεμυθεῖτο τὴν πενίαν; τίς μοναχὸς, ὀλιγορήσας, καὶ ἐλθὼν πρὸς αὐτόν, οὐ μᾶλλον ἰσχυρότερος ἐγένετο; τίς νεώτερος ἐλθὼν εἰς τὸ ὄρος, καὶ θεωρήσας Ἀντώνιον, οὐκ εὐθέως ἐξηρνεῖτο τὰς ἡδονὰς, καὶ ἡγάπα σωφροσύνην; τίς ἤρχετο πρὸς αὐτόν ὑπὸ δαίμονος πειραζόμενος, καὶ οὐκ ἀνεπαύετο; τίς δὲ ἐν λογισμοῖς ἐνοχλούμενος ἤρχετο, καὶ οὐκ ἐγαληνία τῇ διανοίᾳ; Καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ἦν μέγα τῆς ἀσκήσεως τοῦ Ἀντωνίου, ὅτι, καθὰ προεῖπον, χάρισμα διακρίσεως πνευμάτων ἔχων, ἐπεγίνωσκεν αὐτῶν τὰ κινήματα· καὶ πρὸς ὃ τις αὐτῶν εἶχε τὴν σπουδὴν καὶ τὴν ὀρμὴν, τοῦτο οὐκ ἠγνόει. Καὶ οὐ μόνον αὐτὸς οὐκ ἐπαίξετο παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐνοχλουμένους ἐν λογισμοῖς παρακαλῶν ἐδίδασκε, πῶς ἂν δύναιντο τὰς ἐκείνων ἐπιβουλὰς ἀνατρέπειν· διηγούμενος τῶν ἐνεργούντων τὰς ἀσθενείας καὶ τὰς πανουργίας. Ἐκαστος γοῦν, ὥσπερ ἐπαλιφεῖς παρ' αὐτοῦ, κατήρχετο καταθαρρῶν τῶν νοημάτων τοῦ διαβόλου καὶ τῶν δαιμόνων αὐτοῦ. Πόσαι δὲ καὶ μνηστῆρας ἔχουσαι παρθένοι, καὶ μόνον ἀπὸ τοῦ πέραν ἰδοῦσαι τὸν Ἀντώνιον, ἔμειναν τῷ Χριστῷ παρθένοι; Ἦρχοντο δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἔξω μερῶν πρὸς αὐτόν. Καὶ αὐτοὶ μετὰ πάντων τὴν ὠφέλειαν ἐσχηκότες ὑπέστρεφον, ὡς παρὰ πατρός προπεμπόμενοι. Ἀμέλει κοιμηθέντος αὐτοῦ, πάντες, ὡς ὀρφανοὶ γενόμενοι πατρός, μόνῃ τῇ ἐκείνου μνήμῃ παρακαλοῦσιν ἑαυτοὺς, κατέχοντες ἅμα τὰς νοθεσίας καὶ τὰς παραινέσεις αὐτοῦ.

Οἷον δὲ καὶ τὸ τέλος αὐτῷ τοῦ βίου γέγονεν, ἄξιον καμὲ μνημονεῦσαι, καὶ ὑμᾶς ἀκοῦσαι ποθοῦντας· καὶ τοῦτο γὰρ αὐτοῦ ζηλωτὸν γέγονε. Κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐπεσκέπτετο τοὺς μοναχοὺς τοὺς ἐν τῷ ὄρει τῷ ἔξω, καὶ προσμαθῶν παρὰ τῆς Προνοίας περὶ τῆς ἑαυτοῦ τελευτῆς, ἐλάλει τοῖς ἀδελφοῖς λέγων· Ταύτην ὑμῶν τὴν ἐπίσκεψιν ὑστέραν ποιῶ-

μαι, καὶ θαυμάζω, εἰ πάλιν ἑαυτοὺς ἐν τῷ βίῳ τούτῳ θεωρήσομεν. Καιρὸς ἐστὶ καὶ μὲν λοιπὸν ἀναλῦσαι· εἰμὶ γὰρ ἐγγὺς ἐτῶν πέντε καὶ ἑκατόν. Οἱ μὲν οὖν ἀκούσαντες, ἔκλαιον, καὶ περιεπτύσσοντο καὶ κατεφίλουν τὸν γέροντα· ὁ δὲ, ὡς ἀπὸ ἀλλοτρίας εἰς ἰδίαν ἀπαίρων πόλιν, χαίρων διελέγετο· καὶ παρήγγελλεν αὐτοῖς μὴ ὀλιγωρεῖν ἐν τοῖς πόνοις, μηδὲ ἐκκακεῖν ἐν τῇ ἀσκήσει· ἀλλ' ὡς καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκοντας ζῆν· καὶ καθὰ προεῖπον σπουδάζειν τὴν ψυχὴν φυλάττειν ἀπὸ ῥυπαρῶν λογισμῶν· καὶ τὸν ζῆλον ἔχειν πρὸς τοὺς ἀγίους, μὴ ἐγγίζειν δὲ Μελετιανοῖς τοῖς σχισματικοῖς· οἷδατε γὰρ αὐτῶν τὴν πονηρὰν καὶ βέβηλον προαίρεσιν· μηδὲ κοινωρίαν ἔχειν τινὰ πρὸς τοὺς Ἀρειανούς· καὶ γὰρ καὶ ἡ τούτων ἀσέβεια πᾶσιν ἔκδηλός ἐστι. Μηδ' ἂν θεωρήσητε προισταμένους αὐτῶν τοὺς δικαστὰς, ταράττεσθε· παύσεται γὰρ, καὶ θνητὴ καὶ πρὸς ὀλίγον ἐστὶν αὐτῶν ἡ φαντασία. Καθαροὺς οὖν ἑαυτοὺς μᾶλλον ἀπὸ τούτων φυλάττετε, καὶ τηρεῖτε τὴν τε τῶν Πατέρων παράδοσιν, καὶ προηγουμένως τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εὐσεβῆ πίστιν, ἣν ἐκ τῶν Γραφῶν μὲν μεμαθήκατε, παρ' ἐμοῦ δὲ πολλάκις ὑπεμνήσθητε.

Τῶν δὲ ἀδελφῶν βιαζομένων μεῖναι αὐτὸν παρ' αὐτοῖς, κάκεῖ τελειωθῆναι, οὐκ ἠνέσχετο διὰ πολλὰ μὲν, ὡς αὐτὸς καὶ σιωπῶν ἐνέφαινε, καὶ διὰ τοῦτο δὲ μάλιστα· οἱ Αἰγύπτιοι τὰ τῶν τελευτῶντων σπουδαίων σώματα, καὶ μάλιστα τῶν ἀγίων μαρτύρων, φιλοῦσι μὲν θάπτειν καὶ περιελίσσειν ὀθονίοις· μὴ κρύπτειν δὲ ὑπὸ γῆν, ἀλλ' ἐπὶ σκιμποδίων τιθέναι, καὶ φυλάττειν ἔνδον παρ' ἑαυτοῖς· νομίζοντες ἐν τούτῳ τιμᾶν τοὺς ἀπελθόντας. Ὁ δὲ Ἀντώνιος πολλάκις περὶ τούτου καὶ ἐπισκόπους ἡξίου παραγγέλλειν τοῖς λαοῖς· ὁμοίως δὲ καὶ λαικοὺς ἐνέτρεπε, καὶ γυναῖξιν ἐπέπληττε, λέγων, μήτε νόμιμον, μήτε ὅλως ὄσιον εἶναι τοῦτο. Καὶ γὰρ τὰ τῶν πατριαρχῶν καὶ τὰ τῶν προφητῶν σώματα μέχρι νῦν σώζεται εἰς μνήματα· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα εἰς μνημεῖον ἐτέθη, λίθος τε ἐπιτεθεὶς ἔκρυψεν αὐτὸ, ἕως ἀνέστη τριήμερον. Καὶ ταῦτα λέγων, ἐδείκνυε παρανομεῖν τὸν μετὰ θάνατον μὴ κρύπτοντα τὰ σώματα τῶν τελευ-

τώντων, κὰν ἅγια τυγχάνη. Τί γὰρ μεῖζον ἢ ἀγιώ-
τερον τοῦ Κυριακοῦ σώματος; Πολλοὶ οὖν, ἀκούσαν-
τες, ἔκρυψαν ὑπὸ γῆν λοιπὸν, καὶ ἠὺχαρίστουν τῷ
Κυρίῳ, καλῶς διδαχθέντες.

Αὐτὸς δὲ, τοῦτο γινώσκων, καὶ φοβούμενος μὴ
καὶ τὸ αὐτοῦ ποιήσωσιν οὕτως σῶμα, ἤπειξεν ἑαυ-
τὸν, συνταξάμενος τοῖς ἐν τῷ ἔξω ὄρει μοναχοῖς·
καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἔνδον ὄρος, ἔνθα καὶ μένειν
εἰώθει, μετὰ μῆνας ὀλίγους ἐνόσησε· καὶ καλέσας
τοὺς συνόντας αὐτῷ ἑδύο δὲ ἦσαν, οἵτινες καὶ ἔμει-
ναν ἔνδον, δέκα καὶ πέντε ἔτη ἀσκούμενοι, καὶ ὑπ-
ηρετοῦντες αὐτῷ διὰ τὸ γῆρα\$, ἔλεγε πρὸς αὐτούς·
Ἐγὼ μὲν, ὡς γέγραπται, τὴν ὁδὸν τῶν πατέρων πο-
ρεύομαι· ὁρῶ γὰρ ἑμαυτὸν καλούμενον ὑπὸ τοῦ Κυ-
ρίου· ὑμεῖς δὲ νήφετε, καὶ τὴν πολυχρόνιον ὑμῶν
ἄσκησιν μὴ ἀπολέσητε· ἀλλ' ὡς νῦν ἀρχὴν ἔχοντες,
σπουδάσατε τηρεῖν τὴν προθυμίαν ἑαυτῶν. Οἴδατε
τοὺς ἐπιβουλεύοντας δαίμονας, οἴδατε πῶς ἄγριοι
μὲν εἰσὶν, ἀσθενεῖς δὲ τῇ δυνάμει. Μὴ οὖν φοβηθῆτε
αὐτούς, ἀλλὰ μᾶλλον τὸν Χριστὸν αἰεὶ ἀναπνέετε, καὶ
τούτῳ πιστεύετε· καὶ ὡς καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκον-
τες ζήσατε, προσέχοντες ἑαυτοῖς, καὶ μνημονεύοντες
ᾧν ἠκούσατε παρ' ἐμοῦ παραινέσεων. Καὶ μηδεμία
ἔστω ὑμῖν κοινωνία πρὸς τοὺς σχισματικούς, μήθ'
ὄλως πρὸς τοὺς αἰρετικούς Ἀρειανούς. Οἴδατε γὰρ
πῶς κἀγὼ τούτους ἐξετρεπόμην διὰ τὴν χριστομά-
χον αὐτῶν καὶ ἑτερόδοξον αἴρεσιν. Σπουδάσατε δὲ
μᾶλλον καὶ ὑμεῖς αἰεὶ συνάπτειν ἑαυτοὺς, προηγου-
μένως μὲν τῷ Κυρίῳ, ἔπειτα δὲ τοῖς ἀγίοις· ἵνα
μετὰ θάνατον ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς, ὡς φί-
λους καὶ γνωρίμους, δέξωνται καὶ αὐτοί. Ταῦτα λο-
γίζεσθε, ταῦτα φρονεῖτε· καὶ εἰ μέλει ὑμῖν περὶ
ἐμοῦ, καὶ μνημονεύετε ὡς περὶ πατρὸς, μὴ ἀφεῖτέ
τινας τὸ σῶμά μου λαβεῖν εἰς Αἴγυπτον, μήπως ἐν
τοῖς οἴκοις ἀπόθωνται· τούτου γὰρ χάριν εἰσῆλθον
εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἦλθον ᾧδε. Οἴδατε δὲ καὶ πῶς αἰεὶ
ἐνέτρεπον τοὺς τοῦτο ποιοῦντας, καὶ παρήγγελον
παύσασθαι τῆς τοιαύτης συνηθείας. Θάψατε οὖν τὸ
ἡμέτερον ὑμεῖς, καὶ ὑπὸ γῆν κρύψατε· καὶ ἔστω τὸ
παρ' ἐμοῦ ῥῆμα φυλαττόμενον παρ' ὑμῖν, ὥστε μη-
δένα γινώσκειν τὸν τόπον, πλὴν ὑμῶν μόνων. Ἐγὼ γὰρ

ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν νεκρῶν ἀπολήψομαι παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἄφθαρτον αὐτό. Διέλετε δέ μου τὰ ἐνδύματα· καὶ Ἀθανασίῳ μὲν τῷ ἐπισκόπῳ δότε τὴν μίαν μηλωτὴν, καὶ ὁ ὑπεστρωννύομην ἱμάτιον, ὅπερ αὐτὸς μὲν μοι καινὸν δέδωκε, παρ' ἐμοὶ δὲ πεπαλαίωται· καὶ Σαραπίωνι δὲ τῷ ἐπισκόπῳ δότε τὴν ἑτέραν μηλωτὴν· καὶ ὑμεῖς ἔχετε τὸ τρίχινον ἔνδυμα. Καὶ λοιπὸν σώζεσθε, τέκνα· ὁ γὰρ Ἀντώνιος μεταβαίνει, καὶ οὐκ ἔτι μεθ' ὑμῶν ἔστι.

Ταῦτα εἰπὼν, καὶ ἀσπασαμένων ἐκείνων αὐτὸν, ἐξάρας τοὺς πόδας, καὶ ὡς περ φίλους ὄρων τοὺς ἐλθόντας ἐπ' αὐτὸν, καὶ δι' αὐτοὺς περιχαρῆς γενόμενος, ἐφαίνετο γὰρ ἀνακείμενος ἰλαρῶ τῷ προσώπῳ, ἐξέλιπε, καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας. Κάκεινοι λοιπὸν, καθὰ δέδωκεν αὐτοῖς ἐντολὰς, θάψαντες καὶ εἰλίξαντες, ἔκρυψαν ὑπὸ γῆν αὐτοῦ τὸ σῶμα, καὶ οὐδεὶς οἶδε τέως, ποῦ κέκρυπται, πλὴν μόνων αὐτῶν τῶν δύο. Καὶ τῶν λαβόντων δὲ ἕκαστος τὴν μηλωτὴν τοῦ μακαρίου Ἀντωνίου, καὶ τὸ τετριμμένον παρ' αὐτοῦ ἱμάτιον, ὡς τι μέγα χρῆμα φυλάττει. Καὶ γὰρ καὶ βλέπων αὐτὰ, ὡς Ἀντωνιὸν ἔστι θεωρῶν· καὶ περιβαλλόμενος δὲ αὐτὰ, ὡς τὰς νουθεσίας αὐτοῦ βαστάζων ἔστι μετὰ χαρᾶς. Τοῦτο τῆς ἐν σώματι ζωῆς Ἀντωνίου τὸ τέλος, κακείνη τῆς ἀσκήσεως ἀρχή. Καὶ εἰ καὶ μικρὰ ταῦτα πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐκείνου, ἀλλ' ἀπὸ τούτων λογίσεσθε καὶ ὑμεῖς, ὅποῖος ἦν ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος Ἀντώνιος, ὁ ἐκ νεωτέρου μέχρι τῆς τοσαύτης ἡλικίας ἴσῃν τηρήσας τὴν προθυμίαν τῆς ἀσκήσεως· καὶ μήτε διὰ τὸ γῆρας ἠττηθεὶς πολυτελείᾳ τροφῆς, μήτε δι' ἀτονίαν τοῦ ἑαυτοῦ σώματος ἀλλάξας τὸ σχῆμα τοῦ ἐνδύματος, ἢ νιψάμενος κἂν τοὺς πόδας ὕδατι· καὶ ὅμως ἐν πᾶσι διέμεινεν ἀβλαβής. Καὶ γὰρ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀσινεῖς καὶ ὀλοκλήρους εἶχε, βλέπων καλῶς· καὶ τῶν ὀδόντων οὐδὲ εἷς ἐξέπεσεν αὐτοῦ· μόνον δὲ ὑπὸ τὰ οὖλα τετριμμένοι ἐγεγόνεισαν, διὰ τὴν πολλὴν ἡλικίαν τοῦ γέροντος. Καὶ τοῖς ποσὶ δὲ καὶ ταῖς χερσὶν ὑγιῆς διέμεινε, καὶ ὅλως πάντων τῶν ποικίλῃ τροφῇ καὶ λουτροῖς καὶ διαφόροις ἐνδύμασι χρωμένων φαιδρότερος μᾶλλον αὐτὸς ἐφαίνετο, καὶ πρὸς ἰσχὺν προθυμότερος. Καὶ τὸ παν-

ταχοῦ δὲ τοῦτον διαβεβοῆσθαι, καὶ θαυμάζεσθαι μὲν παρὰ πάντων, ποθειῖσθαι δὲ καὶ παρὰ τῶν μὴ ἑωρακότων αὐτὸν, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς θεοφιλοῦς αὐτοῦ ψυχῆς ἐστὶ γνώρισμα. Οὐ γὰρ ἐκ συγγραμμάτων, οὐδὲ ἐκ τῆς ἕξωθεν σοφίας, οὐδὲ διὰ τινὰ τέχνην, διὰ δὲ μόνην θεοσέβειαν ὁ Ἀντώνιος ἐγνωρίσθη. Τοῦτο δὲ ὡς Θεοῦ δῶρον οὐκ ἂν τις ἀρνήσαιο. Πόθεν γὰρ εἰς τὰς Σπανίας καὶ εἰς τὰς Γαλλίας, πῶς εἰς τὴν Ῥώμην καὶ τὴν Ἀφρικὴν, ἐν ὄρει κεκρυμμένος καὶ καθήμενος ἠκούσθη, εἰ μὴ ὁ Θεὸς ἦν, ὁ πανταχοῦ τοὺς ἑαυτοῦ γνωρίζων ἀνθρώπους, ὁ καὶ Ἀντωνίῳ τοῦτο κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐπαγγειλάμενος; Κἂν γὰρ αὐτοὶ κεκρυμμένως πράττωσι, κἂν λανθάνειν ἐθέλωσιν· ἀλλ' ὁ Κύριος αὐτοὺς ὡς λύχνους δείκνυσι πᾶσιν, ἵνα καὶ οὕτως οἱ ἀκούοντες γινώσκωσι δυνατὰς εἶναι τὰς ἐντολὰς εἰς τὸ κατορθοῦν, καὶ ζῆλον τῆς ἐπ' ἀρετὴν ὁδοῦ λαμβάνωσι.

Ταῦτα τοίνυν τοῖς μὲν ἄλλοις ἀδελφοῖς ἀνάγνωτε, ἵνα μάθωσιν ὅποῖος ὀφείλει τῶν μοναχῶν ὁ βίος εἶναι, καὶ πεισθῶσιν, ὅτι ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τοὺς δοξάζοντας αὐτὸν δοξάζει, καὶ τοὺς δουλεύοντας αὐτῷ μέχρι τέλους οὐ μόνον εἰς τὴν βασιλείαν ἄγει τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα κρυπτομένους, καὶ σπουδάζοντας ἀναχωρεῖν, φανεροὺς καὶ διαβοήτους διὰ τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν καὶ τὴν τῶν ἄλλων ὠφέλειαν πανταχοῦ ποιεῖ. Ἐὰν δὲ χρεῖα γένηται, καὶ τοῖς ἐθνικοῖς ἀνάγνωτε· ἵνα κἂν οὕτως ἐπιγνώσιν, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς οὐ μόνον ἐστὶ Θεὸς καὶ τοῦ Θεοῦ Υἱός· ἀλλ' ὅτι καὶ οἱ τούτῳ γνησίως λατρεύοντες, καὶ πιστεύοντες εἰς αὐτὸν εὐσεβῶς, τοὺς δαίμονας, οὓς αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες νομίζουσιν εἶναι θεοὺς, τούτους οἱ Χριστιανοὶ ἐλέγχουσιν, οὐ μόνον μὴ εἶναι θεοὺς, ἀλλὰ καὶ πατοῦσι καὶ διώκουσιν, ὡς πλάνους καὶ φθορέας τῶν ἀνθρώπων τυγχάνοντας, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.